

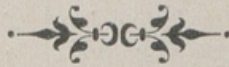
LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1908.

Abbatia tit. S. Spiritus de Monostor	69
„ „ Siklós	81
„ realis de Vaska	81
Acta S. Sedis	159
Ajánlások:	
Boromisza Jenő „A gyónás szükségessége és hasznáról“	48
„Borromaeus“ hitszónoklati folyóirat	149
Buzsáky Imre „A katolikus tanuló“	149
Gennari Kázmér „Az új házassági törvény rövid magyarázata“	74
Dr. Horváth Győző-Estrade „Lourdesi jelenések“	183
Dr. Klug János „Életkérdések“	94
Novák Milán „Ki köteles építeni és kijavítani a kath. plébániaépületeket?“	74
Pámer László S. J. „A Jézustársasági szentek és boldogok tisztelete“	139
Papp Márton „Énekkönyv“	115
T. Pelikán Krizsó „Kis Pajtás“ gyermeklap	115
Petrányi F. „Az inkvizíció“	148
Pogonyi Bertalan „Sekrestyések és harangozók vezérkönyve“	182
Reviczky Aladár „Vissza a gyakori sz. áldozáshoz	48, 86
Szent Ferencz hírnöke	149
Szuszai Antal „Előkészület a nagy napra“	149
Dr. Várady L. Árpád „A párbérekérdésről“	115
Dr. Wahlner Béla „A társadalomtudomány tankönyve“	104
Völgyi Lajos „Karácsonyfa ünnepély“	183
Alapítványok illetékéről Közigazgatási Birósági döntvény	46
Alapítványi egyhm. hivatal 1907. évi számadásainak kivonata	94
Alkoholisták rákospalotai szanatoriuma	180
Államsegélykérvényeknél a hitközségi vagyonleltár mellőzendő	15
Altaris distantia a loculis et de altaribus mobilibus	172
Ambach Michaël	173
Anyakönyvezése katonai leszármazottaknak	176
Apparitionis festum B. Mariae V. extenditur ad univ. Ecclesiam	11
Arányi Geysa	144
 Bencze Ladislaus	 98
Bende Josephus	98
Benedictio campanae cum formula nova	141
Bereczk Joannes	163
Blandl Georgius	98, 133
Boross Aurelii obitus	88
Boszniai katonáknak gyűjtés	182
 Campanae benedictio	 141
Concursus pro parochia Báta	13
„ „ „ Czikó	97
„ „ „ Diósberény	97

„ „ „ Hetvehely	97
„ „ „ Lakócsa	163
„ „ „ Regöly	24
„ „ „ Siklósbodony	105
„ „ „ Szebény	97
„ „ „ Várdomb	97
„ in Seminarium	82, 99
„ „ Tápintézet	83
Confirmationis ordo	69, 133
Congregatio S. Concilii solvit dubia circa decr. „Ne temere“	75, 78, 177
„ „ Indulgent. et Reliqu.	173
„ „ de Propag. Fide de stipendiis missarum ad orientem mittendis	171
„ „ Rituum	11, 67, 79, 105, 160, 161, 162, 172
Constitutio Apost. de promulg. legum et evulg. actorum S. Sedis	159
Corporis Christi sollemnitatis octava	173
Cserti Stephanus	13
Cséplő „	98
Csokonay Adalbertus	99
Czindery Andreas	24, 69
Decretum „Ne temere“ de spons. et matrim.	25, 75, 77, 78
Deutschbauer Stephanus	13, 144
Dispensatio in lege jejunii et abstinentiae	21
Dubia circa indulta officiorum SS. Sacramenti et Immac. Conceptionis	162
Electrica lux in ecclesiis	67, 79
Erdélyi Joannes	24, 144
Ernyey Ludovicus abbas	69
Eucharistiae SS. in honorem supplicationes triduanae	173
Évi iskolai jelentések új alakja	167
Examen prosynodale	133, 164
Fájth Eugenius	98
Fehérváry Franciscus	99, 144
Fejes Carolus	99
Festum Septem Dolorum B. M. V.	160
Fetter Julius	98, 105, 144
Fizetéskiegészítés lelkészek és segédlelk. részére	174
Folnegovics Georgius	13, 81, 144
Földes Desiderius	13, 89, 163
Főpásztori szózat a fokozott keresztény nev. szükségességéről	151
Fövenyessy Paulus	81
Frost Petrus	99
Fuchs Vilhelmus	69
Fülöpp Georgius	178

Galampos Colomannus	99
Gartner Alexius	98
Gazdák biztosító szövetkezeténél rend. el a tűzkár elleni biztosítás	165
Gebauer Nicolaus	99
Gere Gabriel	134
Gestettner Conradus	99, 145
Gianone Julius	70, 143, 179
Görzi sz. József papi egyes.	73
Györkö Franciscus	89
Gyűjtés boszniai katonáknak	183
Haragó Josephus	70, 97
Herger Josephus	24
Horváth Dionysius	13
Horváth Joannes iunior	13, 81, 99
Horváth Josephus abbas tit.	81
Horvátország területén levő olyan fiókközségekről kívántatik jelentés, melyek Magyarországi plébániához tartoznak	169
Illetékegyenérték bevallására utasítás	40
Indulgentia pro clericis in superpelliceo assumendo	105
Instructio pro decreto de spons. et matrimonio	25
Isaiae libri indoles et auctor	162
Iselstöger Ludovicus	99
Iskolai költségvetések és számadások tárgyában utasítás	38
Iskolaegyesület ajánlása	165
Iskolai évi jelentések új alakja rend.	167
Joannes Chrysostomus	161
Jejunii lex	21
Jubileum sacerdotale Pii Pp. X.	1, 9, 16, 103, 117, 135
József kir. herceg szanatóriumra gyűjtés	146
Kath. orsz. nagygyűlés ajánlása	99
Katonai leszármazottak anyakönyvezése	176
Kerbolt Carolus	81, 99
Keresztény szeretet orsz. gyermekvédő műve ajánl.	169
Kiss Rudolphus	69
Klein Theodorus	98
Koch Aloysius	81, 99
Kongregációi otthon ajánlása	135
Kongrua kiegészítés lelkészek és segédlelk. részére	174
Költségvetések és zárszámadások (iskolai) tárgyában utasítás	38
Körmendy Isidorus	13, 99

Közigazgatási bírósági döntvény az alapítványok illetékéről	46
„ „ ítélet a plébánost illető kamatok községi pótdómen- tességéről	47
Közös püspöki pásztorlevél X. Pius pápa áldozári jubileumára	1
„ „ „ kapcsán főpásztori rendelkezés X. Pius pápa áldozári jubileumára	9
Központi budapesti oltáregylet gyűjtőivei X. Pius pápa áld. jubileumára	16
Kuriai döntvény plébániai ingatlanra elrend. végrehajtás megtagadásáról	109
Lackenbacher-féle pályázat bibliai kérdésre	146
Legum ecclesiast. promulgationis modus	159
Lelkigyakorlatok papok részére	81, 134
„ tanítók „	82, 106
„ tanítónők „	89, 106
„ állandóan Budapesten, Lainzban	90, 138
Leopoldinae societatis relationes	169
Loisy Alfredus sacerdos excommunicatur	80
Lourdesi zárándoklatok	19, 94
„ lelkizárándoklat	146
Lux electrica in ecclesiis	67, 79
Magyar Josephi mors	164
Mándoky Alexander	89, 99
Márovics Franciscus	99
Matrimonii et spons. lex interpretatur	25, 75, 78
Matrimonia mixta non servata forma Trid. sunt invalida	77
Mérő Josephus	98
Mindszenti Vilhelmus	13, 81
Missiók tartására Jézus társ. atyák vállalkoznak	138
Missiókról kimutatás rendeltetik el	145
Moyzis Emericus	144
Mozolányi Stephanus	179
Müller Carolus	133
Nagy Stephanus	24
Ne temere decretum de spons. et matrim.	25, 75, 77, 78, 177
Németh Paulus	99
Népmissiók	138
Növendékpapok felvétele	82
Nyári Simeon	134
Nyugdíj, ehm. tanítói, felemelése	14
Nyugdíjszabályzata az ehm. papoknak	49
Nyugdíjat kérnek	69
Obitus Aurelii Boross	88
„ Josephi Magyar	164

Obitus Josephi Pintér	33
„ Michaëlis Szemenyei	23
Ordinatio	88, 96
Országos magyar kath. iskolaegyesület	165
Palkó Josephus	133
Palkó Stephanus	24, 81, 179
Paulay Franciscus	143
Pálffy Alexander	13, 81
Párbér kivetése tárgyában minist. rend.	72
Pázmány egyes. római zarándoklata	103
Pensionalis instituti dioec. reform. et ampliatio	49
Pensionem petunt	69
Pensione provisi	97, 179
Pensio	144, 164
Perényi Paulus	99, 144
Pii Pp. X. breve de pio opere propag. fidei	95
X. Pius pápa jubileuma	1, 9, 16, 87, 103, 117, 135
Pius internatus	157, 164, 176, 179
Pintér Josephi obitus	33
Plébániai ingatlanra elrend. végrehajtás megtagadásáról kuriai döntv.	109
Prosynodale examen	133, 164
Promulgatio legum et evulgatio in Act. S. Sedis	159
Püspöki kar rendelete a tanulók részére vallási kötelességeik teljesítéséről kiállítandó bizonyítványok tárgyában	90
Püspöki nyomda ajánlása	100
Rauter Alajos halálozási akvi adatai kerestetnek	104
Reinhardt Georgius	99
Riedlinger Desiderius	133
Rituale tárgyában utasítás az espereseknek	70
„ zsebkidása	182
Romanum iter Praesulis	67
Röszler Franciscus	13, 24
Rudolf Matthias	98, 143
Rumszauer Joannes	99
Scharfenberger Joannes	99
Seleznik Carolus	134
„ Franciscus	134
Septem dolorum B. Mariae Virg. festum	160
Sina Simon báró néptanítói segélyalapra pályázat	103
Sipos Stephanus dr.	98
Stipendia missarum ad orientem mittenda	171
Synaxis S. in oratoriis priv. permittitur	67

Szalczzer Alexander	12, 70, 97
Szandtner Antonius	173
Szeitz Josephus	81
Szemenyei Michaëlis obitus	23
Szeminariumba felvétel	82, 99
Szent-Imre fogadalmi templomra befolyt pénzekről kimutatás	64
Szent-István Társ. ajánlása	181
Szentiványi Josephus	99, 144
Szeredy subsidium pro sacerdotibus	12
Szilvek Ludovicus canonicus	98
Tanítói ehm. nyugdíj felemelése	14
„ államsegély kérvényeknél a hitközségi vagyon-leltár mellőzendő	15
„ új díjlevelek beterjesztésének határideje Tolna vármegyében	36
„ „ díjlevelekben a kántori jövedelem szigoruan feltüntetendő	70
„ pécsegyházmegyei egyesületbe való belépés kötelezettsége az új tanítói díj- levelekbe foglalandó	71
„ orsz. kath. segélyalapból nyerendő ösztöndíjak és segélypénzekért benyuj- tandó kérvények határideje	85
„ orsz. kath. segélyalap közgyűlése	85
„ „ „ és árvaház 1907. évi számadása	114
„ pécsegyhm. egyes. pályatételei	175
Tanítók szabadságolása szolgálatképtelenség esetén	180
Tanulók részére kiállítandó bizonyítv. vallási kötelmeik teljesítéséről	90
Tápintézetbe felvétel	83
Tápintézetre befolyt pénzekről kimutatás	168
Templomi rend hirdetése a templomajtókon	34
Teppert Josephus	70, 97
Thán Ferdinandus	144
Theses theologicae	23, 144
Tolnai Bartholomaeus	99
Tihanyi Joannes	13, 24
Troll subsidium pro sacerdotibus	12
„ „ „ docentibus	13
Tüdővészesek szanat. gyűjtés	146
Tűzkár elleni biztosítás a Gazdák bizt. szövetkezeténél rend. el	165
Ujlaki Cornelius Desiderius	98
Utasítás iskolai költségvetések és zárszámadások tárgyában	38
„ illekegyenérték kiszámításához bekívánt újabb bevalláshoz	40
„ az új esztergomi rituale tárgyában az espereseknek	70
„ a kántori jövedelem szigoru bevallására	70

Vallás és közokt. minisztérium	körrendelete az egyházi és műemlékek meg-	16
	őrzése tárgyában	
„ „ „	rend. a községi kegyuraság tárgyában	44
„ „ „	rend. a magyar címer és himnus kifüggesz-	
	téséről az iskolákban	72
„ „ „	rend. a párbér kivetése tárgyában	72
„ „ „	rend. Az áttéréseknél az illetékes lelkeszi állás	
	üresedése esetén a vall. és közokt. ministe-	
	riumhoz kell fordulni	91
„ „ „	rend. Iskolai bizonyítványokban és oklevelek-	
	ben az új községnevek használandók	91
„ „ „	az államépítészeti hivatalok közreműködése	
	egyházi és iskolai építkezéseknél	91
„ „ „	rend. a tanítók és tanítónők díjleveleinek a	
	vármegyei közig. bizottsághoz terjesztéséről	100
„ „ „	rend. a hitvallásos tanítók és tanítónők III.	
	korpótléka tárgyában	101
„ „ „	a Báró Sina Simon-féle néptanítói segélyezési	
	alapra pályázatot hirdet	103
„ „ „	a katolikusok által nem katolikusoknak tel-	
	jesítendő szolgálmányok kimutatásáról	107
„ „ „	döntése rk. iskoláknak adandó anyagi segé-	
	lyek az állami adó arányában a község összes	
	lakóira felekezeti különbség nélkül kivetendők	107
„ „ „	Országos madárliga az iskolákban	108
Varga Franciscus		143
Vay Petrus Comes Abbas		81
Vidák Josephus		70, 97
Visitationis Canonicae ordo		69, 133
Vörös Ferdinandus dr.		105
Weyer Mathias		99
Wölfel Franciscus		144
Zarándoklat Lourdesba		19, 94
„ Rómába		103
Ziade Aloysius sacerdos		68
Zserdin Josephus		24, 99

1908.

I.

LAUDETUR JESUS CHRISTUS!

1858—1908.

202

1908

Krisztusban szeretett hiveink!

Szent öröm tölti el szívünket s irányítja tekintetünket ismét Róma felé, hol X. Pius pápa, Szentséges Atyánk, 1908. szept 18-án pappá szenteltetésének ötvenedik évfordulóját üli. A gondviselés ötven év előtt vezette őt az oltárhoz, a szent köhöz, melyen első szentmise áldozatát bemutatva, hogy valamikor ő maga alapkőve legyen oltárnak s egyháznak a krisztusi szó erejében: Te Péter vagy, vagyis köszál s e köszálon épitem föl anyaszentegyházamat. — Ötven éve szenteltetett föl s megindult szerető szívvél s buzgó lélekkel a Jópásztornak nyomaiban, ki őt Tombolóba káplánnak, Salzanóba plébánosnak, később mantuai püspöknek s velencei patriarkának rendelte, hogy végre rábizza egész nyáját s hozzá is mint egykor Péterhez intézze a buzdító kérdést: szeretsz-e jobban, jobban mint ezek? Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat!

Közös püspöki pásztorevél Szentséges Atyánk 50 éves papi jubileuma alkalmából.

Hogyne örvendeznénk tehát e napon, a Gondviselés ily nagy kegyelmének emlékűnnepén? Hogyne örvendezne e napon a hivek nyája annak a pásztornak ki a legfőbb tekintélyt atyai szeretettel párosítja s kinek készséggel engedelmeskednek s örömmel hódolnak a katolikusok milliói? Az ő ünnepe a mi ünnepünk, az ő öröme a mi örömünk. Hiszen a Péter szikláján épült háznak mi vagyunk lakói s ő a sáfárja s a pokol elleni harcoknak mi vagyunk megvívói s ő a vezérünk s ugyancsak a katolikus egyház Krisztus családja, mely a pápában tiszteli fejét; fej, sáfár, atya, vezér ő nekünk; ha tehát ő örvend, az a mi családi ünnepünk s ha ő győz, az a mi diadalunk. Szítsuk hát föl ez ünnepen

hitünk, szeretetünk lángját s hogy minél lelkesebben vehessünk részt Szent-séges Atyánk örömeiben, szívleljük meg ez ünnep alkalmából azt, hogy kicsoda nekünk a pápa, — hogy mily kincseket őriz számunkra s mily kegyelmeket közvetít általa az Úr!

I. Legnagyobb kincsünket hitünkben birjuk, melynek világossága mint természetfölötti fény szivárog lelkünkbe s mint rendületlen meggyő-ződés jelentkezik öntudatunkban. Isten árasztotta e fényt belénk, hogy világosságában járjunk, közelségében éljünk s hogy látni, bizni s szeretni akkor is s ott is tudjunk, hol tudományra s az ész világosságára köd s homály borul. A hit a mi vigaszunk, mert általa vagyunk Krisztussal összeköttetésben; a hit erkölcsi erőnk forrása, mely az apostol szerint le-győzte a világot régen s legyőzi bennünk is. A hit a mi győzelmünk! Nincs kincs, mely a hittel fölér s bátran hasonlíthatjuk azt az evangéliumi példabeszéd drága gyöngyéhez s elásott kincséhez, melyért mindent oda kell adni, hogy azt megszerezzük s ha birtokában vagyunk, mindenről le kell mondani, hogy el ne veszítsük. S ha mindent veszítenénk is érte, akkor is mennyországot hordozunk magunkban, míg ellenben aki a hitet elveszti, az üdvét veszélyezteti s az ilyen elsötétült lelket már itt a földön kinzó lelki szegénység s vigasztalanság környékezi, melyben az élet unal-ma s a világ szomorúsága lakik. — Ezt az isteni hitet, ezt a kincset s örömet akarta az Úr Jézus biztosítani földi életén túl is valamennyi nem-zedéknek, az evangéliumot s kegyelmeit át akarta adni mindenkinek; gondoskodott tehát arról is, hogy a hitre s kegyelmeire könnyen ráta-láljunk; ezért alapított egyházat s e házban helyezte el kincseit, e házban nyitott iskolát, hogy fölvilágosítsa hiveit, s ugyanakkor e kincshez sáfárt, e tanhoz tanítót, az evangéliumhoz apostolt állított; a házban lakó nagy keresztény családnak atyát adott, kit mi Szentséges Atyáknak hívunk. Reábizta, amit nekünk juttatni akart. Nem bizta tanát tudományra, melyet félremagyarázhatnak, nem könyvre, melyet széttéphetnek, nem betűkre, melyeket szétvethetnek s nemcsak írott okmányra, melyet illetéktelen okoskodók kiforgathatnak, hanem az evangélium mellé élő tekintélyt állított s legfőbb tanítót rendelt. Ez az élő tekintély s legfőbb tanító a pápa!

Minden pápa „petrus“ vagyis köszál, melyet meg nem puhit sem lágy szó, sem erőszak; köszál, melyet ki nem mozdit, sem meg nem dönt a világ árja; köszál nem önerejéből, hanem Krisztus hathatós imájának áldásából, ki mondá: „Simon, Simon, ime a sátán megkivánt titeket, hogy megrógtáljon mint a buzát; én pedig könyörögtem érted, hogy el ne fo-gyatzok a te hited s te egykoron megtérvén, erősítsd meg atyádfiait.“ (Luk. 22, 31.) Krisztus akarta így, akarta, hogy egyháza a világ vé-geig álljon s hogy azt sem népek csatái, sem az idő változa-

taí el ne söpörjék s azért csalhataflan tanítót s megdönthetetlen tekintélyt adott nekünk a pápában. A szikla áll, azt le nem törí az idő, de a házat, az anyaszentegyházat sem söpri le róla semmiféle szélvész.

Ime Péter s az ő utódja, Szentséges Atyánk, a római pápa, Krisztus köszála s az egyház alapja! Általa álljuk meg helyünket a hitben s vivjük meg harcainkat a pokol kapui ellen; általa élvezzük Krisztus összes kegyelmeinek meg nem szakított folyamát. Tizenkilenc század választ el a mi Urunktól, Jézustól, de X. Pius pápához ragaszkodván s őt szeretve s tisztelve, Krisztussal közösségben maradunk. E hitben akarunk élni, s meghalni s tanítónkat s vezérünket soha meg nem tagadjuk. Jó nekünk vezetése, áldás utmutatása; e vezetést követve s szavát megfogadva haladunk lelkünk örök hazája, Isten felé. A szentszékre, Rómára alkalmazva énekeljük a zsoltáros szavát: Ha elfeledkezem rólad, Róma, legyen elfeledve jobb kezem; torkomhoz ragadjon nyelvem, ha meg nem emlékezem rólad s nem teszek fővigasságomnak. (Zsolt. 136, 5.)

II. De nemcsak hitünk, hanem egész lelki életünk fúzi sziveinket szentséges Atyánkhoz s örömnapiját épp az egyházban élvezett nagy, isteni kegyelmeknek emléke teszi mindnyájunknak közös ünnepévé; hisz e kegyelmekben e házban lesz részünk s azokat az ő közvetítésével vesszük.

A Megváltó ugyanis az egyházat kegyelmek tárházává avatta, melynek központja s legnagyobb kincse ő maga. Ez az ő háza elsősorban azért, mert itt lakik ő maga s evangeliumán kívül, mely lelkének fényessége, itt fakad szívéből a szentségekben a kegyelmek hét forrása. E házban születünk ujja, ez lelkünk atyai háza; e házban áll megterítve folytonosan az az asztal, melynél a szeretet ujszövetségét kötötte meg tanítványaival; itt áll s mi körülötte esszük az Úr vacsoráját; itt e házban mossa meg lelkünket foltjaitól, itt adja meg nekünk, tékozló fiainak bűnbánatunkban az engesztelésnek bünt s büntetést felejtető atyai csókját; lehelete, mellyel apostolaira lehelt, mondván: Vegyétek a Szentleket, e házban leng körülöttünk s mint pünkösdi tűz s bajvivók kenete közöltetik velünk a szent bérnálásban; szóval ez a ház az Isten gyermekeinek háza, azoknak, kik nem test és vérből, sem a kevélység ösztönéből, hanem Istentől születtek. Itt környékez minket Jézus láthatatlanul, áldása eltölti templomainkat s főlshenteli oltárainkat, ott reng a szenteltvízen, gyertyán s pálmáinkon, hullámszik a harangszóban s szétárad a tömjénfüstben. Itt van, ott van ő maga; s az egyházban, az ő házában, mi már nemcsak ruhájának szegélyeit érintjük, hanem szentségeiben őt magát s áradozó kegyelmeit élvezzük. Krisztust az egyházban birjuk igazán; az egyház számunkra, a késő nemzedékekre nézve Jézus köztünk való

jelenléte. Sőt az apostol az egyházat Krisztus titokzatos testének hívja s nyomában mi azt méltán a világ legnagyobb kegyelmének tartjuk. Igen, a világ legnagyobb kegyelme a megváltás s ami ezt a nemzedékekkel közvetíti, az egyház. Boldogok azok, kik gyermekei, ha igazán életét élik. Ez az a mennyegzős ház, hol mécsek égnek s lelki vigság lakik, e házon kívül pedig sötétség van s ebben szomorúság s aggodalom ijeszt s mi fájdalommal tekintünk e külső sötétségbe s imádkozunk a lelkekért, kik az egyháztól elidegenedtek.

De minek is hozzuk emlékezetetekbe K h. e ház kegyelmeit s ez otthon melegét? ! Azért, hogy fokozott lelkesüléssel szeressétek Krisztus helytartóját, a pápát, mert hiszen e kegyelmek mind kezeire vannak bízva s az ő közvetítésével nyerjük meg mi is azokat. Ő feje a háznak s sáfárja Krisztus kincseinek. Az apostoli küldetés, melynek erejében apostoli férfiak, püspökök és papok járnak köztünk Krisztus nyomaiban, tőle indul ki. Az ő keze köt és old úgy, hogy a mennyben is megvan kötve vagy föl van oldva lelkünk köteléke. Ő a családanya, ki elsőnek osztja ki a kenyeret Krisztus házi népe közt. Övé a kulcsok legtöbb hatalma, melyek az Istenországa kapuihoz szolgálnak; ő eleven központja a hitnek, a szeretetnek, ő kapcsa és feje a sok nyelvű s fajú kereszténységnek; szóval ő Krisztus helyett áll és tesz, megteszi azt, amit a dicsőséges, bucsuzó főpásztor bízott rá: legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.

III. Tizenkilenc század óta áll már Krisztus helyett a kereszténység élén e pápa; áll, tanít, vezet, gondoz, imádkozik, szeret. Krisztus áldása van rajta s kegyelme benne; különös gondviselése óvja s vezeti. Ha a gondviselés utjaira tekintünk, melyeken Isten a pápát vezette s fokról fokra emelte s a nemzetek előtt dicsőségesse tette, örömtől megdobban szivünk, s nemes önérzet tölti el lelkünket. Látjuk ugyanis, hogy a római szentszék a keresztény nemzetek történelmében az isteni tekintélynek köztünk való trónja s uralma Döntéseinek a hit dolgában engedelmeskedik a világ. Tekintélye nem Rómára, nem egy országra vagy világrészre, hanem az egész világra kiterjed. Ahol az apostoli hitvallást mondják s a közönséges, katolikus anyaszentegyházat hiszik, ott tisztelettel s hódolattal viseltetnek sz. Péter széke iránt is; ott a pápa nem idegen, hanem atya családja körében s szeretett pásztor nyája fölött. A faji, nyelvi, nemzeti, műveltségi különbség nem ver éket közéje s közénk, miután a lelkek kapcsa, Krisztus hite s az ő kegyelme köt össze minket vele; tiszteletét s szeretetét az Isten hitünkkel csepegtette belénk; kinek lelkében a hit él, az tudja tisztelni s szeretni e hit patriarkáját s örét. Nem korlátozza e hódolatot sem idő, sem tér; a kultúra alacsony s magas fokán álló népek, a néger rabszolga s a művelt hívő egyaránt tiszteli sz.

Péter székén Krisztus helytartóját s benne azt a hatalmat, mely Istentől való.

Ez a hit hódoltatta meg a népeket sz. Péter utódjának; ez a hit buzditotta a nemzeteket, hogy a pápa lábaihoz tegyék le a szeretet s hódolat adóját. Létük alapjait e köszálhoz kötötték, királyaik koronáit a szentszéktől kérték. Szent István királyunk is II. Szilveszter pápától kérte s kapta a szent koronát s azóta is a pápák szerették, óvták, segítették a magyar nemzetet: áldó s védő kezüket a sz. korona s a magyar nép fölött kiterjesztve tartották, úgy ahogy épp a sz. korona, nemzeti s állami létünk e szent szimboluma s egy ezredéves történetnek jóléteményei kötik ezer és egy szállal nemzetünket a pápához, Magyarország őrangyalához.

Ime, így idézik ma a hit világossága s a történelem emlékei lelki szemeink elé Szentséges Atyánk képét, s fölébresztik bennünk a lelkes hit, a ragaszkodó tisztelet s a viszont áldozni tudó hála érzelmeit fölséges személye iránt. Ujuljon meg s erősbüljön ragaszkodásunk ez ünnep révén is hitünk s egyházunk köszálához. Töltsön el nemes, bátor öntudat, hogy e sáfár alatt élve Krisztus velünk való létét élvezhetjük; a pápa fején látjuk a gondviselés sugárfényét, mely biztat s hirdeti, hogy Krisztus van velünk, nem félhetünk. Mint hű hazafiak pedig egyesítsük a hazáért lángoló szeretetünknek érzelmeit a hitnek lelkesülésével; csapjon egybe e két láng s gyullassza sziveinket hálás szeretetre X. Pius pápa, sz. Péter, II. Szilveszter s a magyar hazát török-tatár ellen megsegítő pápák utódja iránt.

IV. A jubileumi ünneplés módozataira nézve pedig a következőket rendeljük:

1. Ujuljunk meg mindenekelőtt lelkileg s e jubileumi év folyamán szítsuk föl, ahol csak lehet misszió-ajtatosságokkal s a szentségekhez való gyakoribb járulással lelki életünket, hogy mint az egyház élő s öntudatos tagjai annál buzgóbban s érdemszerzőbben mutathassuk be imáinkat Szentséges Atyánkért.

2. Működjenek közre templom és iskola, szószék s iskolai ünnepek a katholikus önérzet ébresztésében. Fejtsük ki az Úr Jézus gondolatait s imádandó szándékait az egyházzal s annak köszáláról, a pápáról, hogy ismervén ezeket, az egyház s a pápa hű és lelkes fiainak bizonyuljunk.

3. Főleg városokban, iskolákban, oltáregyletekben, kath. körök s ifjusági egyletekben mutassák ki hiveink szeretetüket Szent Atyánk iránt közösen felajánlott, nyilvános sz. áldozásokkal, boldogulásáért fölajánlott sz. misékkal. Já-

ruljanak kivált a jubileum napján minél többen a szent áldozáshoz. Szentséges Atyáknak bizonyára nagy öröme szolgálna, ha kimutathatnók az ájtatóságok s főleg az érte fölajánlott áldozások számát is.

4. Szentséges Atyánk anyagi támogatásának céljából kérjük s buzdítjuk k. hiveinket, hogy ajánlják föl neki jubileumi péterfilléreiket. Ne maradjon ki senki a szeretet s viszonzás e kegyeletes művéből; ki mit adhat, adjon; legyen az a jubileumi adomány lerovása nemcsak gyermeki szeretetünknek, hanem a magyar nép nemzeti nagy adóságának a pápák jótéteményeiért. Ez alkalomból figyelmébe ajánljuk k. hiveinknek a Péterfillér gyűjtést szervező társulatokat, melynek nálunk első sorban a Szentlászlótársulat. Ha minden katolikus csak egy-két fillérrel is járulna a Szentszék támogatásához, hathatós segélyben részesíthetnők Szent Atyánkat s módot nyujtanánk neki különösen a pogányok megtérítésére, missziók s a szegény templomok segélyezésére.

5. Ugyancsak ez utóbbi célból föl akarunk ajánlani Szentséges Atyáknak nem annyira drága, mint inkább jó és tartós anyagból készült s mindennapi használatra szánt egyházi ruhákat és szentédényeket, hogy velük minél több missziói, szegény templomot ajándékozhasson meg. E cél megvalósítására buzdítjuk az oltáregyesületeket s a hitbuzgalmi társulatokat, a női, főleg a kolostori intézeteket, valamint minden rendü s rangu kath. hiveinket is, hogy szent buzgóságban egyesülve méltó ajándékkal tisztelgessük meg Szent Atyánkat.

6. Szívünk s kezünk ez adományaival vonulunk azután alkalmas időben Ő Eminenciája a bibornok hercegprimás vezetése alatt zarándoklatban Rómába, hogy ezzel is tanúságot tegyünk hitünkről s lelkes gyermeki ragaszkodásunkról egyházhoz s pápához.

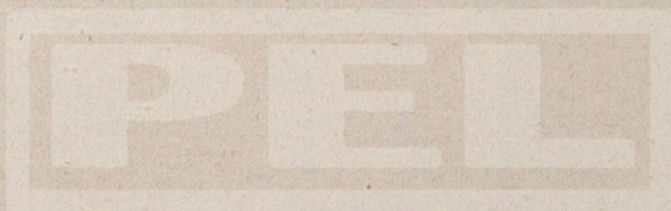
7. Végül az aranymise napját mint közös ünnepet szeptember 18-ika után következő vasárnapon — szeptember 20-án — üljék meg hazánkban hiveink. Az előző (szombat) este az Urangyala után $1\frac{1}{2}$ órai harangszó figyelmeztessen Ő Szentsége jubileumára. Vasárnapon mondassék ünnepi szent mise Te Deummal, melynek végeztével kitett Oltáriszentség előtt imádkoznak a hivesek a Szent Atya testi, lelki jóléteért s nemes szándékainak megvalósulásaért.

Igy válik majd ez ünnep Szentséges Atyánk vigaszára s hűséges gyermekeinek öröme; a mi örömünk az ő ereje, s az ő vigasza a mi dicsőségünk lesz.

Kelt Budapesten, 1908. évben, Kis karácsony napján.

Kolos, bibornok, esztergomi érsek, József, bibornok, egri érsek, Viktor, gyulafehérvári és fogarasi érsek és metropolita, Gyula, kalocsai és bácsi érsek, János, eperjesi püspök, Imre, nyitrai püspök, Károly, vesz-

prémi püspök, *Gyula*, munkácsi püspök, *János*, szamosújvári püspök, *Pál*, nagyváradai lat. szert. püspök. *Gusztáv*, erdélyi püspök, *Károly Emmanuel*, váci püspök, *Demeter*, nagyváradai gör. szertart. püspök, *Miklós*, győri püspök, *Vazul*, lugosi püspök, *Vilmos*, szombathelyi püspök, *Farkas*, besztercebányai püspök, *Sándor*, szepesi püspök, *Lajos*, rozsnói püspök, *Ottokar*, székesfehérvári püspök, *Gyula*, pécsi püspök, *Tibor*, szatmári püspök, *Ágoston*, kassai püspök, *Ipoly*, pannonhalmi főapát, *Németh József*, csanádi káptalani helynök.

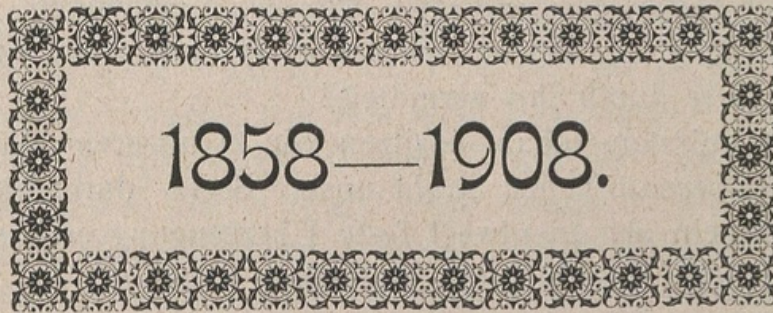

1908.

I.

LAUDETUR JESUS CHRISTUS!

202

1908

Geliebte Gläubigen in Christo!

Von heiliger Freude erfüllt wenden sich unsere Herzen und Blicke nach der ewigen Stadt Rom, wo unser heiliger Vater Papst Pius X. die fünfzigste Jahreswende seiner Priesterweihe am 18. September 1908. begeht.

Hirtenbrief
des Unga-
rischen
Episcopates
aus Anlass
des 50 J.
Priester-
jubiläums Sr.
Heiligkeit,
Papst Pius X

Die göttliche Vorsehung hat ihn vor fünfzig Jahren zum Altare geführt, zu jenem heiligen Steine, an dem er sein erstes heiliges Messopfer darbrachte, auf dass er einst selbst zum Grundsteine des Altars und der Kirche werde, laut der heiligen Kraft des Wortes Christi: Du bist Petrus, und auf diesen Fels will ich meine Kirche bauen. Fünfzig Jahre sind es denn, dass er geweiht wurde und mit liebendem Herzen und eifriger Seele die Pfade des guten Hirten betrat, der ihn zum Kooperator nach Tomboło, zum Pfarrer nach Salzano, später zum Bischof von Mantua und zum Patriarchen von Venedig bestimmt hat, um ihm schliesslich seine ganze Herde anzuvertrauen und wie einstens an Petrus auch an ihn die aneifernde Frage zu richten: Liebst du mich mehr als diese? Weide meine Lämmer, weide meine Schafe.

Wie sollten wir heute, am Gedenkstage solch grosser Gnaden der göttlichen Vorsehung, vor Freude nicht überfließen. Wie sollte an diesem Tage nicht freudig gestimmt sein die Gläubigenschaar jenes Hirten, der die höchste Auktorität mit väterlicher Güte paart und dem Millionen von Katholiken bereitwilligst gehorchen und freudevoll huldigen.

Sein Fest ist unser Fest, seine Freude ist unsere Freude. Sind doch wir die Bewohner des auf dem Felsen Petri aufgeführten Hauses und er ist der Verwalter und in den Kämpfen gegen die Hölle sind wir die Streiter und er ist unser Führer, wie auch die katholische Kirche die Familie Christi bedeutet, welche im Papste ihr Oberhaupt verehrt; Oberhaupt, Verwalter, Vater und Führer ist er uns; seine Freude ist demnach eine Familienfreude und sein Sieg ist ein Triumph für uns. Fachen wir darum an diesem Tage die Flamme unseres Glaubens und unserer Liebe an und damit wir uns an der Freude unseres heiligen Vaters um so begeisterter betheiligen, erwegen wir bei Gelegenheit dieses Festes, wer uns der Papst ist, welche Schätze er für uns hütet und welche Gnaden uns der Herr durch ihn vermittelt!

I. Den grössten Schatz besitzen wir in unserem Glauben, dessen Licht als ein übernatürlicher Strahl unsere Seele durchdringt und in unserem Bewusstsein als unentwegt feste Überzeugung erscheint. Gott hat mit diesem Strahle unsere Seele erleuchtet, dass wir in seinem Lichte wandeln, in seiner Nähe leben und sehen, vertrauen und auch dann und dort lieben können, wo die Wissenschaft und das Licht der Vernunft von Nebel beschattet und verfinstert erscheint. Der Glaube ist unser Trost, weil wir durch denselben mit Christo vereinigt sind; der Glaube ist die Quelle unserer sittlichen Kraft, welche den Worten des Apostels nach die Welt zu allen Zeiten besiegt, und dieselbe auch in uns besiegt. Der Glaube ist unser Sieg! Keinen Schatz gibt es der dem Glauben gleichkommt, und wir können denselben mit der kostbaren Perle und mit dem vergrabenen Schatze des Gleichnisses im Evangelium vergleichen, wofür wir alles hinzugeben haben, um ihn zu erlangen und sind wir im Besitze desselben, müssen wir allem entsagen, um ihn nicht zu verlieren. Und wenn wir auch für denselben um alles gekommen sind, tragen wir doch den Himmel in uns, wo hingegen, wer den Glauben verliert, der gefährdet seine Seelenheil und eine solche verfinsterte Seele wird schon hier auf Erden von quälender Geistesarmuth und Trostlosigkeit beschlichen, welche dieselbe zur Wohnstätte des Lebensüberdrußes und des Weltschmerzes machen. Diesen göttlichen Glauben, diesen Schatz und diese Freude wollte der Herr Jesus auch über sein irdisches Dasein allen Geschlechtern sichern; das Evangelium und seine Gnaden wollte er Jedermann übergeben; er hat deshalb auch dafür Sorge getragen, dass uns der Glaube und seine Gnaden leicht zugänglich seien; zu diesem Zwecke gründete er die Kirche, in diesem Hause verwahrte er seine Schätze, in diesem Hause eröffnete er seine Schule, um die Gläubigen aufzuklären und hat gleichzeitig zu dem Schatze einen Verwalter, zur Lehre einen Lehrer und zum Evange-

lium einen Apostel bestellt; der, in dem Hause wohnenden grossen Christlichen Familie gab er einen Vater, den wir unseren Heiligen Vater nennen. Ihm hat er das übergeben, was er uns hat zukommen lassen wollen. Seine Lehre hat er nicht der Wissenschaft anvertraut, die man missdeuten kann, nicht einem Buche, das zerrissen werden kann, nicht den Buchstaben, die man auseinander wirft, auch nicht einem geschriebenen Dokumente, welches unberufene Grübler verderben können, sondern einer lebenden Auktorität, und einer höchsten Lehrgewalt. Diese lebende Auktorität und höchste Lehrgewalt ist der Papst!

Jeder Papst ist „Petrus“, das heisst Fels, den kein mildes Wort und keine Vergewaltigung erweicht; ein Fels, den die Ströme der Zeiten nicht verrücken und stürzen; ein Fels nicht aus eigener Kraft, sondern durch den Segen des inständigen Gebetes Christi der sprach: „Simon, Simon! siehe der Satan hat verlangt, euch sieben zu dürfen, wie den Weizen; ich aber habe für dich gebeten, das dein Glaube nicht abbreche; und wenn du einst bekehrt bist, so stärke deine Brüder“ (Luc. 22. 31.) Christus wollte es so, er wollte, dass seine Kirche bis an das Ende der Welt bestehe und dass sie weder durch Kriege der Völker, noch durch Veränderungen der Zeiten weggefezt werde und darum hat er uns einen unfehlbaren Lehrer und eine unumstössliche Auktorität im Papste gegeben. Der Fels steht, die Zeit wird ihn nicht zertrümmern und auch das Gebäude, die Kirche wird von keinerlei Stürmen jemals von demselben weggefezt.

Siehet das ist Petrus und dessen Nachfolger unser Heiliger Vater, der römische Papst, der Fels Christi und der Grundstein der Kirche! Durch ihn behaupten wir uns im Glauben und bestehen unsere Kämpfe gegen die Pforten der Hölle; durch ihn sind wir im Genusse des ununterbrochenen Stromes der gesamten Gnaden Christi. Neunzehn Jahrhunderte trennen uns von unserem Herrn Jesus, aber durch unsere Anhänglichkeit zum Papst Pius X., ihn liebend und verehrend, verbleiben wir stets in der Gemeinschaft mit Christo. In diesem Glauben wollen wir leben und sterben und unserem Lehrer und Führer nie verläugnen. Gut ist uns seine Führung und segenvoll seine Weisung; in Befolgung dieser Führung und seinem Worte gehorchend, wandeln wir zur ewigen Heimat unserer Seele, zu Gott. Auf den heiligen Stuhl: Rom anwendend stimmen wir die Worte des Psalmisten an: Wenn ich deiner vergesse, Rom, so werde meine Rechte vergessen; es klebe meine Zunge an meinem Gaumen, wenn ich dein nicht gedenke, und dich nicht setze zur ersten meiner Freuden (Ps. 136, 5.)

II. Jedoch nicht allein unser Glaube, auch unser ganzes geistiges Leben knüpft unsere Herzen zu unserem heiligen Vater und sein Freu-

dentag wird eben durch das Andenken an die, in der Kirche genossenen vielen göttlichen Gnaden, für uns alle zum gemeinsamen Feste gemacht; sind wir doch dieser Gnaden in diesem Hause theilhaftig und dieselben werden uns durch seine Vermittelung zugewendet.

Der Heiland hat nämlich seine Kirche zur Schatzkammer der Gnaden bestellt, deren Mittelpunkt und grösster Schatz er selbst ist. Dies ist seine Wohnung, in erster Reihe deshalb, weil er selbst hier wohnt und nebst seinem Evangelium, welches den Glanz seiner Seele bildet, entströmen hier seinem Herzen in den Sakramenten die sieben Quellen der Gnaden. In diesem Hause werden wir wiedergeboren, das ist das Vaterhaus unserer Seele; in diesem Hause steht ununterbrochen der Tisch gedeckt, an dem die Liebe den neuen Bund mit den Jüngern geschlossen; hier steht er, und wir nehmen um ihn geschart zu uns das Abendmahl des Herrn; hier in diesem Hause wäscht er unsere Seele rein von jeder Makel, hier reicht er uns, seinen verlorenen Söhnen in unserer Busse einen der Sünde und Strafe vergessenen väterlichen Kuss der Versöhnung; sein Hauch, mit dem er seine Apostel angehaucht mit den Worten: Nehmet den heiligen Geist, schwebt um uns in diesem Hause und wird uns gleich den Feuerflammen von Pfingsten und der Salbung der Streiter mitgetheilt in der heiligen Firmung; mit einem Worte, dieses Haus ist das Haus der Kinder Gottes, jener, die nicht von Fleisch und Blut und nicht von den Trieben des Stolzes, sondern von Gott geboren sind. Hier umschwebt uns unsichtbar Jesus, sein Segen erfüllt unsere Kirchen und weiht unsere Altäre, dort schwebt er über Weihwasser, über Kerzen und Palmen, bewegt sich in der Schallwelle der Glocke und breitet sich aus in dem Weihrauche. Hier und dort ist er selbst zugegen; und in der Kirche, in seinem Hause, können wir schon nicht bloss den Saum seines Kleides berühren; sondern in seinen Sakramenten dürfen wir ihn selbst und seine überflüssenden Gnaden geniessen.

In der Kirche besitzen wir wahrhaftig Christum. Die Kirche ist für uns und die kommenden Geschlechter die ständige Gegenwart Jesu unter uns. Der Apostel nennt die Kirche sogar einen geheimnissvollen Leib Christi und nach ihm halten wir dieselbe mit Recht für die höchste Gnade der Welt. Ja die höchste Gnade der Welt ist die Erlösung und die Kirche ist es, welche diese Gnade den Geschlechtern vermittelt. Selig sind diejenigen, welche als ihre Kinder ihr Leben wahrhaft nach ihr richten. Das ist jenes Hochzeitshaus, wo die Öllampen brennen und Frohsinn der Seele waltet, ausser diesem Hause aber herrscht Finsterniss und darin erschreckt uns Angst und Trauer und wir blicken mit Schmerzen in diese äussere Finsterniss und beten für alle Seelen, die sich von der Kirche entfremdet haben.

Warum bringen wir aber euch g. G. die Gnaden dieses Hauses und die Wärme dieser Wohnstätte in Erinnerung? Darum, damit ihr mit gesteigerter Begeisterung, den Statthalter Christi, den Papst liebet. Sind doch alle diese Gnaden seinen Händen anvertraut und durch seine Vermittlung können wir derselben auch theilhaftig werden. Er ist das Haupt des Hauses und der Verwalter der Schätze Christi. Die apostolische Sendung, kraft deren apostolische Bischöfe und Priester in den Fusstapfen Christi unter uns wandeln, geht von ihm aus. Seine Hand bindet und löst derart, dass die Fesseln unserer Seele auch im Himmel gebunden oder gelöst werden. Er ist der Familienvater, der das Brot Christi als erster seinen Hausleuten vertheilt. Ihm gehört die höchste Schlüsselgewalt des Reiches Gottes; er ist des Glaubens und der Liebe lebendiger Mittelpunkt; er ist das Band und Haupt des vielsprachigen und vielsässigen Christentums; mit einem Worte, er ist bestellt und wirkt anstatt Christi und verrichtet alles, was der glorreiche, scheidende Oberhirt ihm anvertraut: weide meine Lämmer, weide meine Schafe.

III. Seit neunzehn Jahrhunderten steht schon der Papst an Christi statt an der Spitze des Christentums; er steht, lehrt, leitet, hütet, betet und liebt. Über ihm ist der Segen Gottes und seine Gnade in ihm; eine besondere Vorsehung beschützt und leitet ihn. Betrachten wir die Wege der Vorsehung, welche Gott den Papst geführt und ihn von Stufe zu Stufe erhob und vor den Nationen seine Glorie bewirkte, so wird unser Herz von Freude ergriffen und unsere Seele vom edlen Bewusstsein erfüllt. Wir sehen nämlich den römischen heiligen Stuhl in der Geschichte der Christlichen Nationen, als Thron und Herrschaft der göttlichen Auktorität unter uns. Seinen Entscheidungen in Sachen des Glaubens gehorcht die Welt. Sein Ansehen erstreckt sich nicht auf einzelne Reiche oder Welttheile, sondern auf die ganze Welt. Wo immer das apostolische Glaubensbekenntniss gebetet und eine allgemeine katholische Kirche geglaubt wird, dort wird auch dem Stuhle St. Petri in Ehrfurcht gehuldigt; dort ist der Papst kein Fremder, sondern ein Vater im Kreise seiner Familie und geliebter Hirt über seine Herde. Die Verschiedenheiten der Sprache, Nation und Kultur schlagen keinen Keil zwischen ihn und uns, da das Band der Seelen, der Glauben und die Gnade Christi uns mit ihm vereinigt; die Verehrung und Liebe zu ihm hat Gott unseren Herzen mit unserem Glauben eingepflanzt; in dessen Herzen der Glaube lebt, der weiss den Patriarchen und Beschützer des Glaubens zu verehren und zu lieben. Diese Huldigung wird weder durch Zeit noch durch Raum beschränkt. Die auf niedriger oder hoher Stufe der Kultur stehenden Völker, der Negersklave und der gebildete Gläubige ver-

ehren gleichmässig den Stellvertreter Christi, auf St. Petri Stuhle und die höchste Gewalt in ihm, die von Gott ihren Ursprung hat.

Dieser Glaube hat die Völker dem Nachfolger St. Petri unterwürfig gemacht; dieser Glaube hat die Nationen ermuthigt, dass sie den Zoll der Liebe und Huldigung dem Papste zu Füssen legen. Die Grundlage ihres Seins knüpften sie an diesen Felsen, die Könige haben sich um ihre Kronen bei dem heiligen Stuhle beworben. Unser König St. Stefan hat seine heilige Krone ebenfalls vom Papste Silvester II. erbeten und erhalten und seit dieser Zeit haben auch die Päpste die ungarische Nation geliebt, beschützt und unterstützt; Schutz und Segen spendend breiteten sie ihre Arme aus über die heilige Krone und das Volk Ungarns, gleich wie diese heilige Krone, als unseres nationalen Seins heiliges Symbol und die Wohltaten einer tausend jährigen Geschichte unsere Nation, mit unzählbaren Banden an den Papst als Schutzengel Ungarns knüpfen.

Sehet so bringt das Licht des Glaubens, so rufen die geschichtlichen Erinnerungen das Bild des heiligen Vaters vor unsere geistigen Augen und so entstehen in uns die Gefühle eines begeisterten Glaubens, einer anhänglichen Ehrerbietung und opferfreudiger Dankbarkeit zu seiner erlauchten Person. Möge unsere Anhänglichkeit zum Felsen unseres Glaubens und unserer Kirche aus Anlass dieses Festes gestärkt und erneuert werden. Möge uns jenes edle und muthige Bewusstsein erfüllen, dass wir unter diesem Verwalter lebend Christi Dasein unter uns selbst geniessen dürfen. Als Ungarn aber vereinigen wir die für unsere Nation lodernnden Gefühle der Vaterlandsliebe mit der Begeisterung des Glaubens; diese zwei Flammen sollen zusammenschlagen und unsere Herzen entzünden zur dankbaren Liebe zu Papst Pius X. dem Nachfolger St. Petri, Silvester II und der das ungarische Vaterland gegen Türken und Tataren unterstützender Päpste.

IV. Bezüglich der Begehung der Jubiläumsfeierlichkeiten aber verordnen wir folgendes:

1. Erneuern wir uns vor allem geistig und im Laufe des Jubiläumjahres entfachen wir wo es nur möglich ist durch Missionsandachten und häufigeren Empfang der heiligen Sakramente unser geistiges Leben, auf dass wir als lebendige und bewusste Mitglieder der Kirche unsere Gebete um so eifriger und verdienstlicher darbringen für unseren Heiligen Vater.

2. Kirche und Schule, Kanzel und Schulfeste haben mitzuwirken um das Katholische Bewusstsein zu entfachen. Erklären wir die Gedanken und anbetungswürdigen Absichten des Herrn Jesus über die Kirche und

deren Felsen, den Papst, damit wir uns als treue und begeisterte Söhne der Kirche und des Papstes bezeugen.

3. Besonders in den Städten, Schulen, Altarvereinen, Katholischen Lese und Jugendvereinen sollen unsere Gläubigen ihre Liebe zum heiligen Vater durch gemeinschaftlich aufgeopferte öffentliche heilige Kommunionen und für sein Wohlergehen dargebrachte heilige Messopfer erweisen. Vorzüglich am Tage des Jubiläums sollen recht viele die heilige Kommunion empfangen. Dem heiligen Vater würde es gewiss zur grossen Freude gereichen, wenn wir auch die Zahl der Andachten, besonders der für ihn aufgeopferten heiligen Kommunionen ausweisen könnten.

4. Zum Zwecke der materiellen Unterstützung des Heiligen Vaters ersuchen und eifern wir unsere g. Gläubigen an, ihm Jubiläumspeterpfennige zu opfern. Diesem erhabenen Werke der Liebe und Anerkennung soll sich niemand entziehen; jeder gebe was er geben kann; diese Jubiläumsgabe soll nicht nur als Abtragung unserer kindlichen Liebe gelten, sondern auch als Entgelt angesehen werden für jene grossen Wohlthaten, welche das Volk Ungarns von den Päpsten genossen hat. Bei dieser Gelegenheit empfehlen wir der Aufmerksamkeit unserer g. Gläubigen die zum Sammeln des Peterspfennig bestimmten Vereine, unter diesen den St. Ladislausverein. Wenn jeder Katholik zur Unterstützung des heiligen Stuhles nur einen oder zwei Heller beitragen würde, könnten wir den heiligen Vater in ausgebigster Weise unterstützen und ihm zur Bekehrung der Heiden, zur Erhaltung und Unterstützung heiliger Missionen und armen Kirchen entsprechende Mittel an die Hand geben.

5. In Berücksichtigung besonders des letzteren Zweckes beabsichtigen wir unserem heiligen Vater nicht besonders kostbare, eher aus gutem dauerhaften Stoffe angefertigten und zum alltäglichen Gebrauche bestimmten Kirchenparamente und heilige Gefässe anbieten, damit Er mit denselben je mehr arme Kirchen der heiligen Missionen beschenken könne. Behufs Durchführung dieses Zweckes eifern wir an die Altarvereine, religiöse Genossenschaften, Frauen- besonders Kloster-institute und alle kath. Gläubigen jeden Standes und Ranges, dass sie im heiligen Eifer vereint unseren heiligen Vater mit einer würdigen Gabe beehren.

6. Mit den Gaben unserer Herzen und Hände begeben wir uns zur geeigneten Zeit unter der Führung Sr. Eminenz des Kardinals Fürst Primas in einer Wallfahrt nach Rom, um auch dadurch Zeugniss abzulegen von unserem Glauben und von unserer begeistert kindlichen Anhänglichkeit zur Kirche und zum Papst.

7. Zum Schlusse sollen unsere gel. Gläubigen den Tag der goldenen Messe in unserem Vaterlande als ein gemeinsames Fest am 20. Sep-

tember — dem Sonntage nach dem 18. September — begehen. Am Vorabende (Sonntag) nach Ave Maria soll ein $\frac{1}{2}$ stündiges Ausläuten aufmerksam machen auf das Jubiläum Seiner Heiligkeit. Am Sonntage ist eine heilige Festmesse mit Te Deum abzuhalten und nach dem Schlusse derselben haben die Gläubigen, vor dem ausgesetzten Allerheiligsten Sakramente des Altars für das geistliche und leibliche Wohlergehen und auf die gute Meinung des Heiligen Vaters zu beten. So wird dann dieses Fest dem Heiligen Vater zum Troste und seinen getreuen Kindern zur Freude gereichen; unsere Freude ist seine Stärke und sein Trost wird unsere Ehre.

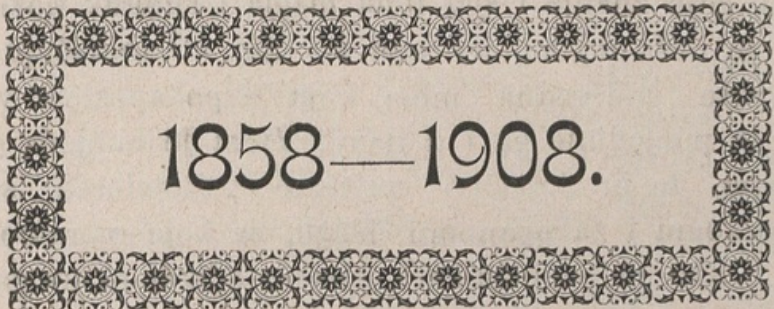
Budapest, am 1. Jänner 1908.

Klaudius Franz, Kardinal, Erzbischof von Esztergom. *Josef* Kardinal, Erzbischof von Eger. *Viktor*, Erzbischof und Metropolit von Gyulafehérvár und Fogaras. *Julius* Erzbischof von Kalocsa und Bács. *Johann*, gr. kath. Bischof von Eperjes. *Emerich*, Bischof von Nyitra. *Karl*, Bischof von Veszprém. *Julius*, gr. kath. Bischof von Munkács. *Johann*, Bischof von Szamosujvár. *Paul*, röm. kath. Bischof von Nagyvárad. *Gustav*, Bischof von Erdély. *Karl Emanuel* Bischof von Vác. *Demetrius*, gr. kath. Bischof von Nagyvárad. *Wilhelm*, Bischof von Szombathely. *Nikolaus*, Bischof von Győr. *Basilius*, gr. kath. Bischof von Lugos. *Wolfgang*, Bischof von Besztercebánya. *Alexander*, Bischof von Szepes. *Ludwig*, Bischof von Rozsnyó. *Ottokár*, Bischof von Székesfehérvár. *Julius*, Bischof von Pécs. *Tiburecz*, Bischof von Szatmár. *August*, Bischof von Kassa. *Hippolyt*, Erzabt von Pannonhalma. *Josef Németh*, Kapitular-Vikar der Dioecese Csanád.

1908.

I.

LAUDETUR JESUS CHRISTUS!

1858—1908.

202

1908

Ljubljani u Jsusu vjernici !

Sveta radost obuzima srca naša i upravlja pogled naš u Rim, gdje Sveti Otac papa, Pijo X. slavi dne 18. Rujna 1908. petdeseticu svoga posvećenja za misnika. Božja Providnost privela ga prije petdeset ljeta k' oltaru, k' svetomu Kamenu, na komu je žrtvu prve svoje svete mise prikazao, da jednoć on sam bude temeljnim Kamenom oltara i crkve kriepošću Isusovih rieči : Tisi Petar, ili stijena i na ovoj stijeni ću sagraditi crkvu svoju. — Petdeset ima tomu godina, da je bio posvećen i da je ljubećim srcem i revnom dušom krenuo na put stopami dobrog Pastira, koji ga odredi u Tombolo za kapelana, u Salzano za župnika, kasnije u Mantuu za biskupa i u Mletke za patrijarku, da mu napokon povjeri cielo stado svoje te da i na njega upravi, kao nekoć na Petra, pobudno pitanje : ljubišli mene više, više od ovih ? Pasi janjce moje pasi ovce moje !

Zajednički
biskupsko-
pastirski list
prigodom
svećeničkog
jubileja nje-
gove Svetosti

Kako da se neradujemo dakle tomu danu, spomensvetkovini toli velike milosti Božje providnosti ? Kako da se ne veseli toga dana duševno stado onoga pastira, koji sa najvišjim ugledom očinsku spaja ljubav i komu se miliuni katoлика rado pokoravaju i veselo se njemu klanjaju ? Njegovo svetkovanje naše je svetkovanje, njegova radost naše je veselje. Ta na pećini Petra sazidane kuće mi smo stanovnici a on joj je našojnikom a u borbi protiv pakla mi smo borioci a on nam je vodja, i zaista crkva je katolička Obitelj Isusa Krista, koja u papi štuje glavu svoju ;

glava, nastojnik, otac, vodja je on nama ; ako se dakle raduje, to je naša obiteljska svečanost, ako on pobjedi, to je naša pobjeda. Uzpirujmo dakle prigodom ove svēčanosti plamen vjere ljubavi naše, da što oduševljenije udioničtvujemo radosti Svetoga Oca, dozovimo u pamet povodom ove slave, tko nam je papa, — kakva blaga čuva on za nas i koje milosti dieli nam Gospodin po njemu !

I. Najveće blago svoje u vjeri svojoj posjedujemo, svjetlost vjere poput vrhunaravne lući pusti se u dušu našu i poput neuzkolebiva osvjedochenja očituje se u samosvjesti našoj Bog je u nas ulio ovu luč, da u svjetlosti hodimo, u blizini njegovoј živimo te da i onda a i tamo viditi i ufati možemo. gdje znanje i sjaj uma magla i sumrak pokriva.

Vjera je naša utjeha, jer smo po njoj u saobraćaju sa Kristom ; vjera je izvor naše čudoredne moći, koja je po apostolu već od davna svijet pobjedila te pobjedjuje ga i u nami. Vjera je pobjeda naša ! Neima blaga vjeri ravna, te ju slobodno možemo prispodobiti skupocienom u biseru evangjeoskomu i zakopanomu blagu, za koje moramo sve dati, da si ga steknemo, i ako ga posjedujemo, imamo odreći se svega, samo da ga neizgubimo.

I ako bismo sve izgubili radi nje, ipak bismo i onda nebo u sebi nosili, dok protivno onaj, koji vjeru izgubi, spasenje svoje izvrgava pogibelji, te takovu dušu potamnjelu već na ovom svijetu mučno duševno siromaštvo i neutješivost okruži i u njoj samo dosadnost života i turobnost svieta stanuje. —

Ovu božansku vjeru, ovo blago i veselje želio je Gospodin Isus Krist osigurati svim narodom i za poslije svoga života zemaljskoga, evangjelje i milosti želio je svakomu predati ; poskrbio se dakle i za to, da možemo lahko najti vjeru i milosti njegove ; zato je utemeljio crkvu, i u ovu kuću sahranio blaga svoja, u ovoj kući je otvorio školu, da prosvijetluje svoje vjernike, podjedno dao je ovomu blagu i nastojnika, ovoj školi učitelja a evangjelju apostola ; u kući stanujućoj velikoj krisćanskoj obitelji dao je otca, koga mi Svetim našim Ocem nazivljemo. Njemu je povjerio što je želio nami dati. Nije svoj nauk povjerio znanosti, koja se može i krivorazlagati, ne knjizi, koja se može razkidati, ne slovama, koja se mogu razbacati, niti samoj pismenoj izpravi, koju bi nepozvani mudrijaši mogli izvrnuti. nego je uz evangjelje postavio živi ugled, najvišjeg učitelja. Ovaj živi ugled i najvišji učitelj jest Papa !

Svaki papa je petrus ili pećina, koju neomekša niti prijazna rieč, niti sila ; pećina, koju nije kadra niti pokrenuti, niti srusiti navala svieta ; pećina ne svojom snagom, nego blagoslovom premožne molitve Isusa Krista, koji reče : Simone, Simone ! evo vas ište sotona, da bi vas

prorešetao kao pšenicu ; a ja se mojih za tebe, da vjera tvoja ne prestane, i ti kadgod obrativši se utvrdi braću svoju (Luk. 22. 31.) Isus Krist je tako hteo, on je hteo, da crkva njegova postoji do konca svijeta, i da ju nepometu niti bitke naroda, niti promjene vremena pa zato nam dao u papi nepogriješivoga učitelja i neoboriva ugleda. Pećina stoji, nju neslomi vreme, ali ni kuću, svetu crkvu neće s nje smesti nikakova bura.

Evo Petra i njegovog nasljednika, Svetog Oca rimskoga pape, pećine Isusa Krista i temelja crkve ! Po njemu stajemo postojani u vjeri i vojujemo naše borbe protiv vrata paklena ; po njemu uživamo neprekidni niz svih milosti Isusa Krista 1907 ljeta nas rastavljaju od Gospodina našega Isua Krista, nu privrženi papi Piju X. njega ljubeći i štjući, ostajemo u obćenju sa Isusom Kristom. U ovoj vjeri želimo živiti i umreti a učitelja i vodju našeg neželimo nigda zatajiti Njegovo vodstvo je dobro za nas a njegova uputa blagoslov : nasljedjujući ovog vodju, slušajući rieč njegovu napredujemo u vječnu domovinu duše naše, k' Bogu. Na svetu stolicu na Rim upravljajući rieči psalmiste pjevajmo : Ako te zaboravim, Rime, u zaborav daj se desnica moja. Prionuo jezik moj grkljanu momu, ako se ne spomenim tebe i ne postavim tebe u početak veselja moga. (Ps. 136. 5.

II. Ali nespaja srca naša samo vjera već i čitavi naš duhovni život sa Svetim Ocem i taj njegov radostni dan upravo uspomena u crkv uživanih velikih božjih milosti čini sveobćom svetkovinom svih nas ; ta u ovoj kući postajemo dionici ovih milosti, koje njegovim posredovanjem dobivamo

Spasitelj bo učinio crkvu blagoraništem milosti, kojeg središte i najveće blago jest on sam. Ova je kuća u prvom redú njegova zato, jer on ovdje stanuje i što osim evangjelja koje je sjaj duše njegove, ovdje izviri iz srca njegovog u svetima sakramentima sedam vrutaka milosti. U ovoj se kući preporodismo, ova je kuća otčinska duše naše ; u ovoj kući stoji sveudiljno prostrt stol, pri kojem je sklopio novi zavjet ljubavi sa apostolima svojim ; ovdje stoji a mi okolo njega blagujemo večeru Gospodnju ; ovdje u ovoj kući čisti dušu našu od ljaga njezinih, ovdje nam razsipnim sinovima daje u skrušenoj pokori grieh i kazan zaboravljajući otčinski poljubac izmirenja ; dah njegov, kojim je nadahnao apoštole govoreći : Primate Duha svetoga, u ovoj kući lebdi okolo nas te se poput duhovskog ognja i pomasti bojnika priobći se nami u svetoj potvrdi ; riečju ova je kuća kuća djece božje, onijuh, koji se nerodiše od puti i krvi, niti od nagona oholosti, nego se rodiše od Boga. Ovdje je Isus s nami nevidljivo, blagoslov njegov napunjuje crkve naše i posvjećuje oltare naše, tamo titra na svetoj vodi, na svieći i palmama, talasi u glasu zvonova i širi se

u dimu tamjana. Ovdje je, ondje je on sam ; i u crkvi njegovoj mi se ne taknemo samo ruba njegovog odjela, nego u sakramentima njega samoga i njegove izviruće milosti uživamo. Isusa Krista pravo u crkvi imamo ; crkva je za nas, kasnije pokolenje, prisutnost Isusova med nami. Dapače apostol nazivlje crkvu tajinstvenim tielom Kristovim i po njemu posve pravo držimo ju najvećom milošću svieta. Jest, najveća je milost svietu odkupljenje, i crkva, koja ovo odkupljenje narodom posreduje. Blaženi koji su djeca njezina, ako žive pravi život njezin Ova je kuća svatbena u kojoj gore svetiljke i vlada duhovno veselje, izvan ove kuće pako jest tmina u kojoj plaše žalost i bjeskoba i mi bolno gledamo u tu vanjsku tminu pa se molimo za duše crkvi odtudjene.

Ali lj. vj. zašto vam spominjamo milosti ove kuće i ugodnu toplinu doma ovoga ? Zato da što više ljubite namjestnika Isusa Krista, papu, jer su sve ove milost i njegovin rukama povjereni i njegovim posredovanjem možemo nje i mi zadobiti : On je glava kuće i nastojnik Isusovih blaga. Poslanje apostolsko, kojeg kriepšću med nami u stopah Kristovih hodaju muževi apostolski, biskupi i svećenici, od njega proizlazi.

Njegova ruka veže i reši tako, da je i u nebu vezan ili rešen svez duše naše. On je otac obitelji, koji prvi dieli kruh medju ukućanima Kristovim. U njega je vrhovna vlast ključeva od vrata kraljestva božjega ; On je živo središte vjere i ljubavi, on je spoj i glava od raznoličnih jezika i plemena sastojećega kršćanstva ; riečju on stoji i djeluje namjesto Isusa Krista, i čini ono, što mu je dični, opraštajući se vrhovni pastir povjerio : pasi janjce moje, pasi ovce moje.

III. Jar 1900 godina stoji papa namjesto Krista na čelu kršćanstva ; stoji, uči, vodi, skrbi, moli, ljubi. Blagoslov Isusa Krista je na njemu a milost njegova u njemu ; njegova osobita providnost ga štiti i vodi Promatrajući puteve providnosti, kojima je Bog papu vodio, od stepena do stepana podigao i pred narodimo slavnim učinio, srce nam se razigra od radošći i plemenita samosvjest napuni dušu našu. Vidimo naime, da je sveta stolica rimska u povjesti kršćanskih naroda pravi prijestolj i vladavina bozjeg ugleda med nami. Odlukama njezinim u vjerskih stvarih pokorava se cieli sviet

Ugled njezin neproteže se samo na Rim, na jednu kraljevinu ili na jedan dio zemlje, već na cieli sviet. Gdje se apostolsko vjerovanje moli, gdje se u obćenitu katoličku crkvu vjeruje, tamo se štuje i stolica sv. Petra, tamo se njoj i klanjaju ; tamo papa nije tudjinac, nego je otac u ovom obiteljskom krugu, obljubljeni pastir stada svoga

Plemenska, jezična, narodna, naobrazbena razlika ne razstavlja

nas s njim, jer je on vez i spoj duša. Vjera Isusova i njegova milost spaja nas s njim, njegovo štovanje i ljubav je Bog sa vjerom našom ulio u nas ; u čijoj duši živi vjera, taj zna štovati i ljubiti patrijarku i čuvara ove vjere.

Ovo poklonstvo ne ograničuje niti vreme, niti prostor, manje više naobraženi narodi, crni rob i naobražen vjernik jednako štiju na stolici sv. Petra namjestnika Isusa Krista i u njemu onu vlast, koja je od Boga. Ovo je vjera predobila nasljedniku sv. Petra puke ; ova vjera je zvala vazda narode, da polože k' nogama pape daču ljubavi i poklonstva. Išli su, žurili se k' njemu, sjajom ga i moći okružiše i kas što more ne teče za riekami i potocima, nego voda rieka i potoka brzajuć pada u nj, da poveća plimu njegovu : tako i rimska stolica nije tražila gizdu, sjaj, već su kraljevi i puci, bogati i siromasi dragovoljno natjecali počastiti i podiči sjaj i moć stolice sv. Petra. svojimi žrtvami, da sveudilj uživaju njenu ljubav i blagoslov. Temelj obstanka svoga prispojili su toj pećini i krune svojih kraljevah od svete stolice prosili. I sveti Stjepan Kralj je od pape Silvestra II. prosio i dobio svetu krunu i od onda su pape ljubili, branili i pomagali narod ugarski ; pomagajuću i blagosivajuću svoju ruku vazda su nad sv. Krunom i ugarskom narodu razširenu držali tako, kako i sv. Kruna, znak naseg narodnog i državonog obstanka i dobroćinstva tisućljetne povjesti pričvršuju naš narod sa hiljada i jednom niti k' papi angjelu čuvaru Ugarske.

Evo, tako dozivlju do nas svjetlost vjere i uspomené povjesti sliku Svetog Oca pred naše duhovne oči i bude u nami pramá njegovoj uzvišenoj osobi osjeća je žive vjere, privrženog štovanja i uzvratno žrtvovati znajuće zahvale. Neka se ponovi i učvrsti privrženost naša i povodom ove svečanosti naprama pećini vjere i crkve naše. Neka nas napuni plemenita i hrabra samosvjest, što pod ovim nastojnikom živjeć, možemo Isusova bivstvovanja s nami uživati ; nad glavom pape vidimo blistajućih zraka providnosti, koje nas uvjeravaju i nama navješćuju, da je Isus s nami, neimamo se bojati. Kao vjerni rodoljubi sjedinimo osjeća je žarke ljubavi domovine sa oduševljenjem za vjeru, neka se sljube ova dva plamena i neka uzplamte srca naša naprama nasljedniku sv. Petra i Silvestra II., naprama nasljedniku ugarsku domovinu proti turkom-tatarom pomagajućih papa, naime naprama papi Piju. X.

IV. Glede načina pako proslave jubilejuma odredjujemo sliedeća :

1. Ponajprije ponavljajmo se duhovno te uzpirimo tečajem ove jubilejske godine gdje samo možemo duhovni život naš sa pobožnostima sv. poslanstva, sa češćim pristupom sakramentima, da kao živi i svjestni

članovi svete crkve što revnije i zaslužnije uzmožemo prikazati molitve naše za Svetog Oca.

2. Neka sudjeluju u pobudjenju katoličke samosvjesti crkva i škola, propovjedaonica i školske svečanosti. Razglabajmo misle i božanske namjere Gospodina Isusa Krista o crkvi i o njenoj pećini o papi, da poznavajući ove, vjernimi i svjestnimi sinovi se pokažemo crkvi i papi.

3. Osobito u gradovima, u školama i oltarskim društvama, u katoličkim krugovima i omladinskim društvama, neka očituju vjernici naši ljubav svoju prema Svetomu Ocu zajednički prikazanim pričestima i za njegovu dobrobit posvećenimi sv. misami. Osobito na dan jubileja neka ih što više pristupe sv. pričesti. Svetom Ocu bi nedvojbeno veliko veselje činilo, kad bi mogli izkazati broj pobožnosti a osobito broj za njega prikazanih pričesti.

4. U svrhu materijalne podpore Svetoga Oca molimo i potičemo ljubljene vjernike, da mu doprinose svojih jubilej-kih petrov-novčića. Neka nitko neizostaje iz toga nabožnog dje'la uzvratne ljubavi; neka svaki daje, koliko može; neka bude ovaj jubilejski dar ne samo odužba djetinske ljubavi naše nego neka bude ujedno odužba velikog narodnog duga ugarskog naroda za papinska dobročinstva. Ovom sgodom upozorimo naše ljubljene vjernike na društva za pobiranje Petrovognovčića, kako je kod nas u prvom redu društvo Sv. Ladislava. Da bi svaki katolik samo jednim filirom priskočio podpori svete stolice, veliku bi pomoć pružili Svetom Ocu, i snažno mu omogućili podupiranje obraćenja pogana, kao i podupiranje svetih poslanstva i siromašnih crkava.

5. S te potonje osobite svrhe želimo prikazati Svetom Ocu, ne toliko skupih, kao većma dobrih te iz trajne tvari pravljenih i svakdanjoj porabi namjenjenih crkvenih ruha i svetih posuda, da može što više poslaničkih i siromašnih crkva nadariti. Da ovu svrnu postignemo, bodrimo sva oltarska društva i nabožne bratovštine, ženske, osobito samostanske zavode, kao i svekoliike katoličke vjernike, da možemo u svetoj revnosti sjedinjeni dostojnim darom počastiti Svetog Oca.

6. Sa ovimi darovi srca i ruka naših hodočastiti ćemo jednoć u pogodno za to vreme, pod vodstvom Njegove Uzoritosti stožernika, kneza primasa u Rim, da i stime podvjedočimo vjeru i oduševlenu djetinsku našu privrženost naprama crkvi i papi.

7. Napokon neka proslave naši vjernici dan zlatne mise poput obće svetkovine, na koju neka sjeti u predvečerju poslije Zdrave Marije zvonjenje kroz pol sata; neka se obsluži svečana sveta misa sa Tebe

Boga hvalimo, i na svršetku pred izpostavljenim prisvetim oktarskim sakramentom neka mole vjernici za tielesno i duhovno dobro Svetoga Oca, kao i za ostvaranje njegovih plemenitih nakana.

Tako će ova svečanost biti Svetomu Ocu našem na utjehu a vjernoj djeci njegovoj radost ; naša radost biti će njegova snaga, a njegova utjeha naša slava.

Dano u Budimpešti, u godini, 1908. na blagdan Male Gospojine.

Klaudije, stožernik, nadbiskup ostrogonski. *Josip*, stožernik, nadbiskup egerski. *Viktorije*, nadbiskup i metropolita julio-biogradski i fogaraški. *Julijo*, nad biskup, kaločki i bački. *Ivan*, biskup eperješki. *Imro*, biskup nyitranski. *Dragutin*, biskup vesprenski. *Julio*, biskup munkacki. *Ivan*, biskup samošujvaski. *Pavao*, latinski biskup velikovaradinski. *Gustav*, biskup sedmogradski. *Dragutin Emanuel*, biskup györski. *Bazilije*, biskup lugoški. *Vilhelmo*, biskup sombatheljski. *Wolfgango*, biskup besterce banyski. *Sandor*, biskup sepeški. *Ljudevit*, biskup rožnjevački. *Ottokar*, biskup stolinobiogradski. *Inlijo*, biskup pečuhski. *Tiburcije*, biskup sarmarski. *Augustino*, biskup kašovački. *Hipolito*, nadopat panonhalmski. *Josip Németh*, čanadski kaptolski vikar.

1908.

II.

340

1908

Az Úr Jézus legszentebb nevében üdvözlöm az ujév kezdetén t. Főpásztori
papságomat s Isten nagyobb dicsőségére, valamint a halhatatlan lelkek üd-
vére irányuló buzgó működésére főpásztori áldásomat szeretettel küldöm. let és ren-
delkezés
Egyben szívem egész alázatával kérem a Mindenhatót, engedje meg, hogy a püspöki
azon fokozottabb lelki élet és buzgóság, melyet a kath. kereszténység kö-
zös atyjának, dicsőségesen uralkodó X. Pius pápának, 50 éves papi jubi-
leuma alkalmából a magyar püspöki kar által kibocsátott közös püspöki
pásztorlevél céloz, megteremje azon áldásos gyümölcsöket, melyek első
sorban a hivek boldogulását mozditják elő. Midőn a fentemlített közös
püspöki pásztorlevelünket I. sz. körlevelemben jelen körlevelemmel egy-
idejűleg megküldöm, felkérem a t. lelkészkedő papságot, hogy ennek tar-
talmát komoly megszívlelés tárgyává tevén, keresse a módokat és eszkö-
zöket, hogy a közös pásztorlevelünkben ajánlott fokozottabb tevékenysé-
get tervszerűen megvalósítsa. Igyekezzünk első sorban, hogy az odaadó
tisztelet, hódolat és szeretet érzelmei bennünket hassanak át, s aztán a
hiveket buzdítani és lelkesíteni képesek legyünk a templomban, egyesü-
letekben és a magán érintkezésben.

A közös püspöki pásztorlevél kapcsán következőképen rendel-
kezem :

1. ennek kihirdetését, illetve a szószékről való felolvasását kötele-
lezővé teszem minden templomban, amelyben nyilvános isteni tiszteletek
tartatnak : a kihirdetésre egyik jelentékenyebb ünnepet, mikor a hivek tö-
megesebben jelennek meg a sz. misén, például Gyümölcsoltó Boldogasz-
szony ünnepét, avagy Husvét Vasárnapját tartom legalkalmasabbnak. A

kihirdetésnek Husvét utánra halasztását nem óhajtom. Hogy a kihirdetés fennakadás nélkül történhessék, csatolok kellő számú körlevelet német és horvát nyelven is ;

2. a körlevél kihirdetésével egyidejűleg adassék tudomására a hiveknek, hogy a napnak mely órájában áll a gyóntató atya a hivek szolgálatára, hogy Szentséges Atyánk legfőbb óhaja : a naponkénti sz. áldozás minden plébániában és minden intézetben terjedjen ;

3. a Szentséges Atya jubileuma alkalmából október hó folyamán iskolai ünnepek tartassanak ;

4. a hivek buzdítandók, hogy minél több sz. áldozást ajánljanak fel Szentséges Atyánk szándékaira s a t. lelkészkezdő papság jegyezze fel a jubileumi évben végzett sz. áldozások számát ; ezen lelki alamizsnával kapcsolatosan buzgólkodjunk mindnyájan a Péterfillér gyűjtésében, hogy a hivatott legalább a lélekszámnak megfelelő fillér gyűljön össze mindenütt ;

5. a Péterfillérekhez csatolandók az iskolai ünnepségek alkalmával esetleg begyűlt önkéntes adományok ;

6. az oltáregyesületek kiállításán, — amely az idén a szokottnál is gazdagabb legyen — az egyházi ruháknak és szent edényeknek külön csoportja ezen felirással : „X. Pius jubileumi ajándéka” hirdesse az oltáregyesületi tagoknak buzgóságát és áldozatkészségét ;

7. a kath. egyesületek : kath. körök, olvasóegyesületek, ifjúságegyesületek stb. meg vagyok győződve, örömmel ragadják meg az alkalmat, hogy egyesületi ünnepélyek tartása által stb. kifejezést adjanak Szentséges Atyánk iránt való hódoló ragaszkodásuknak, tiszteletük és szeretetüknek ;

8. a római zarándoklat idejéről később fogom tájékoztatni a t. egyházmegyei papságot és általa kedves hiveimet ; — hacsak a viszonyok arra nem fogják indítani a Szentséges Atyát, hogy a zarándokok biztonságára való tekintettel a tömeges felvonulást betiltsa.

341

1908

Az új Rituale
használatát
elrendeltetik.

Az esztergomi érseki tartományba tartozó egyházmegyék használatára készült új Rituale magyar, német és horvát szöveggel 400 példányban egyházmegyéim részére külön nyomatott és már meg is jelent.

Tekintettel, hogy az új Rituale az 1725. évben Pázmány Péter által egybeállított s az újabb kor igényeinek megfelelően 1858-ban Scitovszky János esztergomi érsek által kiadott Ritualék alapján a Rituale Romanum vezérfonala mellett készült s több üdvös újítást tartalmaz, ennek használatát 1908. április 1-étől számítva kötelezőleg elrendelem s ugyanezen időponttól kezdve a régóta használaton kívül helyezem.

Felhivom a t. egyházmegyei papságot, hogy a római Szentzsék által is elfogadott ezen új Ritualét azon tisztelettel, kegyelettel és szent engedelmességgel fogadja, mely ezt megilleti.

Beszerezhető püspöki irodámnál Pécsett. Egy fekete chagrin bőrbbe kötött példány ára 10 K. Ugy a plébánia, mint a filiabeli templomok részére a templompénztárak költségén szerzendők be a Ritualék. A bejelentéseket mihamarabb sziveskedjenek eszközölni, mert a szétküldés nagy munka levén, ha tömegesen márc. végére halasztódnának a bejelentések, püspöki irodám április 1-ére esetleg csak nagy nehézséggel teljesíthetné a szétküldést. Mikor a megrendelés történik, ugyanakkor az ár is beküldendő és pedig külön utalványon és soha sem más természetű pénzzel együtt.

342

1908

„URBIS ET ORBIS.“

Immaculatae Mariae Virginis vulgatum nomen *de Lourdes*, e celeberrimis ipsius Deiparae apparitionibus quae prope Lapurdum, Tarbiensis dioecesis oppidum, anno quarto, a dogmatica definitione de Immaculato Conceptu eiusdem Virginis evenerunt, quum in dies magis magisque inclarerit, simulque fidelium pietas et cultus ob innumera exinde accepta beneficia, saepissime additis prodigiis, ubique terrarum mirifice adauctus sit; multi Romanae Ecclesiae Patres Purpurati, ac plurimi sacrorum Antistites et Praesules e cunctis orbis regionibus, praeunte Episcopo Tarbiensium, Sanctissimo Domino Nostro Pio Papae X. supplicia vota enixe porrexerunt rogantes, ut festum Apparitionis B. M. V. Immaculatae, vulgo *de Lourdes*, a fel. rec. Leone XIII. petentibus tantummodo ecclesiis et religiosis familiis concessum, ad universam catholici orbis Ecclesiam suprema auctoritate Sua benigne extendere dignaretur.

Apparitionis
B. M. Virg.
Immaculatae
festum ad
universam
Ecclesiam ex-
tenditur.

Quare Sanctitas Sua exceptis libentissime eiusmodi precibus, Praedecessorum suorum vestigiis inhaerens, qui Lapurdense Sanctuarium per multis attributis privilegiis cohonestarunt: innumeris quoque peregrinationibus permotus, quae mira sane fidei professione, frequentissimo fidelium turmarum concursu nunquam intermisso ad memoratum Sanctuarium peraguntur: maxime vero pro Suamet erga Dei Genitricem primaeva lae expertem constanti pietate, ac spe fretus ob ampliorem Immaculatae Virginis cultum, rebus in arctis Christi Ecclesiae adauctum iri potens Ipsius opiferae auxilium; festum Apparitionis B. M. V. Immaculatae, quod a plurimis dioecesibus et regularibus familiis iamdiu celebratur, inde ab anno insequenti, qui a Deiparae Virginis ad Gavi fluminis oram apparitionibus

quingagesimus erit, vel a nongentesimonono supra millesimum, in universali Ecclesia sub ritu duplici maiori, cum Officio et Missa iamdiu approbata, undecima die Februarii quotannis recolendum iussit: servatis Rubricis et Decretis. Praesens vero Decretum per me infrascriptum Cardinalem Sacrorum Rituum Congregationis Praefectum expediri mandavit. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Die 13. Novembris 1907. — S. Card. *Cretoni*, Praefectus. — † *D. Panici*, Archiep. Laodicen., Secretarius“.

„Die 11. Februarii in festo apparitionis B. M. V. Immaculatae duplex maius.

Officium et Missa propria, a S. R. C. approbata, die 11 Iulii 1890., cum sequenti additione ad calcem VI. Lectionis: „Tandem Pius X. Pontifex Maximus, pro sua erga Deiparam pietate, ac plurimorum votis annuens sacrorum Antistitum, idem festum ad Ecclesiam universam extendit.“

Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa X., referente me infrascripto Cardinali Sacrorum Rituum Congregationis Praefecto, suprascriptam additionem inserendam Officio proprio de Apparitione B. Mariae Virginis Immaculatae benigne approbare dignatus est Die 27. Novembris 1907. — S. Card. *Cretoni*, Praefectus. — † *D. Panici*, Archiep. Laodicen., Secretarius.“

343

1908

Census fundationis
Troll pro
sacerdotibus.

Census fundationis Francisci *Troll* ad succolandos sacerdotes aegrotos et egenos pro a. 1907. obtinuerunt:

Geysa Arányi, Joannes Bereczk, Michaël Bergovecz, Stephanus Deutschbauer, Arnoldus Dreher, Alexius Gartner, Vincentius Hajdinyák, Theodorus Klein, Josephus Kühnl, Joannes Polgár, Aloysius Schmeller, Josephus Zserdin.

Apocha de 200 coronis rite tymbrata ad Officium Fundation. dioec. Gen. mittenda, unde summa praefata concernentibus mox consignabitur.

344

1908

Census fundationis
Szeredy pro
sacerdotibus.

Census fundationis Josephi Szeredy pro sacerdotibus dioecesanis pro a. 1907. *Davidi Aulik et Stephano Sajt*, cooperatoribus valetudinem curantibus adjudicati sunt. Census erga apocham de 250 coronis rite tymbratam atque ad Officium Fundation. dioec. Gen mittendam levare possunt.

345

1908

Personalia.

Alexander Szalczer parochus in Bába erga preces proprias ob infirmitatem a munere relevatus est.

Desiderius Földes, cooperator Báticaszéensis, constitutus est administrator parochiae Bába in spiritualibus ac temporalibus.

Franciscus Rösler administrator parochiae Máriakéménd valetudinis causa a servitio dioecetano ad interim relevatus est.

Georgio Folnegovics cooperatori Beremendensi commissa est administratio parochiae Máriakéménd.

Missi sunt cooperatores :

Stephanus Deutschbauer e Máriakéménd ad Püspökbogád,

Stephanus Cserti ex Ozora ad Bakócza,

Dionysius Horváth e Berkesd ad Nagynyárád,

Joannes Horváth Junior e Püspökbogád ad Püspökszenterzsébet,

Isidorus Körmendy e Püspöknádasd ad Berkesd,

Wilhelmus Mindszenti e Pécsvárad ad Máriakéménd,

Alexander Pálfy e Bakócza ad Ozora,

Joannes Tihanyi e Püspökszenterzsébet ad Báticasék.

346

1908

Beneficium parochiale Bába, per resignationem morbi causa Alexandri Szalczer parochi vacans, iuri patronatus Academiae R. Theresianae Vindobonensis obnoxium, concursui publico usque 29-am Februarii a. c. duraturo exponitur. Qui animo ducuntur isthoc beneficium obtinendi praesentibus provo, ut recursus Excellentissimo Ministerio R. Hung. Cultus et Publicae Institutionis inscriptos tymbro legali provisos intra terminum praedictum ad Officium dioecetanum promoveant.

Concursus
pro beneficio
parochiali
Bába.

347

1908

Troll Ferencz által egyházmegyei tanítók jutalmazására tett alapítvány 1907. évi kamatait elnyerték :

Troll-féle
jutalom tanítóknak.

Járányi Lajosné somogyi tanítónő, *Scultéty Antal* vajszlói tanító, *Bánfai József* bánfai tanító, *Kiss Vilmos* villányi tanító, *Terbócz Béla* bolmányi tanító, *Jung Ferencz* kisköszegi tanító, *Kienle Antal* somberek tanító, *Hesz Mária*, feked tanítónő, *Ébert György* nagybudméri tanító, *Urtika Emilia* püspöknádasdi tanítónő, *Flóri György* tékesi tanító, *Pokorny Márton* oroszlói tanító, *Horényi Károly* drávakereszturi tanító, *Bífl Ferencz* satnicai tanító (Petrijevc pl.), *Cesié István* podgajci-i tanító, *Haász János* hanti kántortanító, *Tometich László* mászlonyi kántortanító, *Erdőssy Ilona*, köppányszántói tanítónő, *Fridrik Juszti* tamási tanítónő, *Bayer Vanda* dunakömlödi tanítónő, *Ruzsicska József* mözsi tanító, *Unfried Mária* mucsai tanítónő,

Felkérem az illetékes t. plébános urakat, hogy az érdekelt tanítóknak és tanítónőknek adják tudomására, hogy a 100 K. jutalmat az egyházmegyei alapítványi hivatalnál szabályszerűen kiállított nyugta ellenében felvehetik.

348

1908

Egyhm.
Tanítói
nyugdíjjáru-
lékok fel-
emelése.

Szives tudomásvétel és az érdekelték tájékoztatása céljából értesitem a t. egyházmegyei papságot, hogy miután az egyházmegyei alapítványi hivatal kezelése alatt levő „*Egyházmegyei tanítói nyugdíjalap*“ annyira felszaporodott, hogy az évi nyugdíjak az 1850. évi május hó 20-ikán jóváhagyott alapszabályok III. 17. §-ában megállapított mérvre emelhetők 1907. évi szeptember 15-ikén 3209 sz. a. kelt intézvényemben elrendeltem, hogy 1907. jan. 1-étől számítva az I. osztályu nyugdíjasok évi 100, a II. osztályuak évi 70, a III. osztályuak pedig 40 K. nyugdíjat kapjanak.

349

1908

Kimutatást
kér a Vall.- és
Közoct. Mi-
nist az anya-
és fiókegyház
községek egy-
házi és isko-
lai 1907. évi
szükségletei-
ről, valamint
természet-
beni szolgál-
tatásról.

A Vallás- és Közoctatásügyi m. kir. minister ur Nagyméltóságának f. évi január 16-án 6081/1908 sz. a. kelt átiratát alább egész terjedelmében oly felhívás kapcsán közlöm a t. egyházmegyei lelkészkedő papsággal, hogy az ebben jelzett kimutatást f. évi febr. 29-ikéig pontosan és lelkiismeretesen összeállítani s az Egyházmegyei Hatóság címére az .| alatt idehajlitott táblázatos minta felhasználása mellett beterjeszteni sziveskedjék. Minden t. plébánia hivatal kap egy-egy ilyen táblázatos kimutatás mintát.

Méltóságos és főtisztelendő Gróf Zichy Gyula pécsi róm. kath. püspök urnak, Pécs. A magy. kir. vallás- és közoctatásügyi minisztertől. 6081/1908 sz. Méltóságos és főtisztelendő Gróf, Püspök ur! A törvényhozás méltányolva az egyházközségeknek ama tetemes áldozatait, amelyeket ezek az által hoznak, hogy az állami, községi közterhek mellett a saját egyházaik és iskoláik fentartására évenként jelentékeny összeget fordítanak, nemcsak érdeklődött az egyházközségeknek ily cimen felmerülő kiadásai iránt, de részben segítőleg is közbelépett.

A különböző szertartásu kath. egyházközségek tudvalevően szintén nagy áldozatokat fordítanak egyházaik-, iskoláik fentartására. Hogy ezen áldozatok mennyisége és mértéke tekintetében megbízható adatok álljanak rendelkezésre, amelyekből a terheknek mikénti eloszlása is meg legyen állapítható, tisztelettel felkérem Méltóságodat, méltóztassék a bölcs vezetése alatt álló egyházmegye területén egyházközségenként megállapítani: mennyi összeget fordítottak az *egyenként megnevezendő anya- és fiókegyház* községek a *lefolyt* 1907. évben egyházi és iskolai szükségleteikre? Az

ezen szükségletek fedezése céljából kivetett *egyházi és iskolai* adó minő százalékát teszi az egyenes állami adónak?

Kivánatos volna, az adatok teljessége szempontjából annak ismerete is, hogy az egyházközségek mennyit fordítanak természetbeni szolgáltatások u. m, párbér, kepe, kézi és írás napszámok címén a lelkészek és kántorok díjazására? E tekintetben, amennyiben a természetbeni szolgáltatások aránya az állami adóhoz egyes esetekben szintén könnyűszerrel megállapítható, köszönettel fognam venni a részletes kimutatást. Egyébként azonban az egyházi főhatóságot és közégeit tulságos munkával terhelni nem kívánván, elegendőnek vélem a fenti címeken tényleg befolyt jövedelem végösszegét felvételni annak feltüntetése mellett, hogy ugyanazon községben mennyi az érdekelt katolikus hivek állami adó alapja, s ehhez képest átlagos számitással az egyházi és iskolai szolgáltatás annak hány százalékát teszi?

Ezen természetbeli jövedelemektől eltekintve a rendes évi költség-előirányzattal bíró egyházközségeknél a költségvetési, illetve az 1907. évi zárszámadási iratok veendői alapul az $\frac{1}{2}$ alatt idecsatolt minta felhasználásával.

A kért kimutatást méltóztassék az ügy érdekében minél előbb, de legkésőbb 1908. évi április hó 15-ig hozzám juttatni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1908. évi január hó 16. *Apponyi.*

350

1908

Tudomásvétel és megfelelő alkalmazkodás végett közlöm a V. K. M. Államsegélykérésnél hitközségi vagyonteltár beküldése mellőzendő.

A m. kir. Vallás- és közoktatásügyi Minisztertől. 137213. szám. *Körrendelet.* Több oldalról felmerült nézeteltérés szükségessé teszi, hogy az 1907. évi XXVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában 76000/907. szám alatt kiadott Utasítás III. Függelékének VII. pontjában előforduló téves kitétel helyesbítettessék.

Az Utasítás ezen függelékében közölt jelentésminta ugyanis, melynek használatát a közigazgatási bizottságok részére kötelezőleg előirtam, a VII. pontjában véletlenül a „*hitközségi vagyonteltárt*” is mint olyant emliti fel, a mely az államsegélyes kérvényeknél mellékletként csatolandó lenne.

Hogy azonban az Utasítás ily irányban rendelkezni egyáltalán nem kívánt, azt kétségtelenné teszi annak 25 §-a, melynek a 1. pontjában kifejezetten csak a *polgári község vagyonteltárának bemutatásáról van szó*, s így nyilvánvaló a tévedés.

Nehogy pedig ezen ellentét téves magyarázatokra vezethessen, figyelmeztetni kívántam a közigazgatási bizottságot, hogy a felek. iskolai tanítók fizetéskiegészítése és korpótléka fejében elnyerni kívánt államsegélyek engedélyezésére vonatkozó kérvényekhez a *hitközségi vagyonleltárak nem szükségesek és azért azok bekívánása mellőzendő.*

Budapest, 1907. évi december hó 14-én.

Apponyi.

351

1908

Az egyházi
műemlékek
megőrzése.

A vallás- és közokt. m. kir. minisztertől. — 110426—1907. számhoz. — *Körrendelet.* — Valamennyi r. kath. és gör. kath. egyházi főhatalomnak. — A vidéki muzeumok és könyvtárak ügye, mióta állami gondoskodás tárgyát képezi, határozott fejlődést mutat. Öröndetes tényként említhető e téren számos új intézet keletkezése, amelyek a régiekkel együtt egyre fokozottabb mértékben érvényesítik közművelődési hatásukat. Mindamellett azonban hosszú sor teendő vár még ránk és azok között a tényezők között, a melyeknek közreműködése nélkül munkánktól siker nem remélhető, az első helyet a kath. egyház foglalja el.

A katolikus egyház gondozására vannak ugyanis bizva a legjelentékenyebb építőművészeti emlékeink és velük együtt a festészet és szobrászat, valamint az ötvös- és szövő-ipar számtalan alkotása, ugyszintén az ország legrégibb könyvtárai és levéltárai.

Régi kulturánknak ezek az emlékei méltó tárgyai hazafiui büszkeségünknek és kegyeletünknek, de tanulságos forrásai is egyuttal a tudományos kutatásnak, amelyekből úgy a jelen, mint a jövő nemzedék meríthet, gyarapítva ismereteit, nemesítve izlését és tisztelni tanulva ezáltal az eszményeket. Megőrzésük tehát mindenkor szent kötelessége kell, hogy legyen birtokosaiknak.

Feladatuk e tekintetben kiterjed az ingatlan műemlékek fentartására és restaurálására, az ingó műtárgyak megóvására és illő elhelyezésére, továbbá mint azok, mint pedig ezek közművelődési értékesítésének előmozdítására.

Minthogy egyelőre nem remélhető, hogy az ingó műemlékek ügyében tervezett törvény rövid idő alatt létrejöjjön, e feladatok teljesítésében az egyházak közreműködése az, mely a sikeres munkálkodás biztosítékául szolgálhat. Tisztelettel fölkérem ennél fogva a főtitzt. főhatóságot, hogy a főhatósága alatt álló papságnak méltóztassék *a birtokukban levő és gondozásukra bizott műtárgyak szorgos megőrzését és fentartását lelkére kötni, szigorú felelősség mellett eltiltva őket azok eladásától vagy elcserélésétől.*

Hogy pedig a főtiszt. főhatóság ily irányban kiadandó rendeletének végrehajtása fölött a felügyelet és ellenőrzés hatályosabban legyen gyakorolható, méltóztassék a főhatósága alatt álló *papság birtokában található műtárgyakról szakértők által törzskönyvet készíttetni.*

Szakértők kijelölésével szives készséggel vagyok hajlandó a főtiszt. főhatóság támogatására lenni.

Külföldön sokhelyen egyházmegyei muzeumok létesültek az egyházakban található régi műemlékek megőrzése céljából azokban az egyházmegyékben, a melyeknek területe régi templomokban bővelkedik, kívánatos volna e példa követése: amennyiben pedig ez kivihetőnek nem mutatkozik, az egyházi műtárgyak letét gyanánt kellő biztosítékot nyújtó vidéki profán muzeumokban is elhelyezhetők lennének.

Ott, a hol nagyobb egyházak kincstárában műértékű tárgyak vannak, célszerű lenne a kincstár oly módon való berendezése, hogy az megnyitható legyen a művelt közönség számára is. A hol — mint az esztergomi főszékesegyházban — utánzásra talál a külföldi híres dómok példája, kívánatos volna, ha a kincstár nem is naponként, de legalább egyszer-kétszer hetenként meghatározott órában állana nyitva, hogy erről az érdeklődők előre tájékozva lehessenek. Igen ajánlatos volna továbbá szakszerűen szerkesztett katalogusok kiadása; a hivatlan tömeg távoltartása végett pedig belépti díjakat lehetne szedni.

Az emlékszerű régi egyházakat a hivek tévuton járó buzgósága gyakran *selejtes disztiményekkel, izléstelen gyári termékekkel torzítja el.* Kívánatos volna, ha a főtiszt. főhatóság a főhatósága alatt álló papságot utasítani méltóztatnék, hogy az a kegyelet és izlést sértő tárgyakat, a mennyire lehetséges, igyekezzék eltávolítani és oda hatni, hogy a hivek vallásos áldozatkészségüket és bőkezűségüket ne saját maguk vásárolta tárgyak ajándékozásával bizonyítsák, hanem bizzák ezeknek beszerzését hozzáértő, illetékes közegekre. Ezzel kapcsolatban intézkedni kellene az iránt is, hogy *régi műtárgyaknak eredeti helyükről való eltávolítása akadályoztassék meg.*

Méltóztassék továbbá megszivlelni azt a fölötte visszás és káros állapotot, hogy midőn a templomoknak disztitési és felszerelési, egyszóval művészeti és iparművészeti tárgyakra van szükségök, csaknem kivétel nélkül külföldi és egyszersmind oly selejtes árukat szereznek be, amelyeknek semmi műbecsök sincs, az érettek kiadott sok száz és százezer korona teljesen veszendőbe megy, sőt, ez óriási összegek a hazai termeléstől vonnattatván el, művészetünk és iparművészetünk felvirágoztatására munkáló törekvéseinket bénítják, a legszebb tehetségeket elernyedésre kárhoztatják és sok száz hazai munkás kéztől vonják el a kenyérkereset lehetőségét.

Az egyházak szükségletei e téren állandóan oly jelentékenyek, hogy termelési viszonyainkra súlyos tényezőként hat a beszerzéseknél általán követett az az eljárás, mely hazai érdekeink és céljaink iránt teljes közömbös-séget tanusít.

Nem hallgathatom el végül, hogy az egyházi intézmények könyvtárai — kevés kivétellel — nem követik a tudomány haladását és rendezetlen állapotban vannak. Az egyházak és az ország közművelődési érdekei egyaránt megkívánnák, hogy ezek a könyvtárak rendeltetésüknek megfelelőleg kiegészíttessenek, a könyvtártani szabályok szerint rendeztessenek és a mennyire a körülmények engedik, bizonyos mértékben nyilvánossá, vagy legalább is hozzáférhetővé tétessenek. Ugyanez áll az egyházi levéltárakról is, melyek — a hazai történeti mult megbecsülhetetlen emlékeiről lévén szó — sürgősen igénylik a szakszerű rendezést.

Amennyiben a főtiszt. főhatóság a jelzett irányokban való közreműködésre az ország oly igen fontos közművelődési ügyeinek érdekében magát elhatározza, méltóztassék mindenkor akár közvetlenül, akár közvetítéssel a Műemlékek Országos Bizottságának, az Országos Képzőművészeti Tanácsnak, a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének a közreműködését igénybe venni. Megjegyzem hogy a nevezett intézmények a mennyiben a tanácsuk és munkásságuk kikéretik, semmiféle felügyeleti igényeket sem fognak támasztani.

Bizakodva a főtiszt. főhatóság hazafias buzgalmában, a mellyel a hazánk közműveltségének emelésére irányuló munkálkodást kétségen kívül támogatni fogja, az elmondottakat ujólag hathatós párfogásába ajánlom, szives tájékozódás céljából tisztelettel ide mellékelve a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének, a Műemlékek Országos Bizottságának s az Országos Képzőművészeti Tanácsnak szabályzatából 1—1 példányt.
— Budapest, 1907. július hó 15-én — *Apponyi s. k.*

352

1908

Budapesti
központi Ol-
táregylet
gyűjtőiveinek
ajánlása.

A budapesti központi Oltáregyesület Ö Szentségének, dicsőségesen uralkodó X. Pius pápának 50 éves áldozári jubileuma alkalmából elhatározta, hogy szegény templomok számára egyházi ruhákat és egyéb egyházi szerelvényeket gyűjt s ezeket a Szentséges Atyának jubileuma alkalmából ünnepélyesen felajánlja. Ezen igazán nemes célu mozgalmat nemcsak helyeslem, hanem tölem telhetőleg a legnagyobb örömmel támogatom.

Épen ezért azon fehívásokat és gyűjtőiveket, melyeket ez érdemben a fentnevezett nagyérdemű Egyesület kibocsátott, jelen körlevelem melléklete gyanánt minden t. plébánia hivatal részére egy példányban

megküldöm. A gyűjtőivek a budapesti Közp. Oktáregylet címére küldendők az egybegyűlt pénzzel együtt. Budapest. IX. Üllői ut 77. sz.

353

1908

A Szent Szüz Megjelenésének félszázados évfordulója alkalmából jubileumi zárandoklatok indulnak Lourdesba :

Jubileumi
zárandokla-
tok Lour-
desba.

1. Nagyságos *Bernátsky Fercnc* hodmezővásárhelyi apátplébános vezetése alatt f. évi június 22-ikén, visszaérkezés július 7-ikén. Részvételi árak I. oszt. 545 K., II. oszt. 410 K., III. oszt. 280 K. — Részletes utitervvel és esetleg felvilágosítással szívesen szolgál fentnevezett vezető.

2. Főt. *Fehér Ferenc* ebedi plébános (Esztergom m.) és társai vezetése alatt f. évi márc. 16-án, visszaérkezés márc. 31, illetve ápr. 5. — Részletes utitervet és hirdetési lapot minden t. plébánia hivatal részére jelen körlevelem melléklete gyanánt küldök.

3. Nagys. *Gaibl Sándor* pozsonyi kanonok (Pozsony káptalan u. 3) vezetése alatt f. évi márcz. 23-ikán. Jelentkezni lehet febr. 20-ikáig. Részletes utitervet és felvilágosítást szívesen nyújt fentnevezett vezető. Részvételi árak Bpestről : I. oszt. 550 K., II. oszt. 450 K., III. oszt. 260 K.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 19-a Januarii a 1908.

† Julius, m. p.
episcopus.

1908.

III.

811

1908

Relaxationes, quas circa observantiam jejunii et abstinentiae anno elapso statueramus, vigore facultatis a Sede Apostolica Episcopis Regni Hungariae 17-a Januarii a. 1906. ad septennium benignissime concessae pro anno currenti quoque valituras declaramus atque dispensationes ibidem contentas *ad unius anni spatium* praesentibus in Domino concedimus.

Dispensatio
in lege jejunii
et abstinen-
tiae pro a.
1908.

Norma e sacro suggestu proxima Dominica, quae est Dominica Quinquagesimae, Christi fidelibus publicanda est sequens:

Böjti rendelet.

Az Apostoli Szentszéktől 1906. jan. 17-én nyert felhatalmazás alapján a pécsi egyházmegye területén az Ur 1908-ik esztendejére a következő böjti rendet állapítjuk meg:

I. *Szigoru böjti napok*, vagyis a melyeken csak egyszer szabad jóllakni és sem húst, sem húsfélét enni nem szabad, a következők:

1. hamvazó szerda;
2. a nagyhét három utolsó napja (zöldcsütörtök, nagypéntek, nagyszombat);
3. minden péntek nagyböjtben és adventben;
4. a kántorböjtök szerdája és péntekje;
5. Karácsony, Pünkösöd s Nagyboldogasszony vigiliái.

II. *Enyhitett böjti napok*, melyeken csak egyszer szabad jóllakni, de azért a déli étkezésnél húst is szabad mindenkinek enni, sőt tűrhető, hogy az esti csekély mérvű étkezésnél is húst vehessenek magukhoz a világi hívők, a következők:

1. péntek kivételével a nagyböjt minden hétköznapija: (nagyböjt vasárnapjain szabad húst enni és többször jóllakni);
2. advent szerdái;

3. a kántorbőjtök szombatjai ;

4. sz. Péter és Pál apostolok, nem különben Mindszente vigiliái.

Bár, ismételjük, türhető, hogy ezen felsorolt böjti napokon a világi hívők az esti étkezésnél a jóllakás kizárásával húseledelt vehessenek magukhoz, mindazonáltal az Apostoli Szentszékkal egyetemben a tisztelendő papságnak s általában az egyházi személyeknek és kolostoroknak meghagyjuk, hogy a böjt eredeti szigorának megfelelően az esti étkezésnél a húseledelektől tartózkodjanak.

III. *Megtartóztatási napok*, melyeken többször is szabad jóllakni, de húst vagy húsfélét enni nem szabad :

az évnek minden főntebb nem említett péntekje.

IV. *Kivételes felmentvényben részesülnek a hústételektől való megtartóztatás parancsa alól :*

1. Az *egész egyházmegye* hivei, valahányszor parancsolt ünnep megtartóztatási napra esik.

2. *Egyes községek*, midőn egyháznapijuk, védőszentjük ünnepe (bucsnapijuk) vagy országos vásárunk valamely megtartóztatási napra esik.

3. *Egyes személyek :*

A) a hamvazó szerdát, a nagyhét három utolsó napját, Karácsony és Pünkösöd vigiliáját kivéve minden napon :

a) gyári és bányamunkások,

b) mindazon világi személyek, kik oly vendéglőkben kénytelenek étkezni, vagy az ételeket oly vendéglőkből hozatni, amelyekben böjti eledel könnyen nem kaphatók.

B) Nagypénteket kivéve szintén mindennap húst ehetnek :

a) a vasuti vonatokon és hajókon szolgálatot tevő személyek,

b) mindazon utasok, kik vasuti vendéglőkben vagy hajón kénytelenek étkezni,

c) kíséretükkel együtt mindazok, kik egészségök helyreállítása végett fürdőhelyeken tartózkodnak,

d) függő viszonyban lévő személyek, (pl. cselédek), kik oly családnál nyerik ellátásukat, hol böjti eledelt nekik nem nyújtanak.

C) Minden szegény, ki mások alamizsnájából nyeri táplálékát, a húseledelektől való megtartóztatás alól teljesen fel van mentve.

V. Az évnek minden böjti napján szabad az ételeket zsirral elkészíteni, de tilos a nagyböjt vasárnapján és az enyhített böjti napokon húst és halat ugyanazon étkezésnél enni.

VI. A hústól való megtartóztatásra köteles minden katolikus hívő, ki hetedik életévét betöltötte.

A teljes böjt, mely magában foglalja úgy a húseledelektől való megtartóztatást, valamint a csak egyszeri jóllakást, — azon katolikus hívőt kötelezi, ki huszonegyedik (21) életévét betöltötte, de korának hatvanadik (60) évét még el nem érte. Azon teljes böjtre kötelezettek azonban, kik nehéz testi vagy szellemi munkát végeznek, a többszöri jóllakás tilalma alól felmentvük, de nem a húseledelektől való megtartóztatás parancsa alól.

A húseledelektől való megtartóztatás parancsa és a többszöri jóllakás tilalma alól teljesen fel vannak mentve a súlyos betegek, de a lábadozók is annyiban, amennyiben orvosi utasítás szerint hústáplálékra van szükségük, vagy a böjti eledlek nekik árthatnának.

VII. Bárki az elsorolt felmentvényeket igénybe veszi, az Apostoli Szentszék ezen elnéző kegyességét az irgalmasság lelki és testi cselekedetinek gyakorlásával, buzgóbb imádság, valamint alamizna osztogatás által pótolja.

Az alamizsnálkodónak különös figyelmébe ajánljuk a „Péter fillér“-t, missióinkat, a kath. egyesületeket (minők a sz. Vincze-egyletek, regisi sz. Ferencz-egylet, Oltáregyesület, Kath. Sajtót támogató Egyesület, Népszövetség,) templomainkat és iskoláinkat.

Hortamur vero Venerabilem Clerum Curatum, ut attente perlegat, quae in litteris Circularibus a. 1906. V. sub nr. 630 communicavimus, atque congrue edoceat Christi fideles, quae circa observantiam legis jejunii et abstinentiae eidem scitu sunt necessaria.

812

1908

Thesis a Ven. Clero curato elucubranda *pro corona vernali* a. 1908. Theses theologiae pro a. 1908.
e theologia *moralis*:

Refutentur principia Socialistarum et Communistarum.

Pro corona autumnali eiusdem anni e jure *canonico*:

Kifejtendők mindazon újítások, melyeket a házasságjog terén a S. C. C.
Ne temere kezdetű decretuma 1908. ápril 19-től kezdődőleg életbe léptet.

813

1908

Michaël Szemenyei capell. ad hon. S. S., parochus in Regöly die 16-a Febr. a. c. sacramentis moribundorum iteratis vicibus pie susceptis, anno aetatis 79-o, sacerdotii 54-o ad haereditatem aeternam vocatus est. Obitus Michaëlis Szemenyei parochi.
Ab a. 1864 fuit parochus in Nak, ab a. 1874. in Regöly. Anno 1889. nomi-

natus est capellanus ad hon. S. S. — Opera, quae ad aedificationem populi fidelis conscripserat, animam Eiusdem candidam et zelum ardentem maxime probant.

Animam denati confratris piis ad aram suffragiis trium sacrorum juxta statuta Synodi dioecesis Venerabilis Cleri dioec. commendo.

Deus sit Eiusdem merces magna nimis!

814

1908

Concursus
pro beneficio
parochiali
Regöly.

Beneficium parochiale Regöly mortis causa vacans juri patronatus Celsissimi Domini Nicolai e Principibus Esterházy de Galántha obnoxium concursui publico usque 31-am Martii a. c. duraturo exponitur. Concurrentes in examine prosynodali approbatos praesentibus invio, ut recursus Celsissimo D. Patrono inscriptos intra terminum praeclusi ad Officium diocesenum promoveant.

815

1908

Personalia.

Joannes Erdélyi valetudinis infirmæ causa a munere vadiaconi districtus Szigetvár relevatus est.

Josephus Herger parochus in Szigetvár nominatus atque institutus est vadiaconus districtus Szigetvár.

Carolo Prikler paracho Tevelensi commissum est munus notarii districtus Völgység.

Stephanus Palkó constitutus est administrator beneficii parochialis Regöly in spiritualibus et temporalibus.

Missi sunt cooperatores:

Andreas Czindery e Petrijevcı ad Lakócsa.

Stephanus Nagy e Szászvár ad Bátaszék.

Franciscus Rössler valetudinarius ad Szászvár:

Joannes Tihanyi e Bátaszék ad Petrijevcı.

Josephus Zserdin valetudinarius ad Pécsvárad.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 18-a Februarii a. 1908.

† Julius, m. p.
episcopus.

IV.

875

1908

Ad clariorem novae legis *de sponsalibus et matrimonio* intelligentiam, quae lex a Me in Circularibus Litteris a. 1907. XIV. sub nr. 3772/1907. publicata est et ad praecavenda dubia nefors emergentia opportunum Mihi visum est non modo hortari et monere Venerabiles Curatores animarum, ut illam attentissime perlegant, conscientiose observent ac novam disciplinam prima Dominica Quadragesimae et in quantum opus esset, etiam subsequentibus Dominicis, sermonem sacrum de gravitate sponsalium et de sanctitate matrimonii habendo, fidelibus diligenter explicent eosque hac de re *prudenter* et apprime edoceant, sed etiam instructione uberiore, conformi per Principem Primatem Regni Hungariae editae, novum Decretum S. Congregationis Concilii de sponsalibus et matrimonii in subsequentibus illustrare:

Instructio
pro decreto
de sponsa-
libus et
matrimonio.

1. Cum juxta caput II. Decreti nomine parochi intelligendus sit ille, qui legitime praeest parochiae canonice erectae: ea, quae in Decreto de parocho dicuntur, valent in dioecesi Nostra non tantum de parochis, sed etiam de administratoribus parochiarum *a die initi officii*, dummodo non fuerint publico decreto nominatim excommunicati vel ab officio suspensi.

2. Hucusque delegatio ad assistendum matrimonio concessa a parocho *sacerdoti indeterminato* (facta e. gr. hoc modo: delego sacerdotem, quem ipsi contrahentes elegerint), valida licet illicita censebatur. Insuper parochus vel Ordinarius delegare poterat quemlibet sacerdotem etiam ad assistendum matrimonio extra territorium propriae parochiae vel dioecesis. Juxta caput VI. Decreti *delegatio indeterminate* data valida amplius haberi non potest, fieri enim debet sacerdoti determinato ac certo.

Ex eodem capite etiam patet parochum vel Ordinarium tantum *intra limites propriae parochiae vel dioecesis* posse delegare sacerdotem ad assistendum matrimonio. Parochus vel alio cuilibet sacerdoti extra territorium pro-

priae parochiae vel dioecesis existenti parochus delegationem dare non valet, cum juxta Decretum unusquisque parochus in sua parochia valide assistat matrimoniis etiam non subditorum. Ut inferius patebit, in nova disciplina tantum *licentia* et non *delegatione* opus est, ut fideles alicujus parochi in aliena parochia matrimonium et valide et licite contrahant.

Ne autem validitas matrimoniorum ex defectu legitimae delegationis periclitetur, *strictissime injungimus DD. parochis et administratoribus, ut cooperatoribus suis, quatenus hac in functione eorum auxilio uti volunt, expressam semper tribuant sive viva voce sive in scriptis delegationem ad assistendum matrimoniis. Praecipimus praeterea, ut in matricula copulorum, si matrimonio ex delegatione parochi cooperator assistat, semper adnotetur haec circumstantia hoc ferme modo: Sacerdos copulans: ex delegatione parochi N. N. cooperator.*

3. Ad valorem sponsalium hucusque nulla forma aut solemnitas requirebatur, neque praesentia parochi aut testium necessaria erat, sed sufficiebat promissio mutua de futuro matrimonio undequaque valido ac licito qualibet ratione manifestata.

Novum Decretum e contra, ne varia incommoda ac pericula ex sponsalibus absque solemnitate privatim tantum initis orirentur, statuit, ut exinde a 19. Aprilis anni 1908 ea tantum sponsalia coram Ecclesia valorem juridicum haberent, quae fiunt: a) *per contractum scriptum*; b) *in praesentia parochi aut saltem duorum testium*; c) *cum subscriptione tam partium, quam parochi aut duorum testium.*

Testes igitur pro conficiendo instrumento validorum sponsalium juxta novum Decretum semper requiruntur. Si adest testis qualificatus, autorisabilis sc. parochus aut loci Ordinarius, alii testes non sunt necessarii. Si autem absque parocho conficitur contractus scriptus sponsalium, tunc *duo testes* requiruntur, imo si una vel altera pars scribere nesciat, *tres adhibendi sunt testes et insuper haec circumstantia* (partem vel partes artem scribendi ignorare) in contractu adnotari debet.

Testis qualificatus sc. parochus aut loci Ordinarius, in vicem sui alium sacerdotem ad subsignandum contractum sponsalium delegare vix valet, cum Decretum facultatem delegandi parochis aut locorum Ordinariis tantum relate ad matrimonia concedere videatur. Quapropter si cooperator vel alius quilibet sacerdos, qui munere parochi non fungitur, qua testis in exarando instrumento sponsalium adhibetur, tunc pro validitate sponsalium secundus adhuc testis sive sacerdos sive laicus vocetur ad contractum subsignandum.

Praecipimus autem, ut exemplar contractus sponsalium in archivio parochiali custodiatur et ea, quae hunc contractum respiciunt, speciali libro

seu *matriculae sponsalium* in hunc finem conficiendo inferantur. Liber sponsalium has rubricas complectatur: nomen et cognomen sponsorum, religio sponsorum, domicilium eorum, nomen et cognomen testium, animadversiones; in hac ultima notetur annus et numerus, sub quo contractus sponsalium in archivo parochiali repositus est.

In sequelam hujus ordinis moneantur fideles, ut si contractus sponsalium inire cupiunt, hos contractus in quantum fieri potest in praesentia parochi exarari curent comparando in officio parochiali, — non vero in ecclesia. Moneantur insuper fideles, ut si hujusmodi contractus absque parocho in praesentia duorum respective trium testium exarentur, contractus pro custodia parocho tradant aut saltem contractus initos parocho notificent fine consignationis in libro sponsalium.

A die igitur 19. Aprilis anni 1908 tantummodo sponsalia ad trami-tem novi Decreti contracta habebunt valorem juridicum i. e. *producent triplicem effectum juridicum*: nempe a) impedimentum mere impediens matrimonium cum quavis alia persona, imo dirimens pro contrahendis aliis sponsalibus; b) impedimentum dirimens publicae honestatis et c) obligationem *juridicam* et *jus ad matrimonium*. Obligatio *moralis* certe etiam ex sponsalibus mere privatim initis exoritur, quae per hoc Decretum non prohibentur, sed tantum effectu juridico-ecclesiastico privantur.

Sapientissime Sancta Mater Ecclesia per praescriptionem harum solemnitatum praecavere intendit, ne sponsalia inconsiderate ineantur.

Hoc caput Decreti de sponsalibus ex iis est, quae fidelibus enucleatius explicanda sunt.

4. Juxta Decretum Conc. Tridentini sess. XXIV. cap. I. de ref. matr. hucadusque ille tantum *parochus valide assistebat matrimoniis*, qui erat *proprius* saltem alterutrius contrahentis. *Proprius* autem efficiebatur parochus, si in ejus parochia utraque vel alterutra pars habebat canonicum *domicilium* vel *quasi domicilium*. Vagi parochum proprium stricte loquendo non habebant, sed matrimonium valide et licite inire poterant coram quolibet parocho cum licentia Ordinarii.

Nunc autem tenore cap. IV. §. 2. novi Decreti quod *validitatem saltem matrimoniorum* attinet domicilium vel quasi domicilium nupturientium in considerationem amplius non venit ita, ut parochus — idem dicendum de loci Ordinario — valide assistat a die 19. Aprilis 1908 matrimoniis tam subditorum, quam non subditorum, quin certum tempus commorationis in parochia requiratur.

Sed haec valida assistentia parochi juxta novam disciplinam *coarctatur tantum ad limites suae parochiae*, dum e contra parochus proprius juxta legem

Tridentinam valide assistere potuerat matrimoniis etiam in aliena parochia aut dioecesi. Si igitur parochus extra territorium suae parochiae assistere vult matrimonio priorum subditorum, *ad validitatem* hujus actus indiget delegatione parochi illius alienae parochiae.

In legitima praxi hucusque vigente ad validitatem matrimonii sufficiebat, ut parochus proprius et duo testes essent praesentes: a) *simultanee*; b) non tantum physice, sed etiam *moraliter*, seu ut percipiant matrimonium contrahi ex verbis, ex signis; c) *formaliter*, id est parochus sit adhibitus ut testis, ac contrahentes manifestent, quid agere velint. Non requirebatur autem, ut parochus fuerit expresse ad hoc vocatus. Valebat enim matrimonium, etiamsi parochus proprius et testes casu assisterent matrimonio, aut dolo, metu gravi vel etiam vi adducerentur et retinerentur.

Nunc tenore cap. IV. §. 3. novi Decreti praeter simultaneam, physicam ac moralem praesentiam ad valorem matrimonii necesse est, ut ad *formalem* praesentiam parochus *invitetur ac rogetur* et tali ratione assistendo consensum contrahentium exquirat et excipiat. Assistentia igitur parochi debet esse activa et non mere passiva. Quod si vi aut metu adhiberetur parochus ut testis, matrimonium juxta novam disciplinam non valeret. Demum parochus proprius valide assistebat hucusque, etiamsi fuisset excommunicatus vel suspensus. Novum Decretum cap. IV. §. 1. statuit parochum publico decreto nominatim excommunicatum vel ab officio suspensum valide assistere non posse matrimonio.

5. Ad *licite* (et valide) contrahendum matrimonium hucusque necesse erat assistentia parochi proprii, qui proprius efficiebatur ratione aut domicilii aut quasi domicilii. Tenore novi Decreti (cap. V. §. 2.) *parochus, cui competit matrimonio licite assistere, est parochus domicilii aut menstruae commorationis*. Locum quasidomicilii in nova disciplina occupat *menstrua commoratio*.

Parochus igitur juxta caput V. Decreti *licite* assistit matrimoniis in his casibus:

a) si *sponsa* habet domicilium in parochia aut per unum mensem commorata fuit ibidem;

b) si *sponsus* domicilium habet in parochia aut per unum mensem ibidem commoratus fuit et *justa causa* postulat celebrationem matrimonii. Pro justa causa autem haberi potest etiam voluntas vel desiderium nupturientium;

c) si nupturientes ad alienam quidem parochiam pertinent ratione domicilii aut menstruae commorationis, parochus tamen obtinuit licentiam ad assistendum matrimonio a parocho vel Ordinario proprio alterutrius contrahentis;

d) si nupturientes ad alienam quidem parochiam pertinent, *gravis tamen necessitas* postulat celebrationem matrimonii. Hujusmodi gravis necessitas intercederet e. gr. si nupturientes urgenter proficisci deberent, quin licentia proprii parochi sponsae vel sponsi ullo pacto peti posset;

e) si *vagi* (sc. qui neque domicilium habent neque per mensem in parochia commorabantur) in gravi necessitate constituti matrimonium urgentissime celebrare debent, quin licentia Ordinarii impetrari possit;

f) si ad assistendum matrimoniis *vagorum* licentia ab Ordinario impetrata fuit.

In his tamen *casibus semper constare debet de libero statu contrahentium. Ad amussim itaque servari debet etiam in nova disciplina lex Tridentina* (Sess. 24. de ref. mat. c. 1.) *de proclamationibus seu bannis*. Si itaque sponsi in diversis parochiis habent domicilium, proclamationes fieri debent in utraque parochia. Vagi proclamandi sunt tum in parochia, ubi nunc commorantur, tum in quantum fieri potest in parochia loci natalis.

Testimonium tam de peractis proclamationibus, quam de statu libero vel viduo et de immunitate a quovis impedimento ante celebrationem matrimonii porro quoque semper requirendum aut procurandum erit, si una pars vel utraque ad alienam parochiam pertinet. Quod si in quibusdam casibus — praesertim necessitate urgente — testimonium vel certitudo de statu libero nupturientium haberi non posset, postulandum erit desuper iurandum.

Dimissio tamen, in quantum significat delegationem, amplius necessaria non est, cum quilibet parochus seu loci Ordinarius valide assistere possit matrimoniis etiam non subditorum. Requiritur autem *licentia* parochi domicilii vel menstruae commorationis, si copulatio fit in parochia, ad quam neutra pars nupturientium pertinet. Quod si ex gravi necessitate parochus assisteret matrimonio nupturientium ad alienam parochiam pertinentium absque licentia parochi sponsae vel sponsi, vel demum si ex gravi necessitate assisteret matrimonio vagorum absque licentia Ordinarii: *hujusmodi casus inominasse et tempestive Ordinariatui notificentur*.

Relate ad dispensationes in impedimentis matrimoniorum pro generali regula sumatur dispensationem petendam esse a parocho sponsae, coram quo matrimonium celebrandum est vel celebrari deberet, nisi ob gravem necessitatem matrimonium contrahendum est coram parocho, ad quem neutra pars pertinet, in quo casu hic parochus dispensationem petere tenetur. Si ex justa causa matrimonium celebrari deberet coram parocho sponsi, tunc dispensatio petenda est a parocho sponsi exposita tamen in libello supplici justa causa, ob quam matrimonium coram ipso celebratur.

Data ad matrimonium respicientia ab eo parochus in matriculam copulorum inscribi debent, qui matrimonio assistantiam praebuit aut delegationem ad assistantiam praebuit aut delegationem ad assistendum concessit.

Praxim, quae juxta novam disciplinam observanda erit, juvabit hisce exemplis illustrare:

a) Si *ambo nupturientes* ratione domicilii vel menstruae commorationis ad parochum Kurdensem pertinent, tunc factis proclamationibus, instituto examine sponsorum ac certitudine acquisita de libero statu contrahentium, petita insuper dispensatione necessaria ab impedimentis nefors obversantibus, postulato demum testimonio de peracta civili caeremonia, nihil ulterius requiritur ad hoc, ut parochus Kurdensis matrimonio licite assistere possit.

b) Si tantum *sponsa* ad parochum Kurdensem pertinet et matrimonium in hac parochia Kurdensi celebratur, tunc parochus neque delegatione (dimissione), neque licentia indiget ex parte parochi Nakensis, cui sponsus subjicitur, sed solum procurare debet a parochus Nakensi testimonium de peractis proclamationibus et de statu libero sponsi. Detecto aliquo impedimento, dispensationem allatis causis canonicis petere debebit parochus Kurdensis sponsae.

c) Si autem dicti nupturientes (sponsa Kurdensis et sponsus Nakensis) matrimonium in parochia Nakensi, ad quam solus *sponsus* pertinet, ex justa aliqua causa celebrare desiderant, tunc parochus Nakensis ad *licite* assistendum matrimonio eorundem requirere debet a parochus Kurdensi documenta de peractis proclamationibus et de statu libero sponsae, instituere debet insuper examen sponsorum et petere dispensationem nefors necessariam ab impedimento canonico obversante. Quod si parochus Kurdensis in parochia Nak vellet copulare nupturientes, indigeret delegatione parochi Nakensis *ad valide* assistendum. Suapte intelligitur parochum Nakensem in territorio suae parochiae alium etiam sacerdotem determinatum delegare posse ad assistendum huic matrimonio.

d) Si iidem nupturientes nec in parochia sponsae — in Kurd — nec in parochia sponsi — in Nak — copulari cupiunt, sed in parochia, ad quam neutra pars nec ratione domicilii nec ratione menstruae commorationis pertinet, e. gr. in Gyulaj: tunc parochus Gyulajensis nulla delegatione indiget, sed requirere debet tam a parochus Kurdensi, quam a parochus Nakensi documenta necessaria de peractis proclamationibus, de statu libero nupturientium vel de impetrata dispensatione ab impedimento canonico *et insuper licentiam* ad assistendum huic matrimonio a parochus sponsae vel a parochus sponsi.

6. Matrimonium etiam imminente mortis periculo coram parochus vel

loci Ordinario aut sacerdote ab alterutro delegato et duobus testibus celebrandum est.

Si tamen nec parochus vel loci Ordinarius, nec sacerdos ab alterutro delegatus haberi posset, *matrimonium in periculo mortis valide ac licite contrahi potest coram quolibet sacerdote* etiam excommunicato vel suspenso, dummodo *adhibeantur praeter sacerdotem duo adhuc testes*. Notandum autem est, hic sermonem esse non de *extremo* periculo mortis seu de *articulo mortis*, sed *imminens* etiam periculum mortis sufficere, ut matrimonium valide ac licite contrahatur coram quolibet sacerdote in defectu parochi vel loci Ordinarii.

7. Decreti caput VIII. nostras regiones certe non respicit, cum physica et moralis impossibilitas habendi parochum vel Ordinarium loci, aut sacerdotem ab eis delegatum nostras regiones profecto non afficiat.

8. Quae in cap. IX. §. 1. Decreti praescribuntur, apud nos ubique observantur.

Nova tamen obligatio imponitur parochis matrimoniis assistantibus in § 2. cap. IX. Decreti. Adnotari nempe debet etiam *in libro baptizatorum*, virum respective mulierem tali die *in sua parochia matrimonium contraxisse cum tali viro*. Quod si conjux in alia parochia baptizatus fuerat, parochus copulans *notitiam celebrati matrimonii directe ac immediate transmittat ad parochiam, ubi baptisma locum habuit, ut ibi matrimonium a parocho in baptizatorum librum inferatur*. Quod si ambo conjuges in diversis parochiis baptizati fuerant, parochus copulans *ad utramque parochiam tenetur immediate transmittere hujusmodi notificationem de celebrato matrimonio*. Strictissimam hanc obligationem omnibus parochis et administratoribus in virtute obedientiae praesentibus etiam ex Nostra parte injungimus, cujus ommissionem, si ad nostram notitiam pervenerit, debita poena plectemus.

9. Legibus novi Decreti tenentur a) omnes in *catholica Ecclesia baptisati*, etsi ab ea postea defecerint; b) omnes in haeresi aut schismate baptisati, si ad Ecclesiam catholicam conversi fuerint, licet postea ab eadem iterum defecerint.

Non tenentur tamen legibus novi Decreti saltem quoad validitatem matrimonii catholici in Hungaria, si cum acatholicis baptisatis mixtae religionis matrimonium contrahunt, cum per Instructionem Card. Lambruschini dd. 30. Aprilis anni 1841. declaratio a Benedicto XIV. die 4. Novembris anni 1741. data, tenore cujus mixta matrimonia absque forma Tridentina inita pro validis declarata fuere, extensa fuit etiam ad Hungariam cumque per declarationem Card. Rampolla dd. die 31. Augusti 1897. matrimonia mixta etiam coram officiali civili inita valida declarata fuerunt. Notandum

autem est baptisma dubium sive dubio juris sive dubio facti haberi debet
ceu validum in ordine ad matrimonium, ut pluries declaravit Congr. S. Officii
(die 17. Nov. 1830, die 5. Febr. 1851, die 4. Apr. 1890.) Quoniam vero
Instructio Card. Lambruschini non respicit matrimonia catholicorum cum non
baptisatis, hujusmodi matrimonia cum dispensatione contrahenda certe sta-
tutis novi Decreti reguntur.

Hic adjungimus specimina quorundam formularium. Formula, quae
in transmittenda notitia de celebrato matrimonio usurpari poterit, ita exaratur:

I. Infrascriptus parochus (administrator) ad tramitem decreti
„Ne temere“ S. Congr. Conc. d. 2. Aug. 1907 significo Ven.
Officio Parochiali fine inscriptionis in libro baptisatorum (tom.
pag. nr. curr.) N. N. rom. cath. die mensis
..... anni in ecclesia parochiali baptisatum
matrimonium contraxisse die mensis anni
..... in ecclesia parochiali cum N. N. rom.
cath. die mensis anni baptisata in ecclesia
parochiali

Datum

(L. S.)

.....
parochus (administrator.)

II. Contractus sponsalium hac formula exarari potest:

Eljegyzési szerződés.

Alulirottak, aluljegyzett tanuk jelenlétében egymásnak házasságot
ígérünk és házasságkötésre magunkat kötelezzük.

Előttünk:

N. N.

N. N.

tanuk.

Elöttem:

N. N.

pléb.)

Aláírások:

jegysek.

III. Si copulatio coram parocho sponsae fit, testimonium de
peractis proclamationibus a parocho sponsi ita exaratur:

Hirdetési bizonyítvány.

A plébániahivatal ezennel tanu-
sitja, hogy , született n,
18 n, a plébánia hive,
róm. kath., nőtlen, és szülők törvényes
gyermeke és

..... , született n,
18 n, a plébánia híve, róms.
kath., hajadon, és szülők törvényes
gyermeke jegyesek

folyó évi hó n a fent nevezett plébánia-
templomban kellően kihirdették s ellenük semmiféle házassági
akadály nem merült föl, miért is házasságukat akadálytalanul meg-
köthetik, föltéve, hogy a menyasszony részéről sem forog fenn
semminemű akadály.

Kelt

(P. H.)

.....
plébános (h. plébános).

IV. Si copulatio coram parochi sponsi fit, testimonium de
peractis proclamationibus a parochi sponsae eadem ratione exaratur
mutata tantum ultima clausula:

..... föltéve, hogy a vőlegény részéről sem forog fenn
semminemű akadály.

V. Si copulatio nec in territorio parochi sponsi, nec in
territorio parochi sponsae fit, sed in aliena parochia coram huius
ecclesiae parochi aut eiusdem delegato, testimonium de peractis
proclamationibus et *licentia* ad assistendum sequenti modo exaratur:

Mint föntebb:

Hogy az esketés ne csak érvényesen, hanem megengedett
módon is történjék, alulírott, mint a vőlegény, (illetőleg meny-
asszony) plébánosa, az esketéshez szükséges engedélyt ezennel
megadom.

876

1908

Josephus Pintér, emeritus vadiaconus et parochus, die 26-a Januarii a. Obitus Jo-
c. s. viatico rite reffectus Graecii in nosocomio FFr. Miscord., quorsum ob emer. vad.
et parochi.

morbum recessit, pie obiit anno aetatis 81-o, sacerdotii 57-o. Ab a. 1862. egit parochum in Nagymányok, ab a. 1866 in Apar, ab 1873. fuit vadiaconus districtus Bonyhád, ab a. 1883. emer. vadiaconus, ab a. 1887 parochus in Bonyhád et iterum vadiaconus, ab 1890. denuo emer. vadiaconus districtus Bonyhád, ab a. 1897. emer. par. cum pensione annua.

Animam denati confratris piis ad aram suffragiis Ven. Cleri commendo.

Lux perpetua luceat Ei!

877

1908

A templomi
rend hirde-
tése a temp-
lomajtókon.

A közlekedési eszközök fejlődése és ezáltal az utazás megkönnyülése folytán sokkal többen járnak-kelnek, mint ezelőtt. Az utazók és kirándulók száma pedig köztapasztalat szerint legnagyobb vásár- és ünnepnapokon.

Hogy ezen utazók és kirándulók a vásárnapi sz. misehallgatás kötelezettségének annál könnyebben eleget tehessenek és a helybeli hivek se mentegetőzhessenek, — igazán indokoltnak találtam, hogy minden városban, nagyközségben, sőt minden községben minden templomajtóra, melyben rendes, nyilvános isteni tisztelet tartatik, hirdetés alakjában kifüggesztessék: 1) a sz. mise, 2) a sz. beszéd, 3) egyéb ájtatosságok, 4) a gyóntatás és 5) az áldoztatás ideje.

Amint sokan csak azért nem hallgatnak otthon és a vidéken szent misét, szent beszédet, mert restelnek ennek ideje iránt kérdezősködni, azért indokolt a sz. mise és sz. beszéd idejének hirdetés alakjában a templomajtóra való kifüggesztése, hasonlóképen nem kevésbé fontos a világi hivekre nézve tudni és minden kérdezősködés nélkül értesülni arról, hogy hol és mikor lehet a sz. gyónást és a sz. áldozást végezni, s ezért ugyancsak indokolt ugy a gyóntatás, mint az áldoztatás idejét is a fentjelzett módon ugyanazon hirdetési iven kiírni a templomajtóra.

Tapasztalat bizonyítja, hogy ha a lelkiatyát rendes időben látják a hivek a gyóntatószékben, akkor rendszeren fel is keresik, akadnak gyónók is, ha valaki rendes időben misézik áldoztató oltárnál, nagyobbrészt akadnak áldozók is. De hogy valahol bizonyos időben rendszeren található gyóntató, vagy valahol bizonyos időben lehet áldozni, ezt csak azok tudják, kik ezen templomban azon bizonyos időben rendszeren megfordulnak. Akik itt idegenek, vagy különben sem szoktak templomba járni, azok ha a templom ajtaján nem olvashatják a gyóntatás és áldoztatás idejét, eziránt nem is fognak kérdezősködni és nem is fogják azt elvégezni.

Ezek előrebocsajtása után a haladó kor igényeinek vélek csak eleget tenni és a hivek lelki üdvét előmozdítani, mikor *elrendelem, hogy f. évi április*

hó 1-étől kezdve minden egyházmegyei templom ajtajára, melyben nyilvános istentiszteletek tartatnak, hirdetés alakjában körülbelül a csatolt minta felhasználása mellett kiirassék: 1) a sz. misék, 2) a sz. beszéd, 3) egyéb ájtatosságok, 4) a sz. gyónás és 5) az áldoztatás ideje.

878

1908

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Hitközségek
egyházi és
iskolai jár-
lékainak ki-
mutatása
tárgyában
utasítás. figyelemmel arra, hogy a törvényhozás az egyházközségek saját egyházaik és iskoláik fentartására fordított kiadásai iránt érdeklődik, sőt részben segítőleg is közbelépett, *biztos* adatokat kíván afelől, hogy az anya és fiókegyházközségek mily összeget fordítottak *a lefolyt 1907. évben* egyházi és iskolai szükségleteikre s az ezen szükségletek céljából kivetett egyházi iskolai adó minő százalékát képezi *külön-külön* az egyenes állami adónak?

Továbbá arról, hogy ugyanazon egyházközségek mennyit fordítanak természetbeni szolgáltatások, u. m. párbér, kézi és írás napszámok címén a lelkészek és kántorok, tanítók díjazására, iskoláik fentartására? s minő arányban áll ezek értéke az állami adóhoz?

F. évi II. sz. körlevelemben 349. sz. a. közöltem a Vallás- és Közoktatásügyi nagymélt. Minister úrnak 6081/1908 sz. átiratát e tárgyban és elrendeltem a jelzett Kimutatások elkészítését. Többen be is terjesztették. Mivel azonban a beérkezett Kimutatásokból egyrészt arról győződtem meg, hogy a t. lelkész urak közül sokan nem egészen vannak tisztában, miként állítsák össze a kívánt Kimutatást, másrészt pedig éppen saját jól felfogott érdekekben különös súlyt helyezek arra, hogy e Kimutatások pontos adatokat tartalmazzanak, azért elhatároztam, hogy alább részletes utasítást adok ezen Kimutatások elkészítésére, egyben pedig felhivom mindazon t. lelkész urakat, akik talán már beterjesztették, de nem az alábbi utasítások értelmében állították össze Kimutatásaikat, ezeket ujolag kiállítsák és beterjesszék. Kivánatra püspöki irodám szívesen küld még iveket.

Utasítás. Felhivom a tiszt. lelkész urakat, hogy a már közölt miniszteri átirat és jelen utasítás szemmel tartása mellett a megküldött rovatos iveket szorgosan és pontosan kitöltsék, feljegyezvén:

1. *mennyi a plébániáik területén levő anyaegyházi és az egyenként, névszerint felsorolandó fiókegyházi hitközségekben az 1907. évben kivetett egyházi* (egyházi személyek fizetése; a templom, lelkészlak, melléképületek, kántorlak építése, javítása, felszerelése, nem számítván ide a kézi és írásnapszámot, mely külön rovat alá tartozik, sem az egyesek magán buzgóságából származó adományokat, melyek nem birnak adózás jellegével; továbbá

temetővétel, fentartás) és iskolai adó összege; 2. hány százalékát teszik ezen egyházi és iskolai adók az illető hitközség tagjai részéről fizetett egyenes állami adónak, 3. mennyi az egyház (plébános, templom) és az iskola (kántor) javára teljesítendő természetbeni szolgáltatások (párbér, kézi és írás napszámok) értéke végösszegben; 4. hány százalékát teszik az összes úgy az egyház, mint az iskola javára teljesítendő szolgáltatások az illető hitközség tagjai által fizetett állami adónak.

Megjegyzem, hogy hitközség elnevezése alatt nemcsak az autonómiai szervezettel bíró hitközségek értendők, hanem az iskolaszékek által képviselt hitközségek is. Az egyházi vagy róm. kath. iskolai szolgáltatásokat teljesítő anyaegyházi és fiókegyházi hitközségek adatai külön-külön mutatandók ki ugyanegy iven. A természetbeni szolgáltatások értékének meghatározásánál alapul vehetők a lelkészi jövedelmeknek 1896. évben elrendelt összeírása alkalmából kiállított községi (városi) előljárósági bizonyítványok.

Ahol a hitközségi és róm. kath. iskolai szükségleteket egyezség, gyakorlat vagy szerződés alapján a polgári község vagy birtokosság pénztára viseli, e kimutatás megfelelő rovatai kitöltendők, de a fentartási költségek közvetett viselésének ezen módját az aláírások felett jelezni kell.

Ha valamely hitközségben egyházi kivetésre nincs szükség, a megfelelő rovatok e hitközségeknél üresen hagyandók.

A kitöltött rovatok iven a plébános, illetőleg helyettes plébános, valamint az illetékes templomgondnokok és iskolaszéki (hitközségi) pénztárosok aláírásával látandók el. A különben helyes, már beérkezett kimutatásokat nem küldöm vissza, ha ezen utóbbi kellékeket nélkülözik is:

Amely hitközségek egyházi vagy róm. kath. iskolai fentartási költséget nem viselnek, azok kimutatása is annak megjegyzésével és rávezetésével, hogy a „híveknek egyházi és róm. kath. iskolai fentartási kiadásai nincsenek“, a plébánosok illetőleg helyettes plébánosok és templomgondnokok aláírásával és pecséttel hitelesítve szintén ide visszaküldendő. *A beküldési határidőt f. évi márczius hó 10-ikéig ezennel meghosszabbítom.*

879

1908

Tolnavárm.
közigazgatási
' bizottsága
a tanítói új
díjlevelek
beterjeszté-
sére március
15-ikéig tűz
ki határidőt.

Tolnavármegye közigazgatási bizottságának alábbi határozatát a tanítói új díjlevelek kiállítása és beküldése tárgyában miheztartás és intézkedés céljából valamennyi esperes ker. tanfelügyelővel, iskolaszéki elnökséggel és tanítóval közlöm, egyben megjegyzem, hogy az átirat rendeleti része, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a Hivatalos Közlöny ez évi 2-ik számában is közre adott, a hatóságom alatt álló baranya- és somogyvár-

megyei iskolákra, tanítókra és iskolai helyi hatóságokra is vonatkozik. Az illető vármegyei közigazgatási bizottságok valószínűleg mindenben hasonló átiratai annak idején körlevélileg szintén közöltetni fognak.

Tolnavármegye közigazgatási bizottságától. Szám 83/1908. Határidő: 1908. III. 15. Magy. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1907. évi december hó 20-án 144000 sz. a. kelt leirata, mely szerint figyelemmel arra, hogy az 1907. évi 27-ik t.-c. végrehajtása tárgyában a f. évi 76000 sz. a. kiadott Utasítás 19-ik szakasza kötelezőleg előírja azt, hogy minden tanító részére szabályszerű díjlevél állíttassék ki, s figyelembe véve azt, hogy magának a hivatkozott törvénynek 8-ik szakasza mindazon tanítói állásokat érintőleg, amelyek az 1893: 26. t.-c. alapján államsegélyben nem részesültek, kötelezőleg megszabja a tanítói illetmény esetleges alkatrészét képező földjövedelem és terménybeli járandóságoknak ott előirt módon történő újraértékelését — a mi viszont a tanítói illetmények mérvére természetszerű befolyással bír — az ügyek törvényszerű ellátása és főként a tanítók jól felfogott érdekében nyugdíjügyüknek az új fizetési törvény intentióinak megfelelő rendezhetése végett ezennel kötelezőleg elrendeli, hogy a Bizottság mind azon tanítói állásokról, amelyek javadalma az 1893: 26. t.-cz. alapján történt értékelés szerint a 800 K-t meghaladta, a hivatkozott t.-cziknek, illetve az utasítás 19-ik szakaszának megfelelően kiállított s a kántori javadalmat is feltüntető díjlevél egy példányát azzal követelje be, hogy miután ezen díjlevélnek az utasítás rendelkezéséhez képest a javadalmi jegyzőkönyv egyes tételeivel egyeznie kell, ennek a megállapíthatása végett a díjlevélhez a tanítói állásra vonatkozó javadalmi jegyzőkönyv is melléklendő, a melyen a törvény 8-ik szakaszainak megfelelő értékelésnek keresztülvezetve kell lenni. Megjegyzi, hogy az Utasítás 19. §-ának minden egyéb rendelkezése érintetlen marad.

Határozat.

A közigazgatási bizottság megkeresi az egyházi főhatóságokat és felhívja a községi és izr. iskolaszék elnökeit, hogy a fennebbi ministeri rendeletből kifolyólag az 1907. évi 27. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 19. §-a alapján minden egyes tanítóra nézve, névre szóló magyar szövegű díjlevelet a fent kitett határidőre 4 példányban állíttasson és állítson ki, és azt egy példányban a régi javadalmi jegyzőkönyvvel együtt ezen bizottsághoz a fent kitett időre terjessze be.

Egyben megjegyzi a bizottság, hogy a díjlevélnek a már említett utasítás 19. §-a szerint az illető tanító által elfoglalt tanítói állásról felvett javadalmi jegyzőkönyvben felsorolt összes adatokkal úgy tételenként, valamint

a pénzbeli értékek feltüntetése tekintetéből teljesen és szigorú pontossággal meg kell egyezni és magában kell foglalni annak megállapítását, hogy a tanító részére biztosított járandóságok *mikor és mily részletekben* szolgáltatandók ki, ezen díjleveleket az iskolaszék elnöke és jegyzője írják alá, az iskolaszék pecsétjével lássák el és a felekezeti tanítók díjlevelei az illetékes egyházfő, — a községi és izr. tanítóké pedig 4 példányban a vármegye közig. bizottság által hagyandók jóvá; továbbá hogy a díjlevelekben a kántori javadalom külön feltüntetendő; végül hogy a tanítók fizetése az 1907. évi 27. t.-c. 14. §-a értelmében le nem szállítható, vagyis kevesebb nem lehet, mint a már felvett régi javadalmi jegyzőkönyvben van; legvégül, hogy a beérkezendő díjlevelek átnézése alkalmából fog a bizottság az 1907. évi 27. t.-c. 8. §-a alapján esetleg új javadalmi jegyzőkönyv felvétele iránt intézkedni.

Kelt Tolnavármegyei közigazgatási bizottságának Szekszárdon 1908. évi január hó 15-én tartott ülésén. Főispán távol Simonsich, alispán h. elnök. P. H.

880

1908

Utasítás az iskolai költségvetések és zárszámadások elkészítése tárgyában.

1846/1898., 2456/1898., 1931/1905. és 1584/1906. számok alatt a püspöki pásztorlevelekben az iskolai költségvetések és zárszámadások beküldése tárgyában rendeletek adattak ki, a melyekben részint ezen ügynek általános kérdéseire nézve történik utasítás, részint egymás hézagait pótolják, vagy egymást kiegészítik. Miután az 1907. évi XXVII. t.-c. s az ennek végrehajtása céljából kiadott 76000. sz. általam is bevett vallás- és közoktatásügyi miniszteri utasítás értelmében államsegély csak azon iskolák részére nyerhető, a melyek egyházhatóságilag jóváhagyott költségvetéssel és zárszámadással rendelkeznek, szükségessé vált, hogy fenti számok alatt hivatkozott e tárgybeli rendeletek kiegészítéseül, illetőleg pótlásául avagy kiigazítása céljából alábbiakat elrendeljem.

A 2456/1898. sz. rendelet amaz intézkedését, mely szerint olyan iskolaszékek, a melyek iskolai vagyont nem kezelnek s a hol az iskola szükségleteinek fedezéséről a visita canonica értelmében a *communitas*, vagyis politikai község gondoskodik, költségvetést és zárszámadást beküldeni nem kötelesek, jelen rendelettemmel a fenthivatkozott törvény kényszere alatt hatályon kívül helyezve, rendelem, hogy tekintet nélkül arra, hogy az iskola és hitközség szükségleteit ki és mely forrásból fedezi, az iskolai és hitközségi költségvetések és zárszámadások a 2584/1906. sz. rendelet értelmében elkészíttessenek s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz felülvizsgálás céljából beküldessenek. Ez intézkedést az 1907. évi XXVII. t.-c.-ből folyó

kötelezettségeken kívül a 19700/903. sz. miniszteri rendelet is szükségessé teszi. De mindenképen indokolt, hogy minden hitközség tekintet nélkül arra, hogy hitközségi és iskolai terheit milyen forrásból fedezi, évről-évre, mint jogi személy, saját anyagi helyzetéről a hatóságnak előterjesztést téve, a bevételek és kiadások eszközzésére jogosítványt nyerjen s egyuttal a zárszámadások jóváhagyása által a felmentvényt megkapja. Figyelembe veendő, hogy valahányszor a tanítónak az 1907. évi XXVII. t.-c. I. §-a által közigazgatásilag biztosított javadalmának végrehajtása válik szükségessé, ez, bárki is tartozzék a javadalmat beszolgáltatni, a közigazgatási hatóságok részéről csak akkor teljesítetik, ha az iskolaszék, mint a tanító fizetését kiszolgáltató hatóság, egyházhatóságilag jóváhagyott költségvetést tud előmutatni s a főszolgabírói hivatalok számos esetben voltak kénytelenek a végrehajtási eljárást a miatt visszautasítani, mert jóváhagyott hitközségi és iskolai költségvetést az iskolaszék nem volt képes előmutatni.

Az 1898. év óta, mikor e tárgyban az első egyházhatósági rendelet kiadatott, részint számos tapasztalati tény merült fel, részint pedig lényeges és pedig a törvényhozás által eszközölt átalakulások történnén, a hitközségi és iskolai költségvetések és zárszámadások kiállítására nézve a 2456/1898. sz.-hoz mellékelt költségvetési, zárszámadási és kimutatási 4 melléklet érvényben tartása mellett még a következőket kell szem előtt tartani:

1. Minden költségvetésben első tétel a múlt évi pénztári maradvány vagy hiány.

2. A költségvetésbe:

- a) a kivetési alapul szolgáló adóösszeg,
- b) és a kivetési aránykulcs is bejegyzendő.

3. A hol a hitközségi és iskolai szükségletek részben párok utáni, részben adókorona utáni kivetés útján állapíttatnak meg, ott alapelvül véve, hogy nemcsak az adókorona utáni, hanem a párok utáni kivetés is hitközségi, illetőleg iskolai terhet képez, tehát költségvetésbe foglalandó, először külön az adókorona utáni s az utána külön a párok utáni kivetést kell a költségvetésbe illeszteni.

4. A hol tisztán párok után történik a kivetés, az eddigi szokástól eltérőleg, a hitközségi és iskolai szükségletek fedezésére beszedett párbérek szintén tekintet nélkül arra, hogy annak kivetésére és beszedésére a hitközség, vagy a politikai község van-e kötelezve, szintén beillesztendő az iskolai és hitközségi költségvetésekbe.

5. Az a körülmény, hogy az iskolaszék a párbéreket, avagy az adókorona utáni szükségleteket a saját költségvetésbe beilleszti, az eddig fennálló jogi helyzetet és kötelezettségeket semmi irányban sem érinti.

A 3., 4. és 5. pontok alatti rendelkezéseket az 1907 évi XXVII. t.-c. 12. §-ának következő határozmánya teszi szükségessé: „Olyan község folyamodványa, mely az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 35. §-a által engedélyezett 5%-os iskolai adót ki nem merítette, államsegély elnyerése céljából tárgyalás alá nem vehető“.

Miután az iskolai szükséglet akár párok után, akár adókorona után vettetik ki, mindenképen iskolai adó jellegével bir, valahányszor a hivatkozott 12. §.határozmánya vétetik figyelembe, mindenkor a párok utáni kivetést is a lakosság egyenes állami adójának %-a gyanánt fel kell tüntetni a költségvetésben, mert megtörténhetnék, hogy ennek elhagyása az említett 5%-nál kisebb adókulcsot eredményezne, holott tényleg a párok utáni kivetés hozzáadásával az elérhető adókulcs az 5%-nál sokkal magasabb.

Tekintettel a költségvetéseknek a törvény által adott nagy fontosságára, azokra mindenkor a következő záradék vezetendő reá: „Jelen költségvetés 15 napon át közszemlére ki volt téve, s érdekeltekkel annak tartalma szabályszerűen közöltetvén, ellene a törvényes határidőn belül fellebbezés be nem adatott.“ E záradék után az iskolaszék elnökének és jegyzőjének aláírása következik. A költségvetés azon célból, hogy a záradék gyakorlatilag is érvényesüljön, olyan helyeken, hol egyes uradalmakra nagyobb adó vettetik ki, az uradalom igazgatóságával külön is, vevény mellett közlendő.

Végül a hivatalos kezelés megkönnyítése céljából célszerűnek mutatkozik, hogy az eddig szokásban volt a közönséges ivpapirost jóval felülmúló, nagy ürlapok helyett a közönséges iv papiros nagyság használtassék, mi által a postai csomagolás is egyszerűbbé válik. Erre nézve több pécsi nyomtatványelárusítónál az ürlapok nagyságát illetőleg intézkedés történt.

881

1908

Az illetékegyénérték kiszabásához kívánt újabb vagyonbevallás.

Az illetékegyenérték érvényessége tekintetében az 1898. évi január hó 1-vel megkezdett második évtized, az 1887. évi 45. t.-c. 8-ik §-a értelmében a múlt évi december hó 31-én lejárt s az illetékegyenértéknek általános új vagyonbevallás alapján történő és a következő tíz évre érvénnyel bíró kiszabását és előírását a m. kir. pénzügyministerium m. évi december hó 9-ről 124395. sz. a. elrendelte.

Ujból meg van tehát az alkalom arra, hogy az egyházi vagyon hasznélvezői és kezelői az eddig netán hibás és sérelmes kiszabások helyesbítése iránt a törvényes lépéseket megtegyék, s a bevallásokat a törvény által nyújtott kedvezmények igénybevételevel állítsák ki.

Az új bevallások folyó évi január hó 1-től számított 90 nap alatt

nyújtandók be az illetékes m. kir. adóhivatalhoz, mely az erre vonatkozó felhívást, megfelelő számú bevallási ivallel, f. évi január hó 20-ig volt köteles az illeték fizetésére kötelezetteknek megküldeni.

Felhivom tehát a t. plébános és helyettes plébános urakat, hogy az alább közölt utasítások és megjegyzések szem előtt tartásával, az új beval-lásokat kötelességszerű figyelemmel és pontossággal állítsák ki és azokat legkésőbb a f. évi január hó 1-től számított 90 napos határidő alatt az illetékes adóhivatalnál nyújtsák be. Megjegyezvén, hogy a javadalmi, temp-lomi stb. külön jogiszemélyek haszonélvezetét vagy tulajdonát képező ingó és ingatlan vagyon *külön-külön* bevallásban mutatandó ki, nehogy egyik vagy másik érdekelt jogosulatlan illetékekkel terheltessék.

A kerületi alesperes urakat pedig felhivom, hogy kerületük minden plébániájának eddigi kiszabásait s a netaláni új bevallásokat vizsgálat alá vegyék s a plébános és helyettes plébános uraknak tanácsot és útbaigazi-tást adjanak.

Az illeték-egyenérték alá eső ingatlan és ingó javak bejegyzésére nézve a bevallási űrlapok rovatai nyújtanak tájékozást. Különös figyelem fordítandó a következőkre:

1. Illeték-egyenérték alá esnek azon javadalmak és alapítványok, melyeknek adományozása Ő Felsége vagy a kormány kinevezésétől vagy jóváhagyásától függ, továbbá minden más javadalmak és alapítványok, vala-mint egyházi községek s oly egyesületek, intézetek, testületek és társulatok ingatlan és ingó vagyona, melyek tagjainak a törzsvagyonban tulajdonré-szük nincs.

2. Az ingatlanok bevallásánál a birtok tárgyát illetőleg tárgynevét (pl. templom, iskola, lakház, szántó, erdő, kaszáló, temető stb.), az új betét avagy a régi telekkönyv számát, helyrajzi számát, esetleg házszámát ponto-san kell kitüntetni.

3. Az ingatlanok értékét bevallani nem kell, de szükséges az ingat-lanok bevallására szolgáló iv 8, 9, 10 és 11 rovatait a bélyegtelenül hite-lesített kataszteri birtokivvel igazolni, mely a bevalláshoz csatolandó.

4. Az illetékegyenérték kiszabásánál alapul szolgál az 1881. évi XL. t.-c. értelmében megállapított kataszteri tiszta jövedelem huszszoros, köztaninté-zeteknél tizenkilencszeres összege, s ezen értékösszeg után fizettetik az Ő Felsége vagy a kormány kinevezésétől vagy jóváhagyásától függő javadalmak részéről $\frac{5}{10}$, más javadalmak, alapítványok stb. részéről $\frac{4}{10}$ százalék, tehát száz korona után 50, illetőleg 40 fill.

5. Az 1881. évi 26. t.-c. 25. §-a és az 1868, évi 22. t.-c. 24. §-a szerint köztanintézetek ingatlanai után a megállapított illetékegyenérték fele ($\frac{2}{10}$)

lévén fizetendő, az iskola ingatlana, amely csak fél illetékegyenérték fizetésére köteles, a tanítói, illetőleg kántortanítói ingatlanoktól elkülönítve tüntetendő fel.

6. Házakra nézve az illeték-egyenérték alapjául szolgál: a házbéradó alá tartozó házakra nézve az előző évben a házbéradó alapjául vett tiszta jövedelemnek az általános házbér alá tartozó városokban és községekben tizenötszörös, más helyeken tizenkétszeres, köztanintézetek ily ingatlanainál tizennégyszeres illetőleg tizenegyszeres összege; a házosztály alá tartozó házakra nézve a megelőző évre kivetett házosztályadónak — földtehermentesítési járulékkal együtt — hatvanszoros összege. A százalék, mint a földbirtoknál, itt is $\frac{5}{10}$ illetőleg $\frac{4}{10}$, iskoláknál pedig $\frac{2}{10}$.

7. Az illetékegyenérték fizetésének kötelezettsége a szerzést (vétel, hagyomány stb.) követő 10 év múlva áll be, tehát az utolsó 10 év alatt szerzett vagy hagyományozott ingatlanoknál az észrevétel rovatban világosan fel kell tüntetni, hogy a szerzés időpontjától az illetékegyenérték fizetését megállapító 10 év még nem telt le; máskülönben az ilyen ingatlanok után is az illetékegyenértéket már mostantól kezdve követelik.

8. Az ingó javak értékét maga a fél köteles bevallani, illetőleg a bevallásban feltüntetni. Ezen bevallás az ingóságokat részletesen felsoroló leltár beterjesztése által eszközöltetik, melyből az összegek a bevallási iv megfelelő rovatába átiratnak. A leltárak a legnagyobb gonddal készítendő. Bevezetendő azokba az összes ingóságok, tehát a templomi pénztár készlete, tőkéi, a mise-alapítványok, keresztek, kápolnák stb. alapjai, szegények javára és iskolai célokra tett alapítványok, az összes felszerelési tárgyak nemők szerint csoportosítva részletesen, az összegek és becsértékek feltüntetésével. Az illeték-egyenérték alól mentes ingóságoknál e körülmény az „Észrevételek“ rovatában megjegyzendő. Az összes illetékmentes tárgyak értéke a bevallási iv 11. tételénél feltüntetendő és az összegezésnél levonásba hozandó. Bejegyzendő azon tőkék és alapítványok is, melyek az egyházmegyei alapítványi hivatal kezelése alatt állanak. Megjegyezvén, hogy az értékpapírok is illetékegyenérték alá esnek, melyet a tulajdonos fizet. Az ingó javak tiszta értékéből $\frac{2}{10}$ százalék fizetendő.

9. Legnagyobb fontosságu azonban az, hogy a törvényben megállapított illeték-mentesség igénybe vétessék. Illetékmentesek ugyanis: mindazon javadalmak birlalói, illetőleg élvezői, kiknek összes évi tiszta jövedelmök 800 K-t meg nem halad (1881:XXVI. t.-c. 24. §. f.) A tiszta jövedelem megállapításánál azonban a javadalom jövedelméből csak a javadalom egyenes adói és kezelési költségei vonhatók le. Illetékmentesek továbbá (id. t. c. 24. §.) mindazon ingatlanok, melyek a föld és házadónak egyáltalán

alávetve nincsenek; ilyenek közterek, temetkezési helyek, tanítási célokra szolgáló fa- és szőlőiskolák; továbbá istentiszteletre szánt épületek, illetőleg lakrészek, iskolák, kisdedóvodák, lelkészi, tanítói lakások, sekrestyések, egyháziak és harangozók lakásai, a mennyiben a plébánia épületéhez tartoznak és azokért bér nem fizettetik, gazdasági épületek és gazdasági cselédlakok, kórházak, szegénysorsu tanulók és szegények ellátására szánt épületek, a mennyiben mindezek a kérdéses célra kibérelve, vagy más célra bérbeadva nincsenek; halottas házak. Mentések a szentegyházaknak istentiszteletre szánt ingóságai, mentések tehát (a pénzügyi k. b. 1885. évi 4839 sz. határozata szerint is) a templom tőkái, melyek jövedelmei az istentisztelethez szükséges tárgyak beszerzésére fordítandók, ugyszintén (a pénzügyi k. b. 1886. évi 765. sz. határozata szerint) a templomok azon pénzei, melyek templomi építkezésekre, javításokra adományoztattak vagy hagyományoztattak; hasonlóan az oktatási, jótékonyági és kegyeleti célokra rendelt alapítványok ingóságai, ily célra fennálló intézetek és egyletek ingó javai, kórházak, árva és szegényápoló intézetek, segélyegyletek összes ingóságai, oktatási és tudományos célra fennálló könyvtárak, szentkeresztek, szobrok, képek, zászlók stb. készítésére vagy fentartására szánt pénzalapok; — agg papok ellátására szolgáló alapítványok ingó vagyonai, ösztöndíj alapítványok, a tanítók fizetésére rendelt alapítványok, a temetkezési egyletek ingó vagyona.

Mindezekre nézve a bevallási s leltári tételeknél az „Észrevételek” rovatában a mentesség címe, a megfelelő törvénycikkre vagy bírósági határozatra való utalás pontosan bejegyzendő.

10. A mise-alapítványok az illetékmentes ingóságok közé nem számítatnak. Minthogy azonban sok mise-alapítvány haszonélvezete az egyházi személyzet, a templom, sőt némelyiké a szegények közt is megoszlik, az alapítvány megfelelő tőke-részletének elkülönített feltüntetése által legalább az illető részére a mentesség igénylendő.

11. Az illeték-egyenérték kiszabásánál a végösszeg huszas számra kerekítendő ki akképen, hogy a 10 koronán aluli vagy 10 koronára terjedő összeget elhagyják, a 10 koronán felüli összeget pedig a következő huszasanak vegyék; például 118 koronánál 120 kor. után, 131 koronánál 140 kor. után, 225 koronánál 230 kor. után szabják ki az illetéket.

12. A vagyonbevallás azon kir. adóhivatalnál nyújtandó be, melynek kerületébe a fizetésre kötelezett jogi személy székhelye, illetőleg a haszonélvező lakhelye tartozik.

13. A kivetett illeték-egyenérték jogossága vagy helyessége kérdésében az 1881 : XXXIV. t.-c. 29—37. §§-ai szerint az illető kir. pénzügyigazgatósághoz a fizetési iv vagy értesítvény kézbesítése napjától számított 15 nap

alatt birtokon belül, további 60 nap alatt birtokon kívül, a másodfoku határozat kézbesítése napjától számított 15 napi határidőn belül az 1896. évi XXVI. t.-c. 154. §-a alapján a közigazgatási bírósághoz felebbezésnek, s illetőleg panasznak van helye. Sérelmesnek talált kiszabások ellen tehát ez-
 uton okvetlenül jogorvoslat keresendő.

14. Az 1887 : XLV. t.-c. 7. §-a értelmében az illeték-egyenérték az illetékköteles vagyon haszonélvezetének tartamához képest fizetendő; egy az iskolai vagyonból a tanító haszonélvezetére átengedett ingatlantól az illeték-egyenértéket szintén a tanító köteles fizetni; az ily ingatlan azonban, a haszonélvezetre nézve fennálló gyakorlat feltüntetésével, a tulajdonos iskola ivén jegyzendő fel.

15. Az új bevallások *fogalmazványai* a plébánia levéltárában helyezendők el és gondosan megőrzendők és az alesperesi vizsgálatok alkalmával előmutatandók.

16. Végül ez alkalommal is hangsúlyozom, hogy az illeték-egyenértéknek az érdekelt haszonélvezők által való pontos fizetésére a plébános és helyettes plébános urak, illetőleg a kerületi alesperes urak felelősség mellett felügyelni tartoznak.

882

1908

Községi
kegyuraság
tárgyában
miniszteri
rendelet.

A vallás- és közokt. miniszter 1906. évi november 26-án 13601. sz. a. kelt s Csikvármegye közig. bizottságához intézett rendeletének mása:

A csikszentimrei róm. kath. templom helyreállításával, valamint a plébános költözködésével felmerült költségek viselése ügyében, a vármegye alispánjának 1905. évi márczius 22-én 463. sz. a. kelt jelentésére hivatkozással és a közlemények 1. a. visszazárása mellett értesitem a bizottságot, hogy az 1905. évi február 13-án tartott üléséből 210 kb. szám alatt hozott határozatát Lőrincz Sándor csikszentimrei plébános és Cseke Ferencz al- gondnok részéről benyújtott fellebbezés folytán megváltoztatom és Csikszentimre politikai községet, mint az ottani róm. kath. egyház kegyurát a templom kijavítási költségeinek viselésére, valamint a Lőrincz Sándor plébános költözködésével felmerült költségek megtérítésére kötelezem.

Mert az ezen ügyben eldöntést igénylő azon kérdés megállapításánál, hogy a szentimrei róm. kath. egyháznak a hitközség, avagy a politikai község-e a kegyura? irányadóul a canonica visitatiot kellett venni. Ez ugyan kegyur gyanánt a *parochiana communitast* jelöli meg, de mivel Csikszentimrén a canonica visitatio szerkesztésekor más szervezett „*communitas*“, mint a községi nem létezett, a kegyuri jog alanyául is *csak a község* vehető, a

a parochiana jelző közelebbi meghatározást képezvén, annak feltüntetésére, hogy a plebániai székhely községe a kegyur. Igazolja a felfogás helyességét a kifejlődött gyakorlat, amennyiben amidőn ezen tisztán latin szert. róm. kath. községben később időfolytával gör. katolikusok is ingatlanokhoz jutottak, ezek a kegyuri terhekben aránylagosan és ellenmondás nélkül osztoztak, amiként azt a főszolgabíró által felvett tárgyalási jegyzőkönyv is igazolja, mely szerint az egyházi épületek építése céljából a közpénztárból teljesített kiadásokban a gör. katolikusoknak is részük volt. Nem dönti meg a politikai község kegyuri voltát a bizottság idézett határozatával helybenhagyott alsóbbfoku határozatnak azon érvelése sem, hogy az egyházi főhatóság a lelkészválasztások alkalmából kelt leiratban a róm. kath. hitközséget jelöli meg kegyurnak és hogy a lelkészválasztási jogot a róm. kath. hitközség gyakorolta, mert eltekintve attól, hogy *a kegyuri jogok gyakorlása olykor a terhek viselésétől elkülönítve is képzelhető*, a püspöki leiratok címzése és a lelkészválasztási jognak a hitközség által történt gyakorlása érthető annak folytán, hogy Csikszentimre lakossága kizárólag katolikus, erre való tekintettel az ugyanazon egyedekből álló községet akkor, amidőn nem világi, hanem egyházi vonatkozású kérdésekről volt szó, — amilyen a papválasztás is, — a püspök nevezhette egyházközségnek.

Legvilágosabban értelmezik azonban a canonica visitatit és igazolják a politikai községnek kegyuri kötelezettségét a községi számadások, melyekből megállapítható, hogy az egyházi épületeken végzett helyreállítások a községi pánztárból teljesítették egész a legutóbbi évekig; a politikai község saját beismerése szerint a koronkint Csikszentimrere kinevezett vagy megválasztott lelkészek költözködési költségeit is a község fizette. Ezen a községi számadások alapján évről-évre számszerűleg is megállapítható kegyuri kiadások nem minősíthetők egyszerű segélyezésnek, mivel a község nem igazolta s nem is állította, hogy a bejelentett kegyuri szükséglet kielégítését akár elutasította, akár ennek mérvét leszállította, vagy az egyházi épületek javítását, fentartását, vagy újraépítését a plebánia 300 éves fennállása óta valaha is mellőzte volna.

Mindezeknél fogva — valamint a gyergyókilyénfalvi és csikszentmihályi róm. kath. egyházak vitássá vált kegyuraságának teljes hasonló kérdéseiben, úgy a jelen esetben is, a canonica visitatio és az évszázados állandó gyakorlat alapján Csikszentimre politikai községnek az ottani róm. kath. egyház iránti kegyuraságát meg kellett állapítanom és a vitássá vált kegyuri kiadások viselésére a politikai községet kellett köteleznem. A másolat hitelül Komlóssy s. k., igazgató.

883

1908

Közigazga-
tási bírósági
döntvény
alapítványok
illetékéről.

„Ő Felsége a király nevében a m. kir. közigazgatási bíróság N. N. n . . .-i lakosnak, mint a róm. kath. templom képviselőjének illetékügyét, melyben az ipolysági m. kir. adóhivatalnál terhére 1906. évi A. s. k. 14000. t. sz. alatt előirt 20 korona ajándékozási illeték törlése iránt beadott felebbezését az ipolysági m. kir. pénzügyigazgatóság 1906. évi augusztus hó 11. napján 16157. sz. a. kelt végzésével elutasította, a fentnevezett által beadott panasz folytán 1906. évi december hó 27-ik napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg ítelt: Az m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyet ad és a panaszos által képviselt r. kath. templompénztárt az előirt illeték megfizetésének kötelezettsége alól felmenti. Mert: A bélyeg- és illetékszabályok 1. §-a A. 2. pontja szerint ingók felőli jogügyletektől csak akkor jár illeték, ha azok felől okirat állítatott ki s ez alól kivételt csupán azok az ügyletek képeznek, amelyek után az illetéket a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok készpénzben befizetni tartoznak és az ajándékozások abban az esetben, ha az ajándékozott tárgy átadása csak az ajándékozó halálával fog bekövetkezni. A jogügyletről szóló okirat kiállítása alatt azonban magának a jogügyleti akaratnyilvánításnak írásba foglalását kell érteni; amiből tehát az következik, hogy írásbeli ajándékozási szerződésnek csak az olyan okiratot lehet tekinteni, mely legalább is az ajándékozó fél jogügyleti akaratnyilvánítását tartalmazza és általa alá is van írva; az olyan okirat tehát, melyben az ajándékozás megtörténtét csak a megajándékozott ismeri el, az ajándékozási jogügyletről kiállított okiratnak vagyis írásbeli ajándékozási szerződésnek tekinteni nem lehet. A megilletékezett misealapítványról a n . . . róm. kath. templom lelkésze és gondnoka által 1906. évi február hó 9-én kiállított alapítványi levelet tehát, minthogy azt az alapító nem írta alá, ajándékozási jogügyletről kiállított okiratnak, vagyis írásbeli ajándékozási szerződésnek tekinteni nem lehet, minélfogva a panaszos által képviselt templompénztárt a terhére kiszabott illeték megfizetésének kötelezettsége alól annál is inkább felmenteni kellett, mert a panaszolt határozatban hivatkozott és az illetékdíj-jegyzék 4. t. a. felvett határozmányok sem tartalmaznak a fentiekben kifejtettekkel ellenkező rendelkezéseket. A bíróság a határozat két példányát az ipolysági m. kir. pénzügyigazgatóságnak 1906. évi szeptember hó 17-ik napján 19345. sz. a. kelt jelentése mellékleteivel együtt, foganatosítás végett azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányát panaszlónak kézbesíttesse. Kelt Budapesten, a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1906. évi december 27-ik napján tartott üléséből. *Harkán* másodelnök. *Baróti*, előadó. (P. H.)“

884

1908

Közlöm a t. papsággal a magyar királyi közigazgatási bíróságnak kö-
vetkező ügyben hozott ítéletét :

„Az n-i római katolikus plébánosnak községi pótdó visszatérítési
ügyét, melyben N. község képviselőtestülete 1904. évi december hó 26-án
62. sz. alatt — Torontálvármegye közigazgatási bizottsága 1905. évi február
hó 31-ik napján tartott nyilvános ülésében az 1896. XXVI. t.-c. 34. §-a
alapján vizsgálat alá vevén, következőleg ítelt :

Plebánost il-
lető kamat-
jövedelem
után községi
pótdó nem
fizetendő.

A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak részben helyet ad
és az n-i római kath. egyház terhére mise-pénztőkék tőkekamat adói után
kivetett és behajtott községi pótdó törlését, illetve visszafizetését elrendeli.

Indokok: Az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a szerint a lelkészek azon
javadalmaikból, melyeket kizárólag az illető egyházi községben viselt lelkészi
javadalmaik után élveznek, községi pótdót fizetni nem tartoznak.

Az iratok között fekvő n-i esperesi kerületi hivatal által kiállított bizonyítvány
szerint, a panaszlott községi pótdónak alapjául szolgáló kamatjövedelem csak
 $\frac{1}{6}$ részben illeti az egyházat, ellenben $\frac{5}{6}$ részben az n-i kántor és plébános
javadalmazását képezi.

Ennek alapján $\frac{5}{6}$ rész javadalmazásból csak a plébánosra eső rész
után nem követelhető a fent idézett törvénycikk alapján a községi pótdó ;
ellenben az $\frac{5}{6}$ részből a kántorra eső javadalmazás, ugyancsak az idézett tör-
vény értelmében nem részesül mentességben, mert a mentességben csak a
néptanítók részesülnek, ellenben a kántorok nem.

Ezért az $\frac{5}{6}$ rész kamatjövedelemből az ottani plebánosra eső rész után
kivetett és befizetett községi pótdóból a kérvénynek 1904. évi november hó
4-én történt beadásától visszamenőleg számított 3 év alatt befizetett résznek
törlése, illetve visszautalása az 1886. évi XXII. t.-cz. 90. §-a értelmében elren-
delendő volt. Ezzel szemben a közigazgatási bizottság határozatának az a része,
amely a befizetett pótdónak öt évre visszamenőleg leendő visszatérítését rendelte
el, megváltoztatandó volt, mert a közadók módjára tévesen, vagy jogellenesen
beszedett köztartozások visszakövetelése tekintetében a felek igénye az idézett
törvényhelyek értelmében a befizetések napjától számítandó 3 év alatt elévül-
vén, a három évet megelőző időben befizetett adóra nézve a kérés teljesítése
a most idézett törvényes rendelkezésbe ütközik.

A bíróság e határozat két példányát Torontálvármegye közigazgatási
bizottságának. 1905. évi április hó 26-ik napján 1640. szám alatt kelt jelen-

tése mellékleteivel együtt, megfelelő eljárás, illetőleg a határozat egy példányának a panaszos részére leendő kézbesítése végett kiadja.

Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1906. évi január hó 31-ik napján tartott üléséből. *Wekerle* elnök, *Jeszzenszky* előadó.

885

1908

Irodalmi mű-
vek ajánlása:

Reviczky
Aladár
„Vissza a
gyakori sz.
áldozáshoz“.

Reviczky Aladár lazarista áldozópap „*Vissza a gyakori szent áldozáshoz*“

cz., a művelt közönségnek ajánlott füzetét a t. lelkeszkedő papságnak figyel-
mébe terjesztés céljából szívesen ajánlom. Megrendelhető a budapesti köz-
ponti Oltáregyesületnél. Budapest, IX., Üllői-ut 77. Egy füzet ára 30 fill.,
100 füzet 25 K.

Boromisza-
Szegűr. „A
gyónás szük-
ségességéről
és hasz-
náról“.

Boromisza Jenő főreáliskolai hittanár fordításában megjelent, Szegűrnek

„A gyónás szükségességéről és hasznáról“ irt becses művét, mely a hitélet
támogatására és fejlesztésére igen alkalmas, a t. lelkeszkedő papságnak
figyelmébe melegen ajánlom. Kapható a fordítónál Székesfehérvár, Főreál-
iskola. Ára 50 fillér. Bérmentve küldetik.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 20-a Februarii a. 1908.

† **Julius, m. p.**
episcopus.

V.

936

1908

Nil dubii, celsam sortem sacerdotis in hoc consistere, ut in suo officio, maxime in cura animarum sibi creditarum iugiter certare, insudare atque consummari velit et conetur.

Alta vocatio, quam exequi dulce, optare pronum est, sed assequi Dei tantum gratia tribuit. Si autem haec — ut cogi nescia — alicui desit, semet retrahere, partes sui excelsi muneris fortiori cedere pectori non tantum aequum est, sed saepe saepius tam pro se, quam pro aliis et necessarium.

Huic scopo institutum pensionis inservit emeritorum sacerdotum dioecesanorum, quod nobile ingenium et magnus animus Praesulum et sacerdotum huius almae Dioecesis per plura iam decennia sustinuit, aluit et auxit.

Paterno affectu institutum istud amplectebat ego quoque iam inde ab initio gubernii mei, et ex una parte inopia provisorum, ex altera vero sincera caritas, quae nos omnibus indigentibus continuo et pro posse succurrere urget, munus revidendi atque ampliandi istud institutum principalem inter curas meas constituit.

Et cum vota magnae partis cleri, precesque fratrum rudedonatorum nobis exhibitae hoc idem urgerent: commune hoc votum in effectum deducere libenter decrevi.

Convocatis igitur Ven. Capitulo meo Cathedrali et ex universa Dioecesi Vice-Archi-Diaconis, item singulorum Hon. Districtuum nec non Cleri gremialis ad hoc deputatis, die 21. Nov. anni praeteriti in Aula Seminarii nostri maioris Dei favente gratia contulimus consilia et perpensis mature omnibus, quae ad istam quaestionem spectant, tum aetatis nostrae postulatis, tum indigentis fratrum pensionatorum, tum etiam aequitati magis convenienter reformata sunt statuta instituti huius.

Publicantur
acta et
decreta Con-
ferentiae
dioecesanae
super refor-
matione et
ampliatione
instituti pen-
sionalis
emeritorum
sacerdotum.

Magno sane animi gaudio caritatem, liberalitatem et fraternum sensum cernere datum est, quibus omnes inopiae consulere, consilio et offertis succurrere e corde studebant, pro qua re omnibus ex animo grates rependimus.

Quaestiones maioris momenti omnes solutae sunt. Quaedam vero particularia, de quibus in forma communis decreti nondum cautum erat, nos determinamus.

Omnia igitur et singula inferius publicata per praesentes auctoritate nostra ordinaria ratihabita et approbata hisce declaramus, Deum exorantes, ut conatus nostros etiam in hac re in salutem animarum huius Dioecesis cedere concedat.

Az egyházmegyei körlevelekben XIV. 3774/1907. sz. a. megyés püspök ur Ő Méltósága által a pécs-egyházmegyei papi nyugdíj újabb szervezése tárgyában 1907. november 21-ikére egybehívott s ugyanazon napon megtartott egyházmegyei értekezletből felvett

JEGYZÖKÖNYV.

Jelen vannak: gróf Zichy Gyula megyés püspök ur Ő Méltósága elnöklete alatt, a Főtisztelendő Székeskáptalan tagjai: Szeifricz István, Walter Antal, Hanny Gábor, Spies János, Pozsgay József, Wurster József dr., Wajdits Gyula, Frantich Ágoston, Szilvek Lajos dr. A kerületi esperesek: Károly Ignác, Kulcsár János, Krecht Ferenc, Balog József, Zádor Alajos, Szandtner Antal, Frey János dr., Schmidt Béla, Halvax József, Kemény Boldizsár, Erdélyi János, Charvát László, Horváth István, Jozgits János dr., Frűwirth Géza, Magyar Zsigmond, Fülöpp György, Onczay Géza dr., Pártos Zsigmond, Magyar Miklós. A kerületi megbízottak: Walter József, Márton Márton, Tóth Gyula, Koch Ede, Gaál Sándor, Ujlaki K. Dezső, Götz Sándor, Liebbald Lajos, Hofmeister Ferenc, Radó Dezső, Csizmadia Alajos dr., Szücs József, Hirling Nándor, Józics József, Erdélyi Károly, Kovács Antal, Varga Emmánuel, Mozolányi István, Biró Imre, Fent Ferenc dr., Streicher Péter, Rézbányay József dr., Mihálffy Árpád, egyházmegyei alapítványi hivatali igazgató, főkönyvelő, Igaz Béla dr. püspöki íródaigazgató, Mosonyi Dénes dr. püspöki titkár, Mérő József, püspöki levéltáros.

Az értekezlet a papnevelő intézet disztermében 9 órára egybegyűlvén, a Szentlélek segítségül hívása után a püspök ur Ő Méltósága apostoli küldetése és főpásztori terhes gondjai tudatában rámutat azon szükségletre, mely a papság anyagi helyzetének biztosítása tekintetében mindig inkább előtérbe lép. Megoldása két ponton fordul meg: egyik országszerte a congrua ügy rendezése, melyben a nagyméltóságu püspöki kar semmi áldozattól sem riad vissza, a másik egyházmegyénként a papi nyugdíj olyatén szervezése, hogy

a változott viszonyok között az anyagi gondoktól fel legyenek szabadítva elaggott vagy beteg paptársaink is. Nemcsak a papi tanácskozmányokban ismételten felszínre került kérelmek, hanem főpásztori gondoskodása is megértették az eszmét, hogy a már két ízben rendezett egyházmegyei papi nyugdíjügy újból tárgyalás alá vétessék. Ezt ajánlja a nyugdíjalap immár nagyobbfoku megerősödése s kívánatossá teszik a változott körülmények. Ennek kapcsán két kérdés merül fel: a nyugdíjasok számának emelése s az évi nyugdíjösszeg megállapítása. Ezen újabb szervezés sikeres megoldásához a papság némi áldozatkészségét kérve, a jelenlevők üdvözlése után a tanácskozmányt megnyitottnak nyilvánítja.

Az értekezlet jegyzőkönyvének vezetésével Ő Méltósága az értekezlet hozzájárulásával Mérő József püspöki levéltárost bizza meg. A jegyzőkönyv hitelesítésére az értekezlet helyeslésével Károly Ignác, c. apát, plébános, Biró Imre, c. prépost, plebános, Krecht Ferenc, esperes, plebános, értekezleti tagokat kéri fel.

Majd a püspök ur Ő Méltósága felhívására Mosonyi Dénes dr., püspöki titkár előterjeszti az újabb szervezésre vonatkozó javaslatot.

Visszapillantást vetve az egyházmegyei papi nyugdíjügy legutóbbi rendezésére, felhívja a figyelmet arra, hogy 1898-ban „pénzügyi okból, az érdem méltánylása tekintetéből s egyházkormányzati szempontból“ a fokozatos nyugdíj lőn kimondva. Az ezen elv alapján összeállított nyugdíjszabályzat nagy egészében most is fenntartandó volna.

De az ekkor 16-ban megállapított nyugdíjas helyek számának emelését, s az évi nyugdíjösszegek lehető feljavítását sürgetőleg követelik: nyugdíjazott paptársainknak kedvezőtlen anyagi helyzete, a nyugdíjért folyamodók növekvő száma, a mindnyájunkban élő paptársi szeretet és az a szempont is, hogy a többi hasonló képzettségű osztályok nyugdíjügye hasonlíthatatlanul előnyösebben van megoldva.

Tekintettel tehát a megyei papságból azok létszámára, akik nyugdíjra igényt tarthatnak (minimo calculo 250), továbbá a jelen helyzetre, melyben 19-en már is nyugdíjazva vannak: az eddigi 16 helynek 4 ujjal való gyarapítása elodázhatatlan.

Az évi nyugdíjösszeg felemelését illetőleg azt véli a legkívánatosabbnak, s a rendezés szempontjából a legmegfelelőbbnek, hogy a nyugdíj maximuma 50 évi szolgálat után 2400

45 „ „ „ 2200

40 „ „ „ 2000

30 „ „ „ 1800

20 „ „ „ 1700

10 „ „ „ 1600

K-ban állapíttassék meg.

A rendes nyugdíj e szerint csak a betöltött 10 évi szolgálat után kezdődnek. A 10 szolgálati éven belül levők részére fenntartatnék az eddig is kikötött 4 segélydíjas hely évi 800 koronával. S amennyiben ez nem elegendő egy embernek rendes eltartására, rendelkezésre állnak az asthenealis pénztár, a Troll- és Szeredy-féle alapok kamatai, s esetleg az egyházmegyei pénztár.

E kulcs szerint a 20 nyugdíjas hely után az évi szükséglet 39300 korona. Rendelkezésre áll 35271 korona 35 fillér. Hiány 4028 korona 65 fillér.

Ha a megyei papság újabb $\frac{1}{2}\%$ -ot megajánl

ez kitesz 3642 kor. 64 fillért

fedezetlen marad 386 kor. 01 fillér, mely

összeg pótlását megyés püspök urunk Ő Méltósága sajátjából kilátásba helyezte.

A nyugdíjügy rendezésének ezen módozata szerinte kielégíti minden irányban a jogos igényeket.

Megvan benne a létszám kellő emelése; érvényre jut az évi nyugdíjösszegek olyan javítása, mely a szűkölködéstől megmenti az elaggott s beteg paptársakat, biztosítja a segélydíjas helyeket, sőt reményt nyújt arra is, hogy a különböző címeken biztosított tőkegyarapulás folytán a nyugdíjalap annyira megizmosodik, miszerint a papság $\frac{1}{2}\%$ -os újabb hozzájárulása szükségtelenné válik.

Ezek után ajánlja, hogy

1. az értekezlet a fokozatos nyugdíj elvét továbbra is a rendezés alapjául fogadja el,

2. szaporítsa a nyugdíjas helyek számát négygyel, vagyis emelje fel 16-ról 20-ra,

3. fogadja el a fokozatos nyugdíjra fentebb vázolt kulcsot (maximum 2400, minimum 1600),

4. ajánlja meg a $\frac{1}{2}\%$ -os újabb hozzájárulást,

5. mondja ki, hogy Matarics Péter és Magyar József plebánosok, akik eddig az egyházmegyei pénztár terhére rendkívüli nyugdíjat élveztek, a rendes nyugdíjasok létszámába átveendők,

6. kérje az értekezlet a percentes hozzájárulás mielőbbi kivetését, s a nyugdíjszabályzat érintett pontjainak megfelelő átalakítását, hogy a módosított nyugdíjszabályzat 1908. január 1-én már életbe léphessen.

Hofmeister Ferenc, szentszéki ülnök azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy mindaddig, míg a minimális nyugdíjösszeg nem biztosítja

a zavartalan megélhetést, a fokozatos nyugdíj-rendszert nem fogadhatjuk el. Ajánlja az egyenlő nyugdíj elvét. Kifejti, hogy a létező fokozatos nyugdíj a hitélet rovására számosakat visszatart a nyugalombavonulás gondolatától is, mert a szolgálati éveik után járó nyugdíj még a szerényebb igényeket sem elégíti ki. Ennek káros voltát eléggé tapasztalhatják azok, kik a javadalomban elaggottak utódai. Másrésről a szolgálati évek nem állanak mindig arányban a végzett munka nagyságával. Sok fiatal pap rövid idő alatt is több munkásságot fejt ki, mint akárhány idősebb, kik talán épen helyzetüknél fogva nem érvényesíthetik erejüket. Azonkívül sok kedélyt megnyugtatóna az a tudat, hogy a javadalmak aránytalan eloszlása mellett legalább akkor fognak egyenlőséget élvezni, mikor a munka mezejéről leszorulnak. Hangsúlyozza, hogy a nyugdíj újabb rendezésénél ne csak a rideg számítást vegyük tekintetbe, hanem hallgassunk szívünk szeretet-sugallataira is. Elfogadásra a következő javaslatot terjeszti az értekezlet elé:

Küldjön ki az értekezlet egy hat tagu bizottságot, melynek három tagját a püspök ur Ő Méltósága jelölje ki, hármat pedig az értekezlet saját kebeléből választ oly megbízással, hogy újabb nyugdíj-szabályzatot dolgozzon ki két vezérgondolattal: egyenlő nyugdíjösszeg elve s 2400 koronás minimális javadalmazás.

Ennek keresztülvitelét lehetővé fogja tenni a papság újabb percentes megajánlása. Végül annak elhatározását kéri, hogy minden új javadalmas, javadalma után 1%-ot, ha nagyobb beneficiumot nyer, a kettő közötti jövedelem különbség 1%-át, aki pedig kanonoki stallumba jut 1000 koronát fizessen a nyugdíjalaptőke javára.

Halvax József esperes-plebános, abból indulva ki, hogy az irányelveket az értekezletnek kell tisztáznia, ellenzi a bizottság kiküldését. A nyugdíjfokozat mellőzésével elfogadásra ajánlja az egyenlőség elvét s 2000 koronában kívánja megállapítani a nyugdíjösszeget. Így a nyugdíjasok számának és a nyugdíjösszegnek emelése nem ró a papságra elviselhetetlen terhet a hozzájárulási arány növelése következtében s elfogadhatóbb azokra nézve is, kik korábban kimerülnek a munkában

Az egyenlő nyugdíj mérvének és a nyugdíjasok létszámának emelése tárgyában többek hozzászólása után Mihálffy Árpád, egyházmegyei alapítványi hivatali igazgató-főkönyvelő kijelenti, hogy 20 nyugdíjas hely javadalmazására 2400 K évi egyenlő nyugdíj mellett az eddigi 1%-os hozzájárulás 3%-ra, 2000 K évi egyenlő nyugdíj mellett 1%-ról $1\frac{3}{4}\%$ illetőleg 2%-ra volna emelendő, ez utóbbi esetben $\frac{1}{4}\%$ a nyugdíjalap javára évenként tőkésítendő.

Csizmadia Alajos dr., plebános, 2400 K egyenlő nyugdíj minimum

mellett foglal állást. Bár a maga részéről szívesen hozzájárul a 3%-os nyugdíjadóhoz, mégis a szegényebb javadalmasokra tekintettel csak kisebb hozzájárulási arány állapítható meg. Az így mutatkozó fedezeti hiány pótlása céljából kéri a püspök ur Ö Méltóságát, szólitaná fel az egyházmegyei papságot nagylelkű, önkéntes adományokra. Ujlaki K. Dezső plebános felveti a kérdést, hogy a nyugdíjalap javára a templompénztárak 1%-kal terheltesse meg. Az értekezlet Mihálffy Árpád igazgató, főkönyvelő kijelentése alapján, hogy a legtöbb templompénztár még a folyó kiadásokat is alig képes fedezni, egyhangulag napirendre tér a javaslat felett.

Elnöklő püspök ur Ö Méltóságának kérdésére, elfogadja-e az értekezlet 20 nyugdíjas hely mellett az egyenlő nyugdíjazás elvét és 3%-os hozzájárulással a 2400 koronás vagy a 2%-os hozzájárulással 2000 koronás javadalmazást: a többség 20 nyugdíjas javadalmazására egyenlő évi nyugdíj mellett szavaz, de tekintettel arra, hogy a nyugdíjalap létező pénzviszonyai között a 2400 koronás megállapítás által mutatkozó hiány fedezésére 3%-os hozzájárulás válnék szükségessé, mire az értekezlet tagjai felhatalmazást nem kaptak, 2%-os hozzájárulással a 2000 koronás javadalmazás mellett dönt.

A püspök ur Ö méltósága ennek elfogadását az értekezlet határozataként azzal mondja ki, hogy az eddigi 16 rendes nyugdíjasra és a három rendkívüli nyugdíjazottra visszaható erővel birjon, s a 2%-os hozzájárulás mellett mutatkozó évi felesleg a nyugdíjalap javára tőkésíttessék.

Rézbányay József dr. előadja a pécsi nem lelkeszkedő papság egy része, jelesen a jogakadémiai és tanítóképzőintézeti rendes tanárok azon kérelmét, hogy a nyugdíjszabályzat újból való megalkotásánál az ő kivételes helyzetük figyelembe vétessék és az ő erre vonatkozó jogigényük szabatosan körülírássék. Mert kivételes helyzetük őket oly alternativa elé állítja, amelyek közül akármelyik lép is előtérbe, mindkettő igazi anomáliát foglal magában. T. i. a magasabb helyen is megerősített szabályzat szerint a jogakadémiai és praeparandiai rendes tanárok 30 éves szolgálat után teljes nyugdíj élvezetébe léphetnek. Már most megtörténhetik, hogy midőn az ilyen rendes tanár az állami 30 évi szolgálat után járó teljes nyugdíj élvezetébe lép, az egyházmegyei nyugdíj élvezetétől az egyházmegyei papság szavazata folytán, mint akik őt munkaképtelennek itélni nem fogják, elűttetik azon egyházmegyei nyugdíjtól, amelyre 30 évig megadóztatták. De megtörténhetik az is, hogy az oly tanár az állami nyugdíj élvezetétől valamely hibáján kívül eső, vagy rá nézve erkölcsileg nem is beszámítható pl. politikai vétség, vagy csak neki tulajdonított hiba miatt elesik, s ugyanakkor mint nem munkaképtelennek — habár idős ember lehet — az egyházmegye tagjai a

nyugdíjat az egyházmegyei nyugdíjalapból sem szavazzák meg, tehát mindkét nyugdíjáruléktól hibáján kívül elesik. Határozati javaslata:

Mondja ki az értekezlet, hogy a jogakadémiai és tanítóképzőintézeti rendes tanárok, akik más oldalról — az állam részéről — 30 évi szolgálat után teljes nyugdíj élvezetébe léphetnek, ha az egyházmegyei nyugdíj-alapba köteles befizetéseiket pontosan teljesítették, egyuttal az egyházmegyei nyugdíj élvezetébe is lépnek.

Az értekezlet a jogakadémiai és tanítóképzőintézeti rendes tanárok nyugdíjigényét az eddigi szabályzat értelmében fenntartja.

Igaz Béla dr. püspöki irodaigazgató, a nyugdíjalap erősítése tárgyában tesz előterjesztést.

A magy. kir. igazságügyminiszternek és a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek T. 107/15. I. M. szám alatt 1904. június 19-ikén a végrendelet nélkül elhalt alsóbb rendű katolikus papok hagyatéka tárgyában kibocsátott rendelete 3. pontjában következőleg intézkedik:

„A tiszta hagyatékból levonandó az 1839. évi március 12-ikén 9554. sz. a. kelt helytartótanácsi rendelettel ujólag érvénybe helyezett 1802. évi július 13-ikán 18253. sz. a. kelt rendelet értelmében a papneveldeket, az *elaggott papok intézetét* és egyéb jótékony intézeteket megillető és az *egyházmegyei határozmányokban* részint a hagyatéka bizonyos százalékában, részint határozott összegben megállapított rész. — A pécsi egyházmegyének a javaslattevő tudtával nincs oly határozmény, mely szerint a papi nyugdíjalapra a hagyatékból valami levonassék, annál kevésbbé van megállapítva a levonás mértéke. Már pedig az idézett miniszteri rendelet értelmében kétséget nem szenved, hogy ha van ilyen határozmány, akkor a végrendelet nélkül elhalt papok hagyatékával szemben ennek érvényt lehet szerezni, de meg fogják azt bizonyára ítélni a végrendelet hátrahagyása mellett elhalt papok hagyatékának tárgyalása alkalmával is a bíróságok, ha hivatkozás történik ilyen egyházmegyei határozatra. Azért kéri:

Mondja ki az értekezlet, hogy minden nem javadalmas vagy kis javadalmas pap halála esetére a nyug és kegydíjasokat sem véve ki, akkora összeget tartozik hagyni az egyházmegyei nyugdíjalap javára, amekkora az illető által az utoljára fizetett nyugdíjárulék volt.

Pozsgay József kanonok azt vitatja, hogy e javaslatot az értekezlet kötelező erővel határozattá nem emelheti s hogy a bíróság soha sem ítélné meg a papi nyugdíjalapra megállapítani kért részt, mert egyházmegyénkben az *elaggott papok nyugdíjintézménye* régebb eredetű, tehát a köteles cím

soha sem volt a hivatolt intimátumok értelmében. Az értekezlet helyesléssel kísérve fentebbi javaslatot kéri a püspök ur Ő Méltóságát, kegyeskednék az egyházmegyei papság figyelmébe ajánlani, hogy idejében készítsenek végrendeletet s hogy az egyházmegyei nyugdijalapra végrendeletileg hagyományozzák legalább a jelzett összeget, mert ezen esetben nem szenved semmi kétséget, hogy a nyugdijalap megkapja, amit neki szántak.

Ezután püspök ur Ő Méltósága az egyházmegyei papi nyugdijalap tőkéjének növelésére 10000 irva *Tizezer* koronát ajánl fel.

Károly Ignác, c. apát-plebános, hódolatteljesen köszönetet mond az egyházmegyei papság nevében Ő Méltósága kiváló gondoskodásáért, mellyel a papi nyugdij ügye iránt viseltetett s nagylelkű adományáért, mellyel a nyugdijalapot növelni kegyes volt

Az értekezlet ezzel feladatát megoldván, elnöklő püspök ur Ő Méltósága az ülést bezárja.

K. m. f.

† Gyula
püspök.

Károly Ignác c. apát, plebános,
Biró Imre c. prépost, plebános,
Krecht Ferenc esperes-plebános
jegyzőkönnyvhitelesítők.

Mérő József
ért. jegyző.

Fentiek alapján a nyugdijasok létszáma négygel szaporítottatott, vagyis 16-ról 20-ra emeltetett.

Matarics Péter és Magyar József, kik eddig rendkívüli nyugdíjat élveztek, a rendes nyugdijasok sorába átvétettek, s így — minthogy időközben Pintér József nyug. esp. pl. elhalt — 3 nyugdijas hely áll rendelkezésre, melyekért a kellőleg felszerelt folyamodványok 1908. március 31-ikéig az egyházmegyei hatósághoz benyújtandók.

Az egyházmegyei értekezlet határozata folytán a fokozatos nyugdíj helyett az egyenlő nyugdíj lép érvénybe, mely szerint minden 10 szolgálati évet betöltött nyugdijas, beleértve a már nyugdíjazottakat is, 1908. január hó 1-étől 2000 korona évi nyugdíjban részesül. A 10-ik szolgálati éven alul levők, illetve az ideigl. szolgálati képtelenség folytán ellátást igénylők részére a 4 segélydijas hely továbbra is fenntartatik.

Az új rendezés következtében előállott évi szükséglet fedezésére az egyházmegyei értekezlet a megyei papság évi 1%-os hozzájárulását 2%-ra emelte, miért is 1908. január 1-étől kezdve a papság az eddigi járulék kétszeresét fizeti, míg a nyugdijalap tőkéjének megerősödése és jelentékenyebb önkéntes adományok az évi percentes hozzájárulás csökkentését lehetővé nem teszik.

Az egyházmegyei értekezlet határozatai alapján a pécsegyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályainak megfelelő módosítása vált szükségessé, miért is azokat átdolgoztatva az alábbiakban közrebocsátom.

A pécsegyházmegyei papi nyugdíjintézet alapszabályai:

1. Az egyházmegyei papi nyugdíjintézetnél az egyházmegyébe véglegesen felvett, az egyházmegye szolgálatában 10 évet betöltött s állandóan munkaképtelen felszentelt papok számára szervezett nyugdíjas helyek száma 20-ban, az évi nyugdíj összege pedig egyenként 2000 koronában állapítatik meg.

2. A 10 szolgálati éven alul levők, s az ideiglenes szolgálati képtelenség folytán a nem javadalmas papság köréből ellátást igénylők részére négy segélydíjas hely tartatik fenn. Az évi segélydíj egyenként 800 K.

3. A más egyházmegyből és szerzetes rendből az egyházmegye kötelékébe felvett áldozárok szolgálati évei az egyházmegyébe történt felvételek napjától számíttatik.

4. Az egyházmegyei hatóság engedélyével az egyházmegye szolgálatán kívül működő áldozópapok nyugdíjra csak akkor tarthatnak igényt, ha megfelelő nyugdíjárulékaikat állandóan fizetik.

5. A nyugdíjasok és segélydíjasok javadalmazására szükséges pénzösszeg fedezetét képezik az aggpapi pénztárnak és a papi nyugdíjalapnak évi összesített kamathozama, valamint a plebániajavadalmak, illetve az egyházmegyei papság évi nyugdíjárulékai.

A 20-as számon felül való rendkívüli nyugdíjaztatás folytán előállható szükséglet fedezése külön ideiglenes pótkivetés útján eszközöltetik.

A megyés püspök és a káptalan évi nyugdíjadorományai, kegyes jötevők önkéntes adományai és hagyományai, s a nyugdíjpénztár évi feleslege a nyugdíjalap javára tőkésítendő.

6. A nyugdíjas nyugdíjának élvezetébe rendszerint csak a nyugdíjaztatását követő év január hó elsejével lép.

A segélydíjak élvezetének kezdetét és tartamát a megyés püspök határozza meg.

7. A nyugdíjintézet javára évi járulék címén:

a) A plebánosok, kurátusok, állandóan alkalmazott plebánoshelyettesek (administratorok) a magyar területen plebániái javadalmaiknak a hitelesített kongrua-összeírás által megállapított évi tiszta jövedelmei után, a slavon területen pedig az 1890. javadalmi összeírás által megállapított, illetve annyiszor 200 koronával megtoldott tiszta jövedelmei után, mint a hány szervezett káplánállomás az illető plébániában található,

b) a káplánok 800 korona után,

c) a vikáriusok, egyéb egyházi hivatalokban alkalmazott nem javadalmas papok természetbeni élvezményeiknek (a lakást nem számítva) megfelelő pénzérték és rendes évi fizetésök összege után 2%-ot fizetnek.

d) Ideiglenesen, átmenetileg alkalmazott administratorok adminisztrációjuk idejére a javadalomra eső járulékot, káplánsági idejökre a kápláni illetéket fizetik.

e) A plebános és vikáriusa az illető javadalomra kirótt nyugdíjjárulékot közösen és a köztük megoszló jövedelem arányában viselik,

f) Az ujmisés áldozárokra nézve a nyugdíjjárulékok fizetésének kötelezettsége a pappá szenteltetési évet követő év január 1-ével veszi kezdetét.

8. A jelen szabályzat kiegészítő részeként alább közölt „Kimutatás”-ban feltüntetett járulékokat kötelesek a lelkészkedő papok fele részben a tavaszi, fele részben az őszi koronán a kerületi esperesnek az egyházmegyei hatósághoz leendő beszállítás végett elmulaszthatatlanul kézbesíteni; az egyéb egyházi hivatalokban alkalmazottak pedig félévi részletekben közvetlenül a pécsegyházmegyei alapítványi hivatalnál befizetni.

9. a) A nyugdíjba lépni óhajtó ez iránti kérvényét azon egyházkerületnek, melyhez tartozik, legutóljára tartozott, avagy amelynek területén tartózkodik, írásbeli ajánlatával támogatva az egyházmegyei hatóságnál nyújtja be.

b) A nyugdíj elnyerésére a nyugdíjazandó vizsgálatával egyházhatóságilag megbizandó orvosnak abbéli bizonyítványán kívül, mely az illetőnek szolgálatra *állandó* képtelenségét igazolja, megkiváncsítik az összes egyházmegyei papság többségének hozzájárulása, ami iránt a lelkészkedő papság egyházkerületenkint, a pécsközponti nem lelkészkedő papság pedig seniorjának elnöklete alatt tartott gyűléséből nyilatkozik, de nem előbb, míg erre egyházhatóságilag felszólítva nem lettek.

Ezek alapján és a káptalan véleményének meghallgatása után a nyugdíj iránt való kérelem érdemére nézve az egyházmegyei hatóság dönt.

10. A segélydíjas helyekre való felvétel, illetve az ezekről való elbocsátás az idieiglenes szolgálati képtelenség, illetve annak megszűnése alapján, kizárólag a megyés püspök rendelkezése alá tartozik.

11. Jelen nyugdíjszabályzat 1. pontjának rendelkezései az egyházmegyei nyugdíjintézetnek már meglevő tagjaira is érvényesek.

12. Az egyházmegyei papi nyugdíjintézet alapjaira vonatkozó évi számadások kivonata az egyházmegyei körlevelekben évről-évre közzétételik.

13. Jelen nyugdíjszabályzat hatálya 1908. január 1-ével veszi kezdetét.

14. Ezen szabályzat által az 1899. február 10-ikén 589. sz. a. közrebocsátott egyházhatósági rendelkezés hatályát veszti.

K i m u t a t á s

a pécsmegyei papi nyugdíjlapra befizetendő járulékokról 1908. évtől.

P l e b á n i a	Összeg		P l e b á n i a	Összeg	
	Kor.	fill.		Kor.	fill.
I. Pécsi kerület.			IV. Siklói kerület.		
Székesegyház	58	20	Beremend	105	12
Pécsbelváros	127	56	Gyűd	—	—
„ budaiváros	127	64	Lapáncsa	47	—
„ szigetiváros	—	—	Lippó	41	16
„ bányatelep	65	76	Németmárok	47	96
Kővágószőlős	95	44	Šiklós	—	—
Mecsekszabolcs	98	36	Villány	74	32
Püspökbogád	118	64		315	56
Ráczváros	72	88			
	764	48	V. Dárdai kerület.		
II. Németi-i kerület.			Baranyaszentisván	48	96
Garé	54	88	Bellye	55	76
Görcsöny	122	88	Dárda	58	60
Keszű	102	52	Herczegszőlős	70	04
Németi	79	64	Laskafalu	67	40
Pellérd	98	12	Lőcs	60	80
Siklósbodony	86	76	Vörösmart	57	—
Vajszló	57	68		418	56
	602	48	VI. Baranyavári kerület.		
III. Szentlőrinczi kerület.			Baranyabán	92	92
Bakonya	62	80	Baranyakisfalud	48	92
Bükkösd	52	60	Baranyavár	53	80
Kisasszonyfa	119	44	Darázs	94	28
Magyarszentiván	70	92	Dályok	88	72
Nagybicsérd	89	16	Izsép	88	—
Sumony	67	28	Kiskőszeg	63	04
Szabadszentkirály	95	72	Pélmonostor	48	96
Szentdienes	70	88		578	64
Szentlőrincz	79	84			
	708	64			

P l e b á n i a	Összeg		P l e b á n i a	Összeg	
	Kor.	fill.		Kor.	fill.
VII. Mohácsi kerület.			XI. Mágocsi kerület.		
Babarcz	82	36	Alsómocsolád	42	44
Bár	33	40	Bikal	31	92
Dunaszekcső	105	60	Kárász	80	52
Lánycsók	53	56	Kisvaszar	33	—
Majs	43	96	Köblény	58	76
Mohács-belv. (Sz. Mihály)	119	32	Mágocs	82	44
Mohács-külv. (Sz. Kereszt)	—	—	Mecsekjánosi	60	64
Mohácssziget (P.-puszta) .	16	—	Szalatnak	30	68
Nagynyárad	54	56	Szászvár	70	12
Somberek	62	36			
	571	12		490	52
VIII. Máriakémendi kerület.			XII. Gödrei kerület.		
Feked	33	04	Abaliget	97	96
Himesháza	66	56	Baranyaszentgyörgy . . .	61	20
Máriakémend	81	36	Felsőmindszent	113	12
Palotabozsok	77	92	Gödre	59	96
Püspöklak	76	36	Hetvehely	56	16
Ráczmecske	57	—	Magyarhertelend	81	64
Szebény	56	04	Magyarszék	103	84
Véménd	58	52	Sásd	90	84
	506	80	Vásárosdombó	104	32
IX. Németbólyi kerület.				709	04
Egerág	137	16	XIII. Szigetvári kerület.		
Németbóly	108	60	Bogdása	80	36
Olasz	109	28	Drávaszentmárton	48	16
Ráczpetre	90	—	Ibafa	37	48
Ráczttöts	36	64	Lakócsa	102	04
Szajk	79	96	Mozsgó	70	16
Vókány	58	80	Somogyszentlászló	66	40
	620	44	Szigetvár	87	44
X. Pécsváradi kerület.				492	04
Berkesd	85	12	XIV. Valpói kerület.		
Hird	69	68	Bizovac	60	—
Hosszuhetény	84	32	Brodjanci	68	—
Lovászhetény	40	84	čepin	56	—
Pécsvárad	62	44	Harkanovci	76	—
Püspöknádasd	68	44	Petrijevci	70	40
Püspökszentlászló	33	84	Valpo	112	—
Püspökszenterzsébet . . .	69	—			
	513	68		442	40

P l e b á n i a	Összeg		P l e b á n i a	Összeg	
	Kor.	fill.		Kor.	fill.
XV. Dolnji-Miholjaci kerület.			XIX. Simontornyai kerület.		
Marijanci	60	40	Felsőnyék	50	56
Dolnji-Miholjac	76	—	Kisszékely	46	96
Podgajci	80	40	Miszla	34	48
Radikovci	64	—	Ozora	100	32
Šljivoševci	68	—	Pálfa	46	64
Veliskovci	48	80	Pinczehely	67	36
Viljevo	70	80	Regöly	66	56
	468	40	Simontornya	—	—
XVI. Bonyhádi kerület.			Tamási	91	44
Apar	56	72		504	32
Bonyhád	69	16	XX. D.-Földvári kerület.		
Czikó	71	68	Bölcske	50	64
Grábócz	60	—	Dunaföldvár	155	16
Kakasd	86	16	Dunakömlőd	64	52
Nagymányok	55	96	Kajdacs	40	20
Szálka	39	44	Németkér	54	—
	439	12	Paks	136	60
XVII. Dombóvári kerület.				501	12
Dombóvár	95	60	XXI. Szekszárdi kerület.		
Döbrököz	81	56	Báta	95	12
Gyulaj	73	56	Báttaszék	142	32
Kocsola	84	80	Fadd	86	76
Kurd	67	12	Harcz	34	56
Nak	79	76	Mőzs	103	76
Szakály	74	36	Sióagárd	89	64
Szakcs	81	20	Szekszárd-belváros	152	88
	637	96	Szekszárd-ujváros	85	60
XVIII. Értényi kerület.			Tolna	123	48
Bedeg	49	20	Várdomb	50	16
Értény	67	32		964	28
Felsőireg	95	56	XXII. Völgységi kerület.		
Kánya	45	96	Bonyhádvarasd	44	52
Koppányszántó	79	68	Diósberény	51	16
Magyarkeszi	64	36	Hőgyész	74	72
Nagykónyi	82	72	Kisdorog	58	44
Pári	69	76	Lengyel	42	28
Tengőd	43	16		Átvitel:	271 12
	597	72			

P l e b á n i a	Összeg		P l e b á n i a	Összeg	
	Kor.	fill.		Kor.	fill.
Áthozat:	271	12	Áthozat:	436	—
Mucsi	61	40	Tevel	49	68
Nagyvejke	47	04	Závod	64	16
Szakadát	56	44	Zomba	69	96
Átvitel:	436	—		619	80

Összesítés:

Pécsi kerület	K	764·48
Németi-i „	„	602·48
Szentlőrinczi kerület	„	708·64
Siklósi „	„	315·56
Dárdai „	„	418·56
Baranyavári „	„	578·64
Mohácsi „	„	571·12
Máriakéméendi „	„	506·80
Németbólyi „	„	620·44
Pécsváradi „	„	513·68
Mágocsi „	„	490·52
Gödrei „	„	769·04
Szigetvári „	„	492·04
Valpói „	„	442·40
D.-Miholjaci „	„	468·40
Bonyhádi „	„	439·12
Dombóvári „	„	637·96
Értényi „	„	597·72
Simontornyai „	„	504·32
Dunaföldvári „	„	501·12
Szekszárdi „	„	964·28
Völgységi „	„	619·80
	K	12527·12

Nem javadalmas egyháziak :

		Kor.	fill.
I.	Dr. Igaz Béla, püspöki irodaigazgató	60	—
	Dr. Mosonyi Dénes, püspöki titkár	44	—
	Mérő József, püspöki levéltáros	24	—
II.	Rézbányay János, székesegyházi árvaházi igazg.	50	—
	Glatt Ignác, székesegyházi énekisk. igazg.	72	—
	Dr. Késmárky István, jogtanár	108	—
	Dr. Hanuy Ferenc, egyetemi tanár	144	—
	Dr. Gyömörey Zsigmond, tanítóképezdei igazgató.	76	—
	Dr. Dujmovits Zsigmond, „ tanár	55	—
	Dr. Szőnyi Ottó, jogtanár	72	—
	Jakab Béla, tanítóképezdei tanár	40	—
	Nunkovics Gábor, hitoktató	25	—
	Fehér Ferenc, „	28	50
	Braun István, „	28	—
	Lajos Gyula, énekiskolai prefektus	24	—
III.	Körmendi Károly, sem. aligazgató	52	—
	Dr. Rézbányay József, theol. tanár	114	—
	Virág Ferenc, lelkiigazgató	76	—
	Szentkirályi István, theol. tanár	56	—
	Komócsy István, kis sem. subregens, hittanár	62	—
	Dr. Sipos István theol. s. tanár, tanulm. felügyelő	44	—
IV.	Kiss Lajos, székesegyházi sekrestyeigazg.	50	—
	Gábor György, praebendatus	36	—
	Schäfer József, „	34	—
	Fájth Jenő „	32	—
V.	80 káplán egyenként fizet évi 16 koronát, összesen	1280	—
	Összeg:	2686	50
I.	A plebániák évi járulékainak összege	12527	12
II.	A nem javadalmas egyháziak járuléka	2686	50
	Összesen:	15213	62

937
1908

Adományok
a Budapesten
építendő
Szent Imre
fogadalmi
templomra.

Nyugtatom mindazon kegyes adományokat, melyek a Budapesten építendő Szent Imre Fogadalmi Templom javára 1907. december 29-ikéig Komócsy István egyházmegyei megbízott ur kezeihez beérkeztek. Őszinte köszönetemet és elismerésemet fejezem ki úgy főtisztelendő papságom, mint azon iskolai hatóságok, főképen pedig Tolna és Somogyvármegyék kir. Tanfelügyelő urai és Pécs város iskoláinak Igazgató-felügyelője iránt, — kik a nemes irányu célt fölkarolni szivesek voltak. Ezzel kapcsolatosan elrendelem, hogy úgy az idei gyűjtés végösszege, mint az érdekelt plebániák részletösszege néhány szives köszönő szó kíséretében az érdekelt hívőknek a szószékről tudomásul adassék.

	K.	f.		K.	f.
Alsómocsolád	2	—	Áthozat:	131	30
Apar	1	50			
Babarcz	1	—	Felsőnyék ,	1	94
Bár	3	14	Garé	4	94
Baranyabán	7	—	Gödre	4	—
Baranyakisfalud	2	70	Görcsöny	5	—
Baranyaszentistván	5	—	Grábócz	3	—
Baranyavár	2	58	Harcz	7	—
Báta	5	—	Himesháza	2	90
Bátaszék	6	44	Hird	11	54
Beremend	10	—	Hosszuhetény	1	—
Berkesd	3	50	Hőgyész	14	70
Bizovac	10	—	Kajdacs	2	—
Bonyhád	8	10	Kakasd	5	—
Bölcske	1	71	Kánya	4	10
Brodjanci	10	—	Kárász	12	—
Bükkösd	9	42	Keszü	1	85
Dályok	2	20	Kisdorog	1	80
Dombóvár	19	92	Kiskőszeg	10	—
Döbrököz	6	—	Kisvaszar	6	50
Drávaszentmárton	4	87	Kocsola	6	70
Dunaszekcső	4	22	Koppányszántó	5	—
Értény	5	—	Köblény	5	36
Átvitel:	131	30	Átvitel:	247	63

	K.	f.		K.	f.
Áthozat:	247	63	Áthozat:	626	87
Kővágószőlős	5	—	Regöly	10	—
Kurd	12	96	Siklós	5	—
Lakócsa	3	—	Simontornya	2	—
Lánycsók	7	14	Sióagárd	5	50
Lapáncsa	5	28	Szabadszentkirály	16	40
Lengyel	4	41	Szakadát	23	75
Lőcs	9	—	Szakály	5	35
Mágocs	12	—	Szakcs	15	68
Magyarhertelend	19	42	Szalatnak	8	60
Magyarkeszi	7	14	Szálka	1	20
Magyarszék	4	05	Szászvár	16	60
Majs	3	40	Szekszárd-újváros	20	—
Máriakéménd	6	—	Szentdienes	5	—
Mecsekszabolcs	10	36	Szigetvár	5	17
Mohács-belváros	55	—	Tamási	24	78
Mohács-külváros	21	32	Tengőd	1	50
Mőzs	10	—	Tevel	10	—
Nagybicsérd	7	63	Vajszló	3	50
Nagykónyi	10	—	Vásárosdombó	12	—
Nagymányok	3	70	Véménd	3	—
Nagynyárád	11	71	Villány	8	40
Nagyvejke	2	—	Závod	7	54
Németkér	5	—	Bakócza : Pálffy Sándor	3	92
Németmárok	5	—	Baranyalőcs : Erőss Károly	90	—
Ozora	7	—	Bonyhádi főgimnázium	14	—
Pári	7	—	D.-Miholjaci esperesi ker.	8	—
Paks	10	—	Dunaföldvári Iparostanonc-iskola	1	—
Palotabozsok	2	45	Egerági községi iskola	4	62
Pellérd	12	—	Kaposvár: Gálos Ferenc igazgató	4	—
Pécs-székesegyház	21	—	Kaposvári Petőfi-utcai állami fiúiskola	3	80
Pécs-belváros	10	17	Kaposvári központi és sétateri iskola	10	20
Pécs-budaiváros	15	—	Kaposvári állami elemi iskola	9	11
Pélmonostor	33	—			
Pinczehely	6	—			
Püspökbogád	1	50			
Püspöklak	3	60			
Ráczttöts	10	—			
Átvitel:	626	87	Átvitel:	986	49

	K.	f.		K.	f.
Áthozat:	986	49	Áthozat;	1594	—
Kereskedelmi középiskola, Pécs	8	24	Schmidt Irma és Dobra Imre	2	—
Németbólyi esperesi kerület	5	50	Szekszárdi elemi iskola .	11	48
Nőzárda, Pécs	10	—	Szekszárdi polgári leány- iskola	4	—
Paksi állami polgári iskola	2	11	Szigetvári polgári leány- iskola	13	50
Paksi elemi fiuiskola . .	3	91	Szigetvári polgári fiuiskola	6	72
Pécsi állami főreáliskola	52	27	Szigetvári állami elemi iskola	5	55
Pécsi nőzárda iskolák.			Döbrössy Alajos Pécs . .	20	—
Pártfogó tag	109	17	Frantich Ágoston Pécs . .	20	—
Pécsvárosi népiskolák . .	75	81	Mosonyi Dénes dr. . . .	10	45
Pécsi polgári fiuiskola . .	6	—	Szőnyi Ottó dr	8	—
Pécsi püspöki tanítóképző.			Visy István Pécs	4	30
Pártfogó tag	100	—	Gr. Z. Gy. Pártfogó tag .	100	—
Pécsi r. k. főgimnázium					
Pártfogó tag	100	—			
Purger Róbert Pécs . . .	4	50			
Szabó Géza: Szekszárdi iskolák. Pártfogó tag . .	130	—			
Átvitel:	1594	—	Végösszeg:	1800	—

Dutum Quinque-Ecclesiis, die 24. Februarii a. 1908.

† Julius, m. p.
episcopus.

1908.

VI.

1504

1908

Conferentiis episcopalibus pro die 23-a Aprilis a. c. Budapestini ^{Iter Roma-}
indictis terminatis, illico Romam petemus, ut anno jubilarum. ^{num.}
Patris Eidem Nostrae et Vestrae, VV. Fratres, devotionis atque dilectionis
filialis vota intima ac sincerissima humillime pandamus. Nobis absentibus
negotia officiosa Illmus ac Rssmus D. Antonius Walter, praelatus S. S., cano-
nicus lector atque vicarius Noster episcopalis generalis tractabit, exceptis
iis, quae Nobis reservavimus. Quapropter litterae omnes officiosae non titulo
Nostro sunt inscribendae, sed ad titulum *Officii Dioecese* Quinque-Eccle-
sias sunt mittendae, unde Nos concernentes Nobis praesentabuntur. Regulam
hanc tamquam generalem observandam decernimus.

1505

1908

Sanctissimus Dominus noster Pius Papa X. in audientia habita die ^{De sacra}
8. Maii 1907. ab E-mo et R-mo D-no Cardinali Seraphino Cretoni S. R. C. ^{Synaxi in}
Praefecto, statuere et declarare dignatus est, ut in Indulto Oratorii privati ^{Oratoriis pri-}
intelligatur inclusa facultas sacram Communionem distribuendi iis omnibus ^{vatis distri-}
Christifidelibus, qui sacrificio Missae adsistunt: salvis juribus parochialibus. ^{buenda.}
Contrariis non obstantibus quibuscunque.

Ex Secretaria Sacrorum Rituum Congregationis eadem die 8. Maji 1907.

L. † S.

† D. PANICI, Arch. Laodicen., *Secret.*

1506

1908

Nonnullis Postulatis lucis electricae usum in ecclesia respicientibus ^{De usu lucis}
Sacra Rituum Congregatio, exquisito suffragio Commissionis Liturgicae, ita ^{electricae in}
respondere censuit: ^{Ecclesiis.}

Lux electrica vetita est non solum una cum candelis ex cera super altari juxta decretum *Natcheten*. 16. Maji 1902., sed etiam loco candelarum vel lampadum, quae coram Sanctissimo Eucharistiae Sacramento vel Sacris Reliquiis aut imaginibus Sanctorum praescriptae sunt. Pro aliis ecclesiae locis et ceteris casibus illuminatio electrica ad prudens Ordinarii judicium permittitur; dummodo species non habeatur theatralis ad mentem decreti n. 3579. diei 4. Junii 1895.

Atque ita rescripsit et declaravit, die 22. Novembris 1907.

S. Card. CRETONI, *Praef.*

L. † S.

† D. PANICI, Arch. Laodicen., *Secret.*

1507

1908

Aloysius
Ziade sine
permissione
vendit opu-
scula et s.
imagines.

Litteras Celsissimi ac Rssmi Domini Nuntii Apostolici Vindobonensis in causa sacerdotis Aloysii Ziade ad Eminentissimum ac Rssmum D. Primatem Regni Hung. et Metropolitae Strigoniensis directas atque per Eundem Nobis communicatas praesentibus in extenso publicamus Venerabili Clero dioecetano pro notitia congrua, ne sive ipsi sive eorundem fideles a praefato sacerdote decipiantur:

Magyarország bibornok-hercegprimása. Nr. 1628. — Illustrissime Domine Comes et Episcopo! Honore perfruor litteras Nuntii Apostolici die 11. Martii anni curr. ad me datas fine congruae dispositionis reverenter communicandi:

„De mandato Sacrae Congregationis de propaganda Fide Eminentiam Tuam Reverendissimam certiore reddere officio et honori mihi duco, quod quidam Sacerdos, Aloysius Ziade, cui nulla facta est a Sancta Sede auctoritas vel permissio, in populo diffundere audet opuscula et sacras imagines, omnino similes illis, quae in profectum pii operis sic dicti „de Montligeon“ panduntur: quasi ipse Sodalitatem aliquam fundaverit a dicta Societate de Montligeon manantem. Quae quum ita sint, Eminentiam Tuam Reverendissimam enixe rogo, ut haec omnia cum suis Episcopis suffraganeis communicare quam citius dignetur, *ut ipsi recte et opportune fideles edoceant, ne a praefato Sacerdote decipiantur.*“

In reliquo aestimatissimis fraternis affectibus commendatus peculiari cum cultu maneo Budapestini, die 13. Martii 1908. Illustritatis Vestrae humillimus servus *Claudius Card. Vaszary*, Princeps Primas Hungariae, Archieppus Strigonien.

1508

1908

Ludovico Ernyey assessori consist. Tyrnaviensis, vicearchidiacono et Personalia
parochio in Modor Caes. et Reg. Apost. Maiestas titulum abbatis S. Spiritus
de Monostor clementissime conferre dignata est.

Geysa Éber administrator parochiae Feked nominatus est parochus
ibidem.

Rudolphus Kiss administrator curatiae Lippó constitutus est administrator
curatiae Nagyvejke.

Guilielmo Fuchs curator in Nagyvejke commissa est administratio
curatiae Lippó.

Andreas Czindery subsidiarius in Lakócsa nominatus est administrator
parochiae Lakócsaensis in spiritualibus et temporalibus pro tempore infir-
mitatis parochi Joannis Erdélyi.

1509

1908

Deo protegente mense Maii et Junii visitationem canonicam institutam
atque S. Confirmationis sacramentum distribuam ordine sequenti:

Die 19-a Maii in Himesháza	Die 30-a Maii in Ibafa	Visitationis Canonicae et S. Confir- mationis ordo.
„ 20 „ „ „ Szebény	„ 31 „ „ „ Somogyszentlászló	
„ 21 „ „ „ Palotabozsok	Die 1-a Junii in Mozsgó	
„ 22 „ „ „ Véménd	„ 2 „ „ „ Szigetvár	
„ 23 „ „ „ Feked	„ 3 „ „ „ Lakócsa	
„ 24 „ „ „ Ráczmecske	„ 4 „ „ „ Drávaszentmárton	
„ 25 „ „ „ Püspöklak	„ 5 „ „ „ Bogdása	
„ 26 „ „ „ Máriakéménd		

Die 7-a Junii, Dominica Pentecostes, fideles Quinque-Ecclesienses
hora 8-a mane in Ecclesia Cathedrali confirmabo.

Die 9-a Junii in Kővágószőlős	Die 14-a Junii in Bükkösd
„ 10 „ „ „ Nagybicsérd	„ 15 „ „ „ Szentdienes
„ 11 „ „ „ Szabadszentkirály	„ 16 „ „ „ Szentlőrincz
„ 12 „ „ „ Magyarszentiván	„ 17 „ „ „ Bakonya
„ 13 „ „ „ Sumony	

1510

1908

F. évi V. sz. körlevelemben tudomására adtam az ehm. t. papság-
nak, hogy az új nyugdijszabályzat értelmében 3 nyugdíjas hely vár betöl-
Nyugdíjért
folyamodtak.

tésre, egyben felhívtam, hogy ezekért a kellőleg felszerelt folyamodványok f. évi március 31-ig nyújtandók be.

Jelzett határidőn belül 5 egyházmegyei plébános kért nyugdíjat és pedig :

1. *Vidák József*, hetvehelyi plébános, 50-ik éve áldozópap. A kerület ajánlja. Orvosi bizonyítvánnyal ugyan nem igazolja munkaképtelenségét, de erről magam szereztem tudomást.

2. *Haragó József*, kiérd. esperes, szebényi plébános, 72 éves, 48-ik éve áldozópap. A kerület ajánlja. Munkaképtelenségét orvosi bizonyítvánnyal igazolja.

3. *Teppert József*, czikói plébános, 71 éves, 48-ik éve áldozópap. A kerület ajánlja. Orvosi bizonyítvánnyal igazolja munkaképtelenségét.

4. *Gianone Gyula*, majsi plébános, 67 éves, 45-ik éve áldozópap, a kerület ajánlja. Orvosi bizonyítvány nincs mellékelve.

5. *Szalczér Sándor*, munkaképtelensége miatt szolgálat alól felmentett bátai plébános, 56 éves, 32-ik éve áldozópap, a kerület ajánlja, orvosi bizonyítvánnyal igazolja állandó munkaképtelenségét.

Fenti adatok alapján felhívom a t. egyházmegyei papságot, hogy a nyugdíjszabályzat 9. pontja értelmében a tavaszi koronákból vagy ezen kívül kerületenkint a ker. esperes útján nyilatkozzék, kiket ajánl a fentnevezett 5 folyamodó közül az üresedésben levő 3 nyugdíjas helyre. Felkérem a nt. esperes urakat, hogy azon esetben, ha nem egyhangulag állapodik meg a kerület, kiket ajánl, akkor névszerint sorolják fel ki és kikre adja szavazatát.

1511

1908

Utasítás a
a kerületi
nt. espere-
seknek az
uj Rituale
tárgyában.

F. évi II. sz. körlevelemben 341. sz. a. elrendeltem kötelezőleg, hogy f. évi ápr. 1-étől számítva az uj Rituale használtassék. Ennek dacára mai napig több plébániahivatal nem rendelt uj Ritualét, nevezetesen: Baranyakisfalud, Baranyaszentgyörgy, Bellye, Bikal, Bölcske, Döbrököz, Felsőmindszent, Hetvehely, Lippó, Majs, Mecsekjánosi, Mozsgó, Németi, Pécsbánya-telep, Radikovci, Szakadát, Veliskovci. Felhívom azért a kerületi nt. esperes urak figyelmét, hogy látogatásaik alkalmával tegyenek jelentést, vajjon a fentnevezett plébániák birnak-e az előirt Ritualével?

Utasítás a
kántori jöve-
delmek szi-
gorú feltün-
tetésére az
uj tanítói
díjlevelek
kiállítása
alkalmával.

1512

1908

Ez évi IV. körlevelemben közreadtam és pedig Tolna vm. közigazgatási bizottságának 879/1908. sz. határozata kapcsán a vallás- és közok-

tatásügyi m. kir. miniszteriumnak 1907. évi december hó 20-án kelt 144000. számú rendeletét, a mely az új javadalmi jegyzőkönyvek felvétele iránt intézkedik. Ennek kiegészítésül felmerült esetekből kifolyólag a legszigorubb mihez tartás céljából most a következőket rendelem. Azt tapasztalom ugyanis, hogy a javadalmi jegyzőkönyvek újrafelvételénél a tisztán kántori javadalmak érdekeltek részéről akként idomittatnak, hogy azokból minél több a tisztán tanítói javadalomhoz számíttassék, mi által a tisztán kántori javadalmak jelentékenyen megcsónkíttatnak. Tudnivaló, hogy az 1893. évi javadalmi jegyzőkönyvek a visita canonica alapján készültek s az 1893. évi XXVI. t.-c. akként intézkedett, hogy a kántori teendőkhöz járó jövedelem elkülöníttessék, mert, s ezt a törvény is elismerte, éppen az által, hogy az elkülönítést elrendeli, a tisztán kántori javadalom egyházi funkcióknak képezi ellenszolgáltatását s így az a tanítói teendők díjazásába be nem számítható. Ennek alapján felhívom az összes érdekelteket, és különösen az esperes-kerületi tanfelügyelő urakat s továbbá azon plebános urakat, a kik javadalmi jegyzőkönyv felvételénél, mint az egyházmegyei főhatóság megbízottjai vannak jelen, hogy azon összegek fentartására, melyek az 1893. évi javadalmi jegyzőkönyvben mint tisztán kántori javadalmak vannak megjelölve, a legszigorubb felügyelőnek s annak megcsónkítását semmi körülmények között meg ne engedjék, mert a mennyiben ilyen esetek előfordulnának, a sok költséggel és fáradsággal felvett új javadalmi jegyzőkönyveket jogérvényeseknek el nem ismerem s azok alapján a tanítók számára díjlevelet jóvá nem hagyok.

1513

1908

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 17468 1908. sz. intézvénnyel alapján elrendelem, hogy jelen rendelvényem vételétől kezdve mindazon tanítóknak, akik az egyházmegye kötelékébe lépnek, vagy valamely körülmény folytán új díjlevél kiállítását kérelmezik, díjlevelébe a következő határozmány is bevéttessék: „Köteles a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanítóegyesület“-be mint rendes tag belépni s az egyesület alapszabályainak magát alávetni“. Egyben közlöm, hogy az egyházmegyei tanfelügyelőséget utasítottam, miszerint olyan díjlevelet, melyben az említett határozmány benne nem foglaltatnék, jóváhagyásra elém ne terjesszen s illetőleg pótlás céljából azt az iskolaszéki elnökségnek minden egyes esetben küldje vissza. A hatóságom alá tartozó iskolaszékeket utasítom és kötelezem, hogy valahányszor tanítói állás betöltése céljából pályázatot hirdetnek, a pályázati feltételek közé eme határozmányt is minden egyes esetben vegyék be.

Uj tanítói díjlevelekbe az Ehm. Tanítóegyesületbe való belépés kötelezettsége befoglalandó.

1514

1908

Népiskolákban a magyar cimernek és a Hymnus szövegének kifüggesztéséről minis-teri rendelet.

Tudomásvétel és szoros mihez tartás céljából közlöm a vallás- és közoktatásügyi minis-terium alábbi rendeletét:

A m. kir. vallás- és közokt. minisztertől 20164. szám. Az 1907. évi XXVII. t.-c. 17. §-ban megállapított nemzeti jelvények közül az iskolai tantermekben kifüggesztendő „magyar cimer“ immár elkészülvén, intézkedtem az iránt, hogy ez a kir. tanfelügyelők útján a szükséghez képest az összes elemi népiskoláknak megküldessék.

Figyelemmel a törvény ama rendelkezésére, hogy minden iskola és minden tanító kötelessége a gyermekek lelkében a magyar hazához való ragaszkodás szellemét és a magyar nemzethez való tartozás tudatát kifejleszteni és megerősíteni és mert, úgy a nemzeti hymnus szövege kiváló mérvben alkalmas és mint történeti szemléltető kép nagy fontosságu eszköz, a tanítók ez irányu munkásságuk könnyebbitésére gondoskodtam, hogy a magyar nemzeti hymnus szövege és hangjegyei megfelelő méretű fali táblán feltüntetessék. Egyidejűleg pedig intézkedtem, hogy ezen szemléltető fali táblát is a folyó évben egyelőre az összes állami, községi és államilag segélyezett osztatlan felekezeti elemi népiskolák és az osztottak közül azok kapják meg. melyekben az V. és VI. osztályok is be vannak állitva.

Midőn ezeket a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomására hozom, egyben tisztelettel felkérem a főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék saját nagybecsü hatáskörében az iskolaszékeket és tanítókat utasítani, hogy úgy a hymnus, mint a nemzeti cimertábla is az isk. tantermekben az 1907. évi XXVII. t.-c. 17 §-ban és annak végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 38. §-ban foglalt rendelkezéshez képest megfelelő helyen, és oly módon függesztessék ki, hogy azon iskoláknál, amelyek hymnus táblát is kaptak, a nemzeti cimer lehetőleg mindig a hymnus tábla fölé helyeztessék.

Végül van szerencsém jelezni, hogy a törvény 17. §-ban megállapított többi nemzeti jelvények elkészítéséről is már gondoskodtam és azok szétküldéséről annak idején külön gondoskodom.

Budapest, 1908. évi február hó 27-én. APPONYI.

1515

1908

Párbérjárandóságok kivetése tárgyában minis-teri rendelet.

Párbérjárandóságok kivetése tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az alábbi rendeletet bocsátotta ki, melyet tudomásvétel céljából ezennel közlök:

A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter 1906. évi december hó 21-én 103338/1906. sz. a. kelt s Pest- stb vármegye közig. bizottságához intézett rendeletének mása.

A budajenői róm. kath. egyházközség költségeinek behajtása ügyében f. évi junius 15-én 2701. kb. sz. a. kelt előterjesztésére hivatkozással, a közlemények ./. a. visszazárása mellett, értesitem a címet, hogy folyó évi május hó 10-én tartott üléséből 4525/1905. kb. sz. a. hozott határozatát azon részében, mellyel Rácz Miksa budajenői lakos, bérlőt a szolgálatában lévő cselédpárookra kivetett egyházi járulékok megfizetése alól felmentette és a nevezett ellen elrendelt végrehajtást beszüntette, Budajenő község előjárósága által benyújtott felebbezés elutasítása mellett — helyes indokainál fogva ezennel helyben hagyom, ellenben az idézett határozat másik pontját, mint a cím által illetéktelenül meghozottat, feloldom.

Ugyanis eltekintve attól, hogy a politikai község jogosan állította be költségvetésébe és számadásába az egyházi személyzet járandóságait — amennyiben az egyházmegyei főhatóság által hiteles kivonatban hozzám bemutatott 1846. évi canonica visitatio szerint ezen járandóságokat régi megváltás folytán a „communitas“ tehát a politikai község tartozik fizetni — a községnek azon, a törvényhatóság jóváhagyásával is ellátott régi gyakorlata, mely szerint a szóban levő egyházi kiadások a községi költségvetésbe évről-évre beállítottak, felebbezés tárgyává nem tétetett és így ezen kiadásoknak a községi költségvetésből és számadásokból való kihagyása tárgyában a cím nem volt jogosítva érdemi határozatot hozni; de ily intézkedésre nem is volt illetékes, mert a községnek szóban levő eljárása, mint költségvetési kérdés a törvényhatósági bizottság ellenőrzése alá és annak illetékességi körébe tartozik.

A községnek azon eljárása, mely szerint az egyházi költségek összegét nem pótdóban, hanem páronkint egyenlően veti ki a községi lakosokra, helytelen vagy legalább is szokatlan ugyan, de mivel az egyházi költségeknek ezen fedezési módja a községi lakosok részéről eddigelé kifogás tárgyává nem tétetett, ez okból e részben sem volt érdemi határozat hozható.

A hivatalos másolat hitelül: Komlóssy, s. k. igazgató.

1516

1908

A szent Józsefről nevezett görzi papi-egyesület (St. Joseph-Priester-Verein in Görz) most közzétett 1907. évi jelentésében azt olvasom, hogy a múlt évben 218 papot és 12 papnövendéket vett ápolás alá Görzben, Meránban és Ikában. Hogy a beteg papok kedvezményben részesüljenek, előbb az

A Szent-József papi egyesület Görzben.

egyesület tagjainak sorába kell lépniök, amit annyival melegebben ajánlok, mivel nagy kedvezményeket nyújt ezen áldásosan működő egyesület tagjának csekély évi tagsági díj címén. Az egyesület vezetősége arra kéri az ikai szanatóriumba felvétetni kívánó betegeket, hogy szándékukat — tekintettel arra, hogy a tavaszi és nyári hónapokban nagyon sokan jelentkeznek, — idejekorán bejelentsék s megérkezésük és távozásuk napjához lehetőleg pontosan ragaszkodjanak. Görzben (szept. 15—május 15) Meránban (szept. 1—május 31) a felvétel*rendszerint az egész idényre szól, Ikában pedig, ahol junius hó kivételével bármikor lehet tartózkodni, három hónapra. Bővebb tájékozást ad: Zentral-Vorstand des St. Joseph-Priester-Vereines in Görz (Rudolphinum).

1517

1908

Irodalmi
művek aján-
lása:

Novák Milán
„A templo-
mok, plébá-
niaházak,
mellékhelyi-
ségek építési
és javítási
kötelezettsé-
géről“.

Novák Milán, a Horvát-Slavon-Dalmát kir. orsz. kormány vallás- és közoktatásügyi osztályának titkára, kidolgozta és sajtó alá bocsátotta a következő munkát: *Ki köteles építeni és kijavítani a katolikus plebánia templomokat és plebániaházakat mellékhelyeikkel együtt* s hogy mi ilyen esetekben az eljárás? Szól ezen munka a hozzájárulási kötelezettségről és a hozzájárulási tárgyalásról, árlejtésről, építkezési szerződésről, felügyeletről és felülvizsgálatról stb. Ezen munka a fenálló előírásokon alapszik s célul azt tűzte ki, hogy azon elvek, melyek még érvényben vannak, rendszerbe foglaltassanak. Ára 4 K. Megrendelhető fentnevezett szerzőnél Zágráb (Opatička ul. 7) A valpói és dolnji-miholjaci esperesi kerület t. papságának figyelmébe ajánlom.

Gennari Kázmér „Az új házassági törvény rövid magyar-
rázata“.

Gennari Kázmér, biboros, „Az új házassági törvény rövid magyar-
rázata“ c. munkájának az olasz eredeti, jelentékenyen bővített és javított, harmadik kiadását magyarra fordította Dr. Császár József. Megrendelhető az „Egyházmegyei nyomdában“ Szombathely. Ára 1 K 20 fillér a pénz előzetes beküldése mellett. Növendék papoknak legalább 10 példány egyszerre való rendelése esetén egy példány ára 90 fillér.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 21-a Aprilis a. 1908.

† Julius, m. p.
episcopus.

1908.

VII.

1918

1908

Vix ac decretum „Ne temere“ de sponsalibus et matrimonio ab hac S. C. promulgatum fuerit, plures ubique excitatae sunt disputationes de aliquibus illius articulis interpretandis.

Solutio
dubiorum
circa decre-
tum

Quare sequentia dubia in plenariis comitiis a S. Congregatione Concilii die 1. Febr. anni curr. habitis Emis Patribus proposita fuerunt:

„Ne temere.“

I. An decreto *Ne temere* adstringantur etiam catholici ritus orientalis. — Et quatenus negative:

II. Utrum ad eodem decretum extendere expediat. — Et quatenus saltem pro aliquo loco decretum non fuerit extensum:

III. Utrum validum sit matrimonium contractum a catholico ritus latini cum catholico ritus orientalis, non servata forma ab eodem decreto statuta.

IV. An sub art. XI, §. 2, in exceptione enunciata illis verbis „nisi pro aliquo particulari loco aut regione aliter a S. Sede sit statutum“ comprehendatur tantummodo Constitutio *Provida* Pii PP. X; an potius comprehendantur quoque Constitutio Benedictina et cetera eiusmodi indulta impedimentum clandestinitatis respicientia.

V. Num in imperio Germaniae catholici, qui ad sectam haereticam vel schismaticam transierunt, vel conversi ad fidem catholicam ab ea postea defecerunt, etiam in juvenili vel infantili aetate, ad valide cum persona catholica contrahendum adhibere debeant formam in decreto *Ne temere* statutam, ita scilicet ut contrahere debeant coram parcho et duobus saltem testibus. — Et quatenus affirmative:

VI. An, attentis peculiaribus circumstantiis in imperio Germaniae existentibus, opportuna dispensatione provideri oporteat.

VII. Ubinam et quomodo capellani castrenses, vel parochi nullum absolute territorium nec cumulative cum alio parcho habentes, at jurisdic-

tionem directe exercentes in personas aut familias, adeo ut has personas sequantur quocumque se conferant, valide matrimoniis suorum subditorum adsistere valeant.

VIII. Ubinam et quomodo parochi qui, territorium exclusive proprium non habentes, cumulative territorium cum alio vel aliis parochis retinent, matrimoniis adsistere valeant.

IX. Ubinam et quomodo parochus, qui in territorio aliis parochis assignato nonnullas personas vel familias sibi subditas habet, matrimoniis adsistere valeat.

X. Num capellani seu rectores piorum cujusvis generis locorum, a parochiali jurisdictione exemptorum, adsistere valide possint matrimoniis absque parochi vel Ordinarii delegatione.

XI. An a decreto *Ne temere* abolita sit lex vel consuetudo in nonnullis dioecesibus vicens, vi cujus a Curia episcopali peragenda sunt acta, quibus constet de statu libero contrahentium, et dein venia fiat parochis adsistendi matrimoniis.

XII. An et quousque expediat prorogare executionem decreti *Ne temere* pro nonnullis locis juxta Ordinariorum petitiones.

Et Emmi Patres ad huiusmodi dubia ita respondendum censuerunt:

Ad I. Negative.

Ad II. „Ad S. Congregationem de Propaganda Fide“.

Ad III. „Dilata, et exquiratur votum duorum Consultorum, qui prae oculis habeant leges hac de re vigentes apud Orientales“.

Ad IV. „Comprehendi tantummodo Constitutionem *Provida*, non autem comprehendi alia quaecumque decreta, facto verbo cum SSmo; et ad mentem“.

Ad V. „Affirmative“.

Ad VI. „Negative, ideoque servetur decretum *Ne temere*“.

Ad VII. „Quoad capellanos castrenses aliosque parochos, de quibus in dubio, nihil esse immutatum“.

Ad VIII. „Affirmative in territorio cumulative habito“.

Ad IX. „Affirmative, quoad suos subditos tantum, ubique in dicto territorio, facto verbo cum SSmo“.

Ad X. „Affirmative pro personis sibi creditis, in loco tamen ubi jurisdictionem exercent, dummodo constet ipsi commissam fuisse plenam potestatem parochialem“.

Ad XI. „Servetur solitum“.

Ad XII. „Ad Emum Praefectum cum SSmo“.

Die vero quarta dicti mensis et anni SSmus D-nus Noster Pius

PP. X, audita relatione infrascripti Praefecti S. C. Concilii, supra relatas resosutiones ac declarationes ratas habere et confirmare benigne dignatus est. Easque vulgari mandavit, contrariis quibuscunque non obstantibus.
† Vincentius Card., Ep. Praenest. Praefectus. B. Pompili, Secretarius.

1919

1908

Tam ex responso ad dubium IV. supra allatum a S. C. C. datum, quam ex rescripto S. Apostolicae Sedis per Emum. ac Rssmum D. S. Congr. Conc. Praefectum ad Emum ac Rssmum D. Principem Primatem R. Hungariae directo dd. 8-a Aprilis a. c. procul dubio patet valorem privilegii Instructionis Lambruschinianaе, necnon declarationis Emi M. Card. Rampolla de die 31-a Augusti 1897 (publicata fuit in Litteris Circularibus anni 1903. XIII. sub nr. 2759/1903) per Decretum *Ne temere* (publicatum fuit in L. Circ. 1907 XIV 3772/1907) omnino cessasse.

Matrimonia mixta non servata forma Tridentina sunt invalida.

Hucusque enim matrimonia mixta inter partem catholicam et partem acatholicam, sed tamen christianam, in Hungaria valide (quamvis illicite) contrahi potuerunt etiam coram ministro acatholico (juxta instructionem Cardinalis Lambruschini dd. 30. Apr. 1841), imo etiam coram solo officiali magistratus civilis (e declaratione Emi M. Card. Rampolla supra cit.)

Nunc autem juxta legem novam per Decretum *Ne temere* eiusque supra allatam declarationem matrimonia mixta quoque tantum coram parochio catholico valide contrahuntur, quia exceptio in §. 2. can. XI. Decreti *Ne temere* contenta („nisi pro aliquo particulari loco aut regione aliter a S. Sede sit statutum“) a S. Congr. Concilii ita interpretata est, ut ea tantum constitutionem „*Provida*“ a SSmo Domino Nostro pro Germania concessam comprehendat. Quapropter matrimonia mixta inde a 19. Aprilis a. currentis sine assistentia parochi contracta et deinceps contrahenda sunt coram Deo et sancta Ejus Ecclesia prorsus invalida et nulla, atque nihil aliud, nisi illegitima contubernia.

Unde ea, quae in puncto 9. *Instructionis* Nostrae (Litt. Circ. a. 1908 IV. sub n. 875/1908.) de valore matrimoniorum mixtorum coram officiali civili tantum contractorum diximus, revocamus et roboris nullius esse volumus, atque circa celebrationem matrimoniorum mixtorum sequentia statuimus:

1. Mixta matrimonia amodo tantum sub cautelis ab Ecclesia praescriptis (reversalibus ante pactum civile coram magistratu civile datis) et cum dispensatione in impedimento mixtae religionis et cum assistentia parochi catholici atque eo ritu acsi utraque nupturientium pars catholica esset, sicut in Rituali Strigoniensi (pag 213) praescribitur, iniri possunt.

2. Genus illud matrimoniorum validorum quidem, sed illicitorum, quod apud nos coram ministro acatholico vel solo officiali civili (alibi vero cum assistentia mere passiva parochi catholici) contrahi possibile erat, excepta Germania, ubique terrarum sublatum est, quapropter si mixtae religionis nupturientes absque reversalibus et absque dispensatione ecclesiastica matrimonium coram foro civili contraxerint, tales ritu, ecclesiastico copulari utique non possunt et pars catholica nec post contractum tale contubernium in sede confessionali absolvi potest.

3. Si tamen casus infelix emerit, partem catholicam in tali matrimonio invalido inde a 19-a Aprilis contracto vivere et conscientiae remorsibus actam in sacramento poenitentiae medelam mali quaerere atque matrimonium suum convalidari vehementer desiderare, totum negotium sub secreto ordinariatui exponendum erit, ut in casibus particularibus ex speciali gratia Apostolicae Sedis de opportuno remedio providere possit.

Requiro autem SS. Curiones, quatenus zelo indefesso adlaborent, ut mixta matrimonia aut omnino impediuntur, aut saltem non aliter quam juxta mentem Ecclesiae cum reversalibus et dispensatione in facie Ecclesiae Catholicae valide et licite contrahantur.

1920

1908

Romana et Aliarum

Dubiorum circa Decretum de Sponsalibus et Matrimonio.

Solutio
aliorum du-
biorum circa
decretum

„Ne lemere“.

Propositis in Generali Congregatione diei 28. Martii 1908. sequentibus dubiis, nempe:

I. *Utrum validum sit matrimonium contractum a catholico ritus latini cum catholico ritus orientalis, non servata forma a decreto Ne temere statuta.*

II. *An in art XI. §. 2. eiusdem decreti sub nomine acatholicorum comprehendantur etiam schismatici et haeretici rituum Orientalium.*

III. *Num exceptio, per Const. Provida in Germania inducta, censenda sit uti mere localis, aut etiam personalis.*

IV. *An Ordinarii et parochi nedum explicite sed etiam implicite „invitati ac rogati“, dummodo tamen „neque vi neque metu gravi constricti requirant excipiantque contrahentium consensum“ valide matrimoniis assistere possint.*

V. *An ad licitam matrimonii celebrationem habenda sit ratio dumtaxat menstruae commorationis, aut etiam quasi—domicilii.*

VI. *Utrum sponsalia, praeterquam coram Ordinario aut parcho, celebrari valeant etiam coram ab alterutro delegato.*

VII. *Utrum sponsalia celebrari possint dumtaxat coram Ordinario vel parcho domicilii aut menstruae commorationis, an etiam coram quolibet Ordinario aut parcho.*

Emmi Patres omnibus sedulo perpensis, respondendum mandarunt:

Ad Ium Negative. Ad IIum Affirmative. Ad IIIum Exceptionem valere tantummodo pro natis in Germania ibidem matrimonium contrahentibus, facto verbo cum SSmo. Ad IVum Affirmative. Ad Vum Affirmative ad primam partem, negative ad secundam. Ad VIum Negative. Ad VIIum Posse celebrari coram quolibet Ordinario aut parcho, dummodo intra limites territorii eiusdem Ordinarii vel parchi.

Die autem 30. dicti mensis Martii SSmus Dnus Noster, audita relatione infrascripti Secretarii S. C. Concilii, supra relatas Emmorum Patrum resolutiones ratas habuit et approbavit, quibuslibet in contrarium minime obstantibus. † Vincentius Card. Ep. Praenest. Praefectus. B. Pompili, Secretarius.

1921

1908

Rmus Dnus Raymundus Ibarra et Gonzalez, Archiepiscopus Angelo-politanus in republica Mexicana, a S. Rituum Congregatione sequentium dubiorum solutionem reverentem exposcit:

I. Per decretum S. R. C. n. 3859 die 4 Junii 1895 declaratum fuit „lucem electricam adhiberi posse in templis non ad cultum sed ad tenebras depellendas, seclusa omni theatrâli specie.“ Jamvero cum a nonnullis tale decretum nimis late interpretari videatur, ad controversias dirimendas, quaeritur in particulari:

1. Licebitne apponere in altari in quo SS. Sacramentum publicae fidelium patet venerationi electricas lampades, sive tabernaculum circa, sive in vasis florigeris quae inter candelabra locantur?

2. Fasne erit imagines SS. Cordis Jesu, vel B. Mariae Virginis iisdem electricis circumcingere luminibus, ad instar scilicet fulgidae coronae circa caput, lunae sub pedibus, vel ad modum solarium radiorum ad latera; et in capitibus duodecim Apostolorum linguas igneas effingere rubeis lampadibus?

3. Permittine demum poterit quod in lampadibus quae ex ecclesiae fornicibus pendent, candelae ex cera, fictis candelis electricis substituantur?

II. Per decretum n. 3964 De Truxillo die 17 Septembris 1897 prohibitum fuit ut „mulieres ac puellae intra vel extra ambitum chori canant in missis solemnibus“, idemque confirmatum est die 19 Februarii 1903. Attamen cum in Motu proprio SS. D. N. Pii PP. X. *Inter pastoralis officii*

Solutio nonnullorum dubiorum circa lucem electricam et cantum mulierum in ecclesiis.

de musica sacra d. d. 22. Novembris 1903. praecipiat ut „cantus gregorianus in populi usus restituendus curetur, quo ad divinas Laudes mysteriaque celebranda magis agentium partem, antiquorum more, fideles conferant“ quaeritur: Licebitne permittere ut puellae ac mulieres in scamnis sedentes, ipsis in ecclesia assignatis separatim a viris, partes invariabiles missae cantent; vel saltem extra functiones stricte liturgicas, hymnos aut cantilenas vernaculas concinant?

Et Sacra Rituum Congregatio, ad relationem subscripti Secretarii, exquisitis votis utriusque Commissionis tum Liturgicae tum de musica et cantu sacro, omnibusque sedulo perpensis, ita rescribendum censuit:

Ad I. „Pro tribus quaestionibus particularibus dentur et servantur decreta juxta alias similes resolutiones.“

Ad. II. „Affirmative ad utrumque, et ad mentem. Mens est: 1. ut intra christifideles viri et pueri, quantum fieri potest, suam partem divinis Laudibus concelebrandis conferant, haud exclusis, tamen maxime ipsorum defectu, mulieribus et puellis; et 2. ut ubi officiatura choralis habetur, cantus exclusivus mulierum, praesertim in cathedralibus ecclesiis non admittatur, nisi ex gravi causa ab Ordinario agnoscenda; et cauto semper ut quaevis inordinatio vitetur.“

Atque ita rescripsit, die 17 Januarii 1908.

L. † S. S. Card. *Cretoni*, Praefectus. † D. *Panici*, Archiep. Laodicen., Secretarius.

1922

1908

Loisy Alfredus sacerdos nominatim ac personaliter excommunicatur

Sacerdotem Alfredum Loisy, in dioecesi Lingonensi in praesens commorantem, plura et verbo docuisse et scripto in vulgus edidisse, quae ipsa-met fidei christianae potissima fundamenta subvertunt, jam ubique compertum est. Spes tamen affulgebat eum, novitatis magis amore quam animi pravitate fortasse deceptum, recentibus in ejusmodi materia Sanctae Sedis declarationibus et praescriptionibus se conformaturum; ideoque a gravioribus canonicis sanctionibus hucusque temperatum fuit. Sed contra accidit: nam, spretis omnibus, non solum errores suos non eiuravit, quin imo, et novis scriptis et datis ad Superiores litteris, eos pervicaciter confirmare veritus non est. Quum plane igitur constet de ejus post formales canonicas monitiones obfirmata contumacia, Suprema haec Sacrae Romanae et Universalis Inquisitionis Congregatio, ne muneri suo deficiat, de expresso SSmi Domini Nostri Pii PP. X. mandato, sententiam majoris excommunicationis in sacerdotem Alfredum Loisy nominatim ac personaliter pronunciat,

eumque omnibus plecti poenis publice excommunicatorum, ac proinde vitandum esse atque ab omnibus vitari debere, solemniter declarat. — Datum Romae ex Aedibus S. Officii, die 7. Martii 1908. *Petrus Palombelli*, S. R. et U. I. Notarius.

1923

1908

Caesarea et Reg. Apost. Sacratissima Maiestas altissima Sua resolutione Personalia.
Viennae dd. 24-a Aprilis abbatiam realem S. Martini de Vaska Illmo ac
Rssmo D. *Petro e Comitibus Vay* protonotario apostolico, sacerdoti archidioec.
Strigoniensis benignissime conferre dignata est.

Eadem Sacratissima Maiestas Rssmum D. *Josephum Horváth* canonicum
dioecesis Rosnaviensis titulo abbatiae SS. Trinitatis de Siklós decorare
clementissime dignata est.

Stephanus Palkó administrator parochiae vacantis Regöly erga prae-
sentationem Celsissimi Domini Patroni nominatus et investitus est parochus
ibidem.

Josephus Szeitz, cooperator in Mecsekszabolcs, constitutus administra-
tor in Máriakéménd.

Missi sunt cooperatores: *Georgius Blandl* e Bátaszék ad Mecsek-
Szabolcs.

Georgius Folnegovics adusque administrator in Máriakéménd ad Püspök-
szenterzsébet.

Paulus Fövényessy e Bogdása ad Ozora.

Ioannes Horváth iunior e Püspökszenterzsébet ad Máriakéménd.

Carolus Kerbolt e Himesháza ad Kurd.

Aloysius Koch e Kurd ad Bátaszék.

Vilhelmus Mindszenti e Máriakéménd ad Bogdása.

Alexander Pálffy ex Ozora ad Himesháza.

1924

1908

Anno currenti ss. exercitia pro sacerdotibus sub manuductione alicuius Exercita ss.
pro sacerdo-
tibus.
patris e Societate Jesu in aedibus Seminarii initium habebunt die 24-a
Augusti vespere, finientur vero 28-a Augusti mane cum communione sacra.

Finis ss. exercitiorum eorumque fructus saluberrimi noti sunt omnibus
Vobis, VV. Fratres, quantopere desideramus, ut unusquisque Vestrum, si
fieri potest unoquoque anno, at minimum infra tres-tres annos exercitia ss.
peragat, e mandato Nostro in Litteris Circularibus anni praeterlapsi V. sub

nr. 542/1907. elucet. Quapropter nolumus Vos verbis uberioribus ad eadem invitare, sed paterne et amanter hortamur Vos: venite et percipite verba salutis, ut Ipsi in Christo vivatis et Christus regnet in Vobis atque spiritu Christi animati quamplurimos Christo lucrificatiis.

Comparituri in aedibus Semminarii hospitio et victu diebus suprafatis erga 10 coronas providebuntur, cooperatores tamen a solutione huius intentionis relevamus. Requiritur porro, ut comparituri hanc intentionem suam 7 saltem diebus praeve vicerectori Seminarii notam reddant et superpelliceum, stolam albi coloris, item libellum aureum Thomae a Kempis de „Imitatione Jesu Christi“ secum ferant.

1925

1908

Lelki sz. gyakorlatok az egyh. tanítók részére.

Azon nagy lelki haszontól, mellyel a lelki sz. gyakorlatok vannak egybekötve, ez idén sem akarván megfosztani egyházmegyém kedves tanítóit, ezek családját és a rájuk bízott zsenge ifjúságot, elhatároztam, hogy az előző évek példáján buzdulva, ez idén is tartatok lelkigyakorlatokat kedves tanítóim részére.

Szeretettel hívom azért erre az egyházmegyei, összes r. k. tanítókat, a tisz. lelkészkedő papságot pedig felkérem, hogy a plébániabeli tanítókkal a lelki sz. gyakorlatok idejét, helyét és körülményeit oly buzgalommal közöljék, hogy ezekről azok mindegyike kellő időben tudomást szerezzen és eljárásuknak észrevehető eredményét lássam. Nagyon óhajtanám, hogy mindenki, aki már egyszer részt vett, még egy kartársat hozzon magával.

Az egyházmegyei r. k. tanítók részére a lelki gyakorlatok folyó évi aug. 3-ikán este 6 órakor kezdődnek és 7-én a kora reggeli órákban sz. áldozással érnek véget.

A kik ezen lelki sz. gyakorlatokon egyházmegyei tanítóim közül részt venni óhajtanak, elhatározásukat legalább egy héttel előbb a pécsi papnevelő intézet igazgatóságának jelentsék be s a szeminariumban ezen napok alatt ingyenes ellátásban részesülnek.

1926

1908

Növendékpapok felvétele.

Felhívom a tisztelendő lelkészkedő papságot, hogy különösen a gimn. IV. osztályát végzett és érettségit tett, valamint a főgymn. V., VI., VII. osztályát végző tanulóknak alkalmas módon adják tudomására, hogy a növendékpapok felvétele a pécsi papnevelő intézetbe f. évi június 30-án és július 1-én fog megejtetni. Akik pályázni szándékoznak, előző évi iskolai bizonyít-

ványukkal és keresztelő levelükkel, valamint himlő ellen történt újra oltásukat igazoló bizonyítványukkal f. évi junius hó 30-án a délelőtti órákban jelentkezzenek a pécsi papnevelő intézet aligazgatójánál, ki őket a szükséges utasításokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és felvétel július 1-én d. e. 10 órakor a papnevelő intézet disztermében fog megtartatni. Megfelelő bizonyítvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és horvát nyelvet is beszélik, előnyben részesülnek.

A felvételi vizsgálat ideje alatt olyan pályázók, akik ebbeli szándékukat a papnevelő intézet aligazgatójának *eleve* bejelentik, a papnevelő intézetben ingyenes ellátásban részesülnek.

1927

1908

Közlöm a Pécsi Püspöki tápintézet felvételi feltételeit az 1908/909. tanévre. Azok közül az 5-ik és 9-ik pont pontos betartására külön felhívom az érdekeltek figyelmét. Felvétel a tápintézetbe.

Mindazok, akik a Pécsi Püspöki Tápintézetben a jövő 1908/909. iskolai évben akár a Hetey Sámuel alap terhére, akár más jötevők adományából fenntartott ingyenes avagy fizetési helyet elnyerni óhajtanak, folyamodványaikat hozzám címezve, a tápintézet igazgatójánál (Tiszt. Komócsy István kisebb papnevelő int. subregens Pécs, Papnövelde-u. 2. sz.) legkésőbb folyó évi *junius 1-ig* nyújtsák be. A pályázati feltételek a következők:

1. Amennyiben valaki olyan helyre kérelmezi föl vételét, melyet az egyházmegyei espereskerületek, tanítótestületek vagy egyesek tartanak fenn, folyamodásaikat a fentartók közvetítésével vagy írásbeli ajánlatával nyújtsák be. Ilyen írásbeli ajánlás nélkül a pártolásra való hivatkozás figyelembe nem vehető.

2. Személyes megjelenés nem szükséges, de viszontválasz és okmányok biztosítására, levélbélyeg és ajánlás fedezésére 45 fillér bélyegeken csatolandó. Ennek hiányában az intézet igazgatója az okmányokat nem küldi vissza.

3. Azoknál, kik az elmúlt iskolai évben nyertek már ellátást a Tápintézetben, ezen körülmény jelzendő, valamint az is, kinek jótéteményét élvezték.

A folyamodványban pontosan kiirandó a szülők (gyám) vallása, polgári állása, lakása, postacíme.

4. Elemi iskolások a Tápintézetbe fel nem vétetnek. Tanítóképzőintézeti növendékek, gimnáziumi, reáliskolás és polgári iskolai tanulók közül

is csak azok, kik az év végén legalább elsőrendű osztályzatot nyernek. A jelen tanév első feléről szóló értesítő vagy annak bélyegtelen hiteles (pld. a tanár urak vagy plebános urak által láttamozott) másolata csatolandó.

5. Az érdekelt szülők a felvételi értesítést még a tanév lezárása előtt megkapják, hogy gyermekeik kellő elhelyezéséről eleve gondoskodhassanak; kötelesek azonban az intézet igazgatójánál a felvett növendékek 1907/1908, évi iskolai bizonyítványát, esetleg beirási igazolványát *julius* hó első felében bemutatni, illetve postán beküldeni. Amennyiben valaki ezt elmulasztaná, avagy feltételesen felvett növendéknek elégtelen osztályzata is volna, a felvétel érvénytelen s a helyet más érdemesebb kapja meg.

6. A pécsi egyházmegyei tanítók gyermekei a Hetey alapítvány helyein elsőséget nyernek.

7. Egyesek fizetési helyeket is nyerhetnek el. Ez esetben a Tápió-intézet ellátási díja, melyért a növendékek ebédet és vacsorát kapnak, 10 hónapra 120 kor., mely összeg 60 koronás részletben az intézet igazgatójánál fizetendő. Késedelmezés esetén az igazgató záros határidőt szab, s ha az alatt a fizetés be nem folyik, a növendéket elbocsáthatja. Ugyanez történik olyan növendékkel, kinek pártfogója nem fizeti be a tandíjat.

8. A felvett növendék tartozik mindenben az intézet igazgatójának rendelkezéseire alkalmazkodni. Meg nem felelő viselkedés, vagy rossz tanulás esetén az intézetből eltávolíttatik. Az így eltávolított vagy önként távozó növendékek befizetett díjaikat, a már megkezdett hónapra nem kapják vissza.

9. Mindennemű befizetések az intézet igazgatójához (Tiszt. Komócsy István kisebb papnevelő int. subregens Pécs, Papnövelde-u. 2. sz.) küldendők, ki is az egyházmegyei hatóságnak köteles azokról kimutatásokat előterjeszteni. Az egyházmegyei hatóság pedig körlevélileg nyugtázza azokat.

A Püspöki Tápió-intézet fönntartása és további fejlesztése főpásztori működésem kedves gondját képezi. Más szegényebb sorsú családok érdekes gyermekeinek fölsegélyezése mellett első sorban egyházmegyei tanító-ságom gyermekeinek neveltetését óhajtom biztosítani. Egyházmegyéim espereskerületei főként pedig tanító-egyesületei megértik azt, mekkora anyagi és erkölcsi érdekek fűződnek középiskolai ifjuságunk ellátásához és helyes irányu neveléséhez. Óhajtandó lenne, hogy azon espereskerületekhez és tanítótestületekhez, melyek eddig is fentartottak helyeket a fönnt közöltek szerint, mások is csatlakozzanak s előterjesztéseiket ez irányban időben megtegyék.

1928

1908

Az Országos Kath. Tanítói Segélyalap Elnöksége. 495./1908. számhoz. Az országos kath. tanítói segélyalapból nyerendő ösztöndíjak és segélypénzekért benyújtandó kérvények határideje.

Felhívás. Az „Országos Kath. Tanítói Segélyalap“ mindazon t. Tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében jogosítva vannak ösztöndíjak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyűjtő-bizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal útján f. évi július 15-ig az illető főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz betérjeszteni sziveskedjenek.

Tájékoztatásul tisztelettel megjegyzem, hogy a középponti bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett alá kell iratni az illetékes plébániai hivatal által. Ezen hitelesítés sem községi, sem működési bizonyítvánnyal nem helyettesíthető. Ami a melléklendő iskolai bizonyítványokat illeti, miután a középponti bizottság csak augusztus utolsó napjaiban tarthatja ülését és így a folyamodványokat az iskolai beiratások idejéig nem intézheti el, kizárólagosan hiteles másolatokban méltóztassék benyújtani. A folyamodványok mellé az új tagsági könyvecskék is csatolandók.

Tudatom továbbá, hogy segélyben csak a t. Tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap jótéteményét. A folyamodványban azértis világosan megemlíteni kérem, mikor és minő segélyben részesült a folyamodó; esetleg gyermekei élveznek-e és minő ösztöndíjat.

Végül a t. Tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve; továbbá amelyek nem az egyházi hatóságok útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Budapest, 1908. évi május hó 1-én. Dr. Walter Gyula, p. praelatus, kanonok, papn. kormányzó, a Segélyalap elnöke.

1929

1908

Az Országos kath. tanítói segély-alap elnöksége. 494/1908. szám. Az országos tanítói segélyalap közgyűlése

A főtisztelendő egyházmegyei Főhatóságnak Pécs. A magyarországi latin és görög szertartású római katolikus tanítók segélyalapjának középponti bizottsága az alapszabályok 32. §-a értelmében folyó évi rendes közgyűlést Budapesten, augusztus hó 27-én az egyetemi templomban 9 órakor végzendő csendes sz. mise meghallgatása után közvetlenül, vagyis 9¹/₂ órakor

a Középponti Papnövelde disztermében (IV. Papnövelde-utca 7.) fogja megtartani.

Mély tisztelettel kérem a főtisztelendő egyházmegyei Hatóságot, hogy az új alapszabályok IX. 30. §. c) pontja értelmében a Nagyméltóságu Püspöki karnak képviselőjére meghatalmazottat kiküldeni; d) pontja értelmében pedig az alap tagjainak képviselőjére az egyházmegye tanítósa körében a választást elrendelni és a megbízottak neveit alulirott tudomására adni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel Budapest, 1908. évi május hó 1-én. Főtisztelendő egyházmegyei Főhatóságnak alázatos szolgálja *Dr. Walter Gyula*, pápai praelatus, kanonok, az orsz. kath. tanítói segélyalap középp. bizottságának elnöke.

Az alap egyházmegyei tagjainak képviselőjére kiküldendő megbízott választása iránt 1906. évi IX. sz. körlevelemben intézkedtem.

1930

1908

Reviczky
Aladár „A
Gyakori Szent
Áldozásról“
c. művének
ajánlása.

Reviczky Aladár missziótársasági áldozópapnak „A Gyakori Szent Áldozásról fiatal áldozópapoknak ajánlva“ c. füzetét egyházmegyém összes nt. espereseinek jelen körlevelem kíséretében megküldöm, kérvén, hogy ezen értékes kis művet átolvasni és terjeszteni sziveskedjenek. Egyben az ehmt. papságnak figyelmébe szívesen és melegen ajánlom. Megrendelhető a szerzőnél: Voloska (Istrien). Egy füzet ára 20 fillér, mely levélbélyegeken is küldhető.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 16-a Maii a. 1908.

† Julius, m. p.
episcopus.

1908.

VIII.

2341

1908

Dilecto filio Nostro Claudio S. R. E. Presb. Card. Vaszary, Archiepiscopo Strigoniensi, Strigonium. — Pius PP. X. — Dilecte fili Noster, Salutem et Apostolicam Benedictionem. — Vertente hoc anno Sacerdotii Nostri quinquagesimo, non cessat divino munere Catholicus orbis, praeerantibus Episcopis, suam Nobis pietatem multipliciter testari: quae testimonia eo maxime Nos recreant, quia Ecclesiae sanctae unitatem praeclare illustant atque confirmant. In hoc genere nuper se Nobis admodum probarunt Venerabiles Fratres ex Hungaria, qui quum de more inter se convenissent, te usi sunt interprete, ut communia vota studiaque Nobis significarent. Equidem his delectati sumus plenis amoris fideique litteris: quam-quam de vestro erga Nos animo dubium Nobis nunquam fuit. Quod grate ea commemorastis, quae pro christiani populi salute gessimus, libenter amplectimur tale officium; praesertim quia vestram Nobis diligentiam nec defuisse nec defore certo scimus. Illud eo libentius intelligimus, omnem vos dare operam ut conjunctissimam Apostolicae Sedi retineatis Hungariam; ad eamque fovendam necessitudinem non parum posse immortalium beneficiorum memoriam, quibus civitatem Vestram Romani Pontifices ornavunt. De pastoralis epistola, cujus exemplum adjecistis his litteris, gratum praecipue est, velle vos in dioecesibus vestris ita sacerdotalis consecrationis Nostrae agi solemnia, ut significationibus piaae erga Nos voluntatis comitentur sanctissimi ritus, qui ad recolenda christianae sapientiae praecepta, atque ad expiandos animos celebrari solent. Nos quidem nullum meliorem fructum capere ex hac eventus faustitate possumus, quam si videamus bonos, gratificandi Nobis causa, studiosius officia christianae vitae colere: idque vos ut in gregibus vestris effectum dare summa ope nitamini, vehementer hortamur. Auspicem interea divinorum munerum, ac testem paternae Nostrae benevolentiae, tibi, dilecte Fili Noster, ceterisque istius nationis Episcopis, et Clero populoque vestro Apostolicam benedictio-

Responsum
Suae Sancti-
tatis ad gra-
tulatoriam
chori Eppo-
rum Hunga-
riae epi-
stolam.

nem peramanter impertimus. — Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Aprilis anno MCMVIII, Pontificatus Nostri quinto. — *Pius PP. X.*

2342

1908

Preces pro
ordinandis.

Deo favente clericis Nostris annum quartum ss. Theologiae diebus proximis absoluturis: *Stephano Cséplő, Carolo Fejes, Colomanno Galambos, Conrado Gestettner, Josepho Györkös, Ludovico Iselstöger, Francisco Marovics, Joanni Rumsauer, Joanni Scharfenberger, Francisco Seleznik, Josepho Szentiványi et Mathiae Weyer* die 25-a Junii ordinem s. subdiaconatus, die 26-a Junii ordinem s. diaconatus, die vero 27-a Junii ordinem s. presbyteratus per manuum Nostrarum impositionem sumus collaturi. *Petrus Frost* ob defectum aetatis tantum s. ordine subdiaconatus et diaconatus —, *Angelus Feisz* subdiaconus O. S. Fr. vero tantum ordine s. diaconatus initiabitur. *Ladislauum Bencze* theologum Nostrum annum quartum ss. Theologiae in collegio Pázmány absoluturum ad Illmum ac Rssmum D. Nicolaum e Comitibus Széchényi episcopum Jaurinensem dimisimus ad ordines in Collegio praedicto suscipiendos.

Ut omnes recensiti ad ss. ordines promovendi sancti et perfecti evadant ministri mysteriorum Dei, sicut monet Apostolus „*Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra*“ I. Thess. 4.; item S. Matth. Evang.: „*Estote perfecti, sicut pater vester*“ (S. Matth. 5); pariter casti, sobrii, prudentes, zelosi animarum curatores, qui converti faciant peccatorem ab errore viae suae atque salvent animam eius a morte, praesentibus mandamus omnibus Vobis SS. Curionibus, ut populum fidelem praevis edoctum provocetis, quatenus sequenti Dominica, quae est II. p. Pentecosten, item diebus ordinum conferendorum post S. Missae sacrificium Vobiscum ferventes pro ordinandis ad Deum preces fundat. Item praecipimus, ut omnes sacerdotes dioecesani praefata Dominica atque diebus ss. ordinum orationibus ss. Missae sacrificii collectam *Pro omni gradu Ecclesiae* addant.

2343

1908

Obitus
Aurelii Bo-
ross parochi.

Aurelius Boross emeritus parochus Szálkaënsis in statu quietis cum pensione annua die 3-a Maji a. c. repentine e vivis sublatus est in Szekszárd anno aetatis 64-o, sacerdotii 41-a. Ab a. 1879 egit parochum in Szálka. Ab a. 1905 vixit in statu quietis pensione annua provisos.

Animam denati confratris piis ad aram suffragiis juxta Statuta Synodi Dioecesanae commendo.

Requiescat in pace!

2344

1908

Franciscus Györkö parochus in Várdomb ab Excellentissimo Ministerio Personalia.
R. Hung. Cultus et Publicae Institutionis praesentatus est ad beneficium
parochiale vacans Báta.

Desiderius Földes administrator beneficium Báta eodem munere functurus
translatus est ad Várdomb.

Alexander Mándoky presbyter dioecesis lat. r. Magnovaradinensis numero
sacerdotum dioecesanorum adscriptus est.

David Aulik valetudinarius munere cooperitoris functurus missus est
ad parochiam Kővágószőlős.

2345

1908

Elhatároztam, hogy amint az elmúlt évben, akként az idén is alkalmat Lelkigyakor-
nyujtok a t. egyházmegyei rk. tanítónőknek lelki szent gyakorlatok tartására. latok eh-
Meg vagyok győződve, hogy ismervén a lelki sz. gyakorlatok áldásait, szí- m. tanítónők
vesen vesznek ezen részt mindazok, akiknek körülményei ezt megengedik. részére.
Felkérem azért a t. egyházmegyei lelkészkedő papságot, első sorban pedig
a t. plébános urakat, hogy a plébániájuk területén működő egyházmegyei
tanítónőknek haladéktalanul adják tudomására, hogy a részökre tartandó
lelki sz. gyakorlatok f. évi július hó ~~26-án~~ (hétfőn) este kezdődnek, tartanak
~~28-án, 29-én és 30-ikén~~ megszakítás nélkül, július ~~31-én~~ pedig szentáldozással
végződnek.

A Miasszonyunkról nevezett pécsi nőrend házában 33 egyházmegyei
rk. tanítónő a lelki sz. gyakorlatok ideje alatt ingyen lakás-étkezésben ré-
szesül és pedig a jelentkezés sorrendje szerint, vagyis az előbb jelentkezők
első sorban vétetnek figyelembe. Ha a jelentkezők száma meghaladná a 33-at,
akkor neháynak a pécsi „Mária leánynevelő intézet“-ben fog lakás bizto-
sítottatni. Első sorban egyházmegyém kötelékébe tartozó tanítónők vétetnek
fel, de másodsorban figyelembe jönnek az egyházmegye területén lakó köz-
ségi és állami r. k. vallású tanítónők is. Jelentkezések bezárólag július hó
15-ig fogadtatnak el az ellátás és szállás szempontjából s aki elutasító választ
nem kap, az tekintse magát felvettnek.

Ha valaki saját költségén részt óhajt venni a szentgyakorlatokon s
ez a Pécsen lakó községi tanítónőkre is vonatkozik, egyszerű bejelentés
mellett részt vehet.

A jelentkezések a Miasszonyunkról nev. női rend ntiszt. főnöknőjéhez

intézendők. Egyben mindennemű tudakozódásra az érdekeltek onnét kaphatnak felvilágosítást.

2346

1908

Állandó lelki-
gyakorlatok
Budapesten
és Lainzban.

Hogy a t. egyházmegyei papságból azok is részesülhessenek a lelki sz. gyakorlatok kegyelmeiben, akik bármi, de bizonyosan fontos okból a Pécsett tartandó papi lelki gyakorlatokon nem jelenhetnek meg, szívesen közlöm a nagyérdemű Jézustársaság budapesti és lainzi házának erre vonatkozó értesítését:

I. *Budapesten* minden hétfőn este kezdődnek lelki sz. gyakorlatok és 3 napon át megszakítás nélkül tartatván, pénteken reggel végződnek. Mindenki külön szobát és ellátást kap. Breviariumon kívül más könyvre nincs szükség. Az érkezést elég levelező-lapon jelezni ntiszt. Bús Jakab házfőnök úrnak Budapest, VIII., Mária-utca 25.

II. *Lainzban*:

1. Julius 20—24-ig, 2. julius 27—31-ig, 3. augusztus 3—7-ig és 4. aug. 10—14-ig *P. Frölich*,

5. aug. 17—21-ig, 6. aug. 24—28-ig, 7. aug. 31-től szept. 4-ig és 8. szept. 4—11-ig *P. Abel*,

9. szept. 14—18-ig, 10. szept. 21—25-ig, 11. szept. 28-tól okt. 2-ig, 12. okt. 5—9-ig, 13. okt. 26—30-ig *P. Limburg* tartanak lelki sz. gyakorlatokat az érkezőknek.

A lelki sz. gyakorlatok a sorozatok első napjának estéjén 8 órakor kezdődnek és az utolsó nap reggelén végződnek. Aki Lainzban kíván sz. gyakorlatokat tartani, az kellő időben jelezze a nt. Jézustársasági ház főnökének Wien, XIII/9 Lainzerstrasse 136. az időt, mikor érkezni óhajt és *várja be a választ*.

2347

1908

Tanulók szá-
mára kiállítandó bizo-
nyítványok a
vallásbeli
kötelességek
teljesítéséről.

A nm. püspöki kar 1900. évi január hó 29-én tartott közös tanácskozása határozatából „a magyarországi középiskolai katolikus vallástanítás részére“ kiadott tanítási terv és utasítások 4. fejezet 15. §. b) pontja szerint „a közös istentisztelet alól csak ritkább és fontosabb esetekben adhat a vallástanár felmentést úgy, hogy az illető növendékek a lehetőség szerint más helyen vagy időben hallgassák meg a szent misét, amiről azután rendszerint a szent misét végző áldozópaptól aláírt igazolást kell bemutatniok.“

Ugyanigy rendelkezik a nm. püspöki kar a tanító- illetve a tanítónő-képző tanulókra vonatkozólag is. Miért is fölhívom a T. Papságot, hogy

valahányszor, akár az iskolai év alatt, akár pedig a nagy szünidő végével valamelyik tanuló a szent misehallgatásról vagy esetleg más előírt vallásbeli kötelesség teljesítéséről igazolványt kér, ezt készséggel és azonnal kiállítsák, vagy ha az illetőnek ily igazolvány adható nem volna, ennek okáról az illető hittanárt (hitoktatót vagy fősőbbiséget) azonnal írásban értesítsék.

2348

1908

Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. 77965. sz. — Folyó évi július hó 4-én 1331. sz. alatt az 1868. évi 53. t.-c. 3. §-ának alkalmazásánál előforduló némely nehézség elhárítása tárgyában kelt becses fölterjesztésére hivatkozva, van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a megkeresésben felsorolt áttérési akadályok közül a feleknek az illetékes plébániától való távollakása olyan természetű, hogy annak elhárítása iránt, a törvény által előírt szabályok miatt nem intézkedhetem.

Áttéréseknél az illetékes lelkészi állás üresedése esetén a vallás- és közokt. miniszterhez kell fordulni.

Ha azonban az eljelentkezés azon okból válnék lehetetlenné, mivel valamely plébánia, vagy lelkészi állás hosszabb ideig betöltetlen, minden egyes konkrét esetben ehhez a miniszteriumhoz kellene fordulni, ahol az akadály elhárítása iránt a lehetőség szerint intézkedés fog történni. — Fogadja őszinte tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1907. szeptember hó 24-én. *Apponyi s. k.*

2349

1908

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 100370/1907. szám. — Fölmerült esetből kifolyólag tudomás és további eljárás végett értesítem a főtitzt. Főhatóságot, hogy az iskolai bizonyítványokban és oklevelekben az 1898 : IV. t.-c. 5. §-ának megfelelően nem a régi, hanem mindenkor az újonnan megállapított helységnevek használandók, még pedig akként, hogy a születési vagy egyéb anyakönyvi kivonatokból átvett nevek írásakor a hivatalos nevek alkalmazása mellett zárójel között mindenkor a korábbi név is helyet foglaljon. — Budapest, 1908. március 24. A miniszter helyett: *Tóth s. k.* államtitkár. Valamennyi egyházmegyei főtitzt. Főhatóságnak.

Iskolai bizonyítványokban és oklevelekben az új helységnevek használandók.

2350

1908

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 28214. szám. — A m. kir. államépítészeti hivataloknak a magyar vallásalap kegyurasága alatt nem álló, nemkülömben a magyar vallásalap kegyurasága alatt álló latin és gör. szert. kath. egyházak építkezéseinél való igénybevehetése tárgyában a

Az államépítészeti hivatalok közreműködése egyházi s iskolai építkezéseknél.

kereskedelemügyi m. kir. miniszterium által az összes államépítészeti hivatalok részére 1908. évi febr. hó 3-án 9807/I. c. szám alatt és illetőleg 9808/I. c. 2. szám alatt kiadott körrendeletet van szerencsém a főt. Főhatóságnak tudomás és miheztartás végett, tisztelettel megküldeni. — Budapest, 1908. május hó 12-én. A miniszter helyett: Molnár államtitkár.

„Kereskedelemügyi m. kir. miniszter. 9807/1908. I. C. szám. *Körrendelet* valamennyi államépítészeti hivatalnak és a szentesi kirendeltségnek. — A vallásalap kegyurasága alatt nem álló egyházi építkezésekre vonatkozólag egyházi és kulturális, de vagyon- és életbiztonsági szempontból is kívánatos lévén az államépítészeti hivatalok igénybevehetésének szabályozása, a vallás- és közoktatásügyi miniszter urral egyetértőleg elhatároztam, hogy jövőben az egyházmegyei hatóságok s ezek meghatalmazásából a ker. esperesek és alesperesek, illetve felekezeti tanfelügyelők, nemcsak a vallásalap kegyurasága alatt álló latin és görög szertartásu katolikus, hanem egyáltalában minden egyházi, illetve iskolai új építkezésnél, vagy nagyobb mérvű helyreállításnál is, az államépítészeti hivatalok közreműködését igénybe vehetik. Az ezen eljárásokból kifolyólag felmerülő és szabályszerű utazási számlák alapján elszámolandó költségek mindenkor az építtető felet terhelik.

Utasítom ennél fogva a hivatalt, hogy amennyiben az említett új építkezésekre, vagy nagyobb mérvű helyreállításokra vonatkozólag, nevezettek részéről, helyszinrajzok készítésére, telek és ingatlan felbecslésekre, tervek és költségvetések felülbírálatára, versenytárgyalások kihirdetésénél és megtartásánál való közreműködésre, műszaki ellenőrzés, felülvizsgálat és utófelülvizsgálat teljesítésére felszólítást nyerne, annak eleget tegyen.

A szóbanforgó építkezésekre és helyreállításokra vonatkozólag a tervek és költségvetések elkészítése az államépítészeti hivataloknak feladatkörébe nem tartozik. — Budapest, 1908. évi február hó 3-án. Kossuth s. k.“

„Kereskedelemügyi m. kir. miniszter. 9808/1908. I. C. 2. szám. *Körrendelet*. Valamennyi államépítészeti hivatalnak és a szentesi kirendeltségnek. — A vallásalap kegyurasága alá tartozó róm. és gör. szert. kath. egyházi építkezésekre vonatkozólag, akkori hivatali elődeim által 1890. évi szept. hó 26-án 55012. szám alatt és 1896. évi dec. hó 3-án 74248. sz. a. kiadott körrendeletek kiegészítéseképen, említett építkezéseknél az államépítészeti hivatalok igénybevehetésének módozatait és mérvét, a vallás- és közokt. miniszter urral egyetértőleg, az alábbiak szerint állapítom meg:

1. Nehogy az alárendelt természetű építkezéseknél nevezetesen kisebb-szerű átalakításoknál és javításoknál a műszaki eljárások költségei, az építési költségekhez képest aránytalanul felszaporodjanak, ezen munkáknál a helyi

felügyelettel az illető esperesek, vagy helybeli plébánosok megbízatván, csakis a terv és költségvetés elkészítése, a munka átadása, a kereseti kimutatások átvizsgálása, valamint a felülvizsgálat és utófelülvizsgálat megejtése lesz az államépítészeti hivatalok által teljesítendő.

Ily alárendelt természetű építkezéseknek tekintendők a 10.000 koronán aluli és szerkezeti szempontból nem kényes természetű átalakítási és helyreállítási munkák.

2. Oly új építkezéseknél, melyeknek költségelőirányzata 20.000 koronán alul marad és a 10.000 koronát meghaladó javítási és átalakítási munkáknál — feltéve, hogy utóbbiak nem kényes természetűek, — az államépítészeti hivatalok, az illető egyházmegyei hatóság, kerületi esperesi vagy alesperesi hivatal részéről a terv és költségvetés elkészítése, valamint a munkának a jóváhagyott szerződés alapján leendő megindítása iránt hozzájuk intézett egyszerű megkeresésre, az építkezési ügyletet teljesen lebonyolítani, vagyis az ellenőrzést, felülvizsgálatot és utófelülvizsgálatot is teljesíteni tartoznak.

3. Oly új építkezéseknél, melyeknek költségelőirányzata a 20.000 koronát meghaladja, valamint a szerkezeti szempontból kényes természetű átalakításoknál a tervek és költségvetések elkészítése az államépítészeti hivatalok feladatát nem képezi, a terveknek és költségvetéseknek felülbírálására azonban a hivatalok igénybe vehetők.

Ezen építkezéseknél a munka terjedelménél, illetőleg fontosságánál fogva, az ellenőrzés, felülvizsgálat és utóvizsgálat iránt az intézkedés csak a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által történhetik, minélfogva a szükséges kirendelések, nevezett miniszter úr e részbeni megkeresései alapján esetről-esetre általam fognak eszközöltetni.

Ily munkáknál a műszaki iratoknak a vallás- és közokt. miniszter úrhoz való felterjesztése alkalmával, az államépítészeti hivatalok által bejelentendő, hogy a tervbevett építkezéseknél az állandó ellenőrzés esetleg mellőzhető-e?

4. Egyben utasítom a hivatalt, hogy a vallásalap kegyurasága alá tartozó róm. és gör. szert. kath. egyházi összes építkezésekre vonatkozólag a befejezési és jótállási határidőket pontosan nyilvántartsa, a költség előirányzatok összeállításánál pedig, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr akkori hivatali előde által 1873. évi június hó 6-án 31937. sz. a. kiadott szabályrendelet feltételeinek betartása mellett, a kegyurat nem terhelő munkák költségeit mindenkor külön mutassa ki.

5. Utasítom végül a hivatalt, hogy a vallásalap kegyurasága alatt álló egyházi épületeknél végzendő oly építési, átalakítási, fenntartási és helyre-

állítási munkáknál, melyeknek engedélyezése alkalmával a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a hivatalt egyuttal versenytárgyalás tartására, a legjutányosabb ajánlattevővel szerződés megkötésére, a munka átadására és teljes lebonyolítására is felhatalmazza, megfelelő hitelfolyósítása iránt, nevezett miniszter urhoz azonnal a versenytárgyalás megtartása után fölterjesztést tegyen s ez alkalommal a hirdetési költségek folyósítását is kérelmezze.

Oly esetekben, midőn vállalkozó a szokásos 10% biztosítékot külön letette a vállalati összeg 95%-ának, ellenben, ha a biztosíték a kereseti összegből lesz levonandó, csak a vállalati összeg 85%-ának megfelelő hitel folyósítása kérelmezhető. — Budapest 1908. február hó 3-án, Kossuth s. k.“

2351

1908

Az ehm. alapítv. hivatal 1907. évi számadásai kivonata.

Az egyházmegyei alapítványi hivatalnak az egyházmegyei papságot érdeklő alapokról 1907. évre készített számadási kivonatát jelen körlevellem melléklete gyanánt minden plébánia hivatal számára egy példányban megküldöm.

2352

1908

II. országos zarándoklat Lourdesba.

Nagy Boldogasszony ünnepére f. évi aug. 8-ikán országos jubileumi zarándokat indul Lourdesba, melynek védnökségét nagymélt. és főt. dr. *Városh Gyula* kalocsai érsek ur fogadta el. A rendezőség az alábbi urakból áll: Főtiszt. *Fehér Ferenc* plébános, Ebed, Esztergom m., főt. *Domonkos István* plébános, Nyul, Győr m., főt. *Pasztorek István* plébános, Tököl, Pest m. stb. A rendezőség bármely tagjánál lehet jelentkezni és részletes programot kapni. Részvételi árak I. oszt. 460 K., II. oszt. 320 K., III. oszt. 210 K. Az érdeklődők figyelmébe ajánlom e zarándoklatot, melyre a hivek figyelme is felhívható.

2353

1908

Irodalmi mű ajánlása. Dr. Klug János „Életkérdések“.

Életkérdések. Hitvédelmi Értekezések. Felső iskolai hallgatók és a művelt közönség számára. Irta dr. *Klug János*. Fordította az esztergomi növendékpapok magyar egyházirodalmi iskolája. Ára: ? Kapható a fordítóknál Esztergomban. Szívesen ajánlom ezen jeles munkát az egész t. egyházmegyei papság, különösen mégis a középiskolai hittanárok figyelmébe.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 17-a Junii a. 1908.

Julius m. p.
episcopus.